

69
Gyrene
QUINTI

H O R A T I I

FLACCI *[work-
cater]*

O P E R A

AD FIDEM EDITIONUM OPTIMARUM
CASTIGATA.

ETONÆ:
IMPENSIS T. POTE,
MDCCXCI.

LEC

niti

se c

Ho

gra

fuu

finu

L

Pric

PRÆFATIO.

LECTORI,

*ECCE Libellum luculentum et
nitidum, ex optimis Editionibus inter
se collatis diligenter emendatum: quem
HORATIUS ipse lætis oculis animoque
grato contemplaretur, et AUGUSTUS,
suumque præsidium MÆCENAS in
sinu gestarent.*

EDVARDUS HARWOOD, S. T. P.

LONDINI,

Pridie Calend. Decemb. 1790.

cu
op
cu
va
ce
bo
m
ni
ri
le
m
ta
ill
gr
nu
tis
ill
ta
re
Ep
qu
qu
cil
cu
se
la

AMICE LECTOR,

UM superioribus annis, partim propter familiaria negotia, partim amicorum causa, in Flandriam me contulissem, sumpsi mecum itineris comitem Q. Horatium Flaccum, autorem plurimæ urbanitatis, et si quisquam, optimum virtutis ac sapientiæ magistrum. Cujus cum magnam partem olim memoriæ mandassem, juvabat cogitare, quam sit longe aliud, gravissima præcepta in animum demittere, quam splendore solo verborum, quod adolescentes solent, oblectari. Quid multis? Visus mihi sum in ista solitudine librorum, nihil magnopere desiderare; Platonis quoque et Aristotelis, a quibus exulabam, nihil domi præter molem reliquisse. In quorum scriptis plura, sed non magis necessaria legerentur. E quibus, quæ ad vitam emendandam spectant, non omisit Venuſinus ille, sed contraxit. Sive, quemadmodum in Lyricis, grandi ac sublimi ore, aliquod subinde oraculum pronuntiat: sive, ut in Sermonibus, larga manu, virtutis ac justitiæ præcepta spargit. Juvabat in communi illa libertate, qua tum frui primum cœperamus, tractare hominem, qui sapientiæ nihil, præter ejus usum, retineret. Quem non Academia, non porticus, non Epicuri hortulus, obnoxium haberet. Neque quicquam horum

egregie præter cætera

Studeret, et tamen omnia hæc mediocriter.

quodque præcipuum est, intractabiles illos et superciliosos opinionum magistros, nihil ultra virtutem docuisse ostenderet. quæ moroso apparatu non ornatur, sed involvitur. Itaque ibam quotidie deambulatum, sæpe solus, uno hæc comite contentus, cumque pro-

lixæ

PRÆFATIO

lixæ amicorum humanitati subducere me poteram, fontem quendam urbi patriæ vicinum petebam, qui non modo homines, sed ipsum quoque solem, excluderet. Ibi aut philosophorum vanitatem mecum admirabar, aut e Flacco in eandem aliquid sententiam legebam. Sæpe autem illud mecum cogitabam, qualis tum fuisset sapientia, cum inter oves Hesiodus, ante omnes sectas eam Homerus excoluisset. Cum Respublicæ veteres, teste Aristotele, omnes leges, et quæcunque scire virum bonum oportebat, paucis versiculis complecterentur, ut memoriæ succurrerent. Inter has cogitationes, vini hesterni pertæsus (nam quis hoc evadere in hac morum corruptela potest?) quantum luxuriæ deesset, ad naturam provocabam, et contracta leniter manu, gemmeam illam aquulam, quæ sub magno illo et patenti Jovis fornice, ad parentis terræ gremium allisa leniter ac fracta, cum dulcissimo susurro trepidabat, incredibili cum voluptate hauriebam: tum buccellam panis filiginei et alteram, illo condimento imbuebam. Sæpe illa Euripidis mecum ruminans,

Ἐπὶ τί δὲ βροτοῖσι πλὴν θυοῖν μόνον,
Δημήτρος αἰκτῆς, πάματος δ' ὑδ' ἰσχυρᾶ;

Ita rursus ad lectionem me conferebam. Idem autem in philosophia evenisse, quod in vita, videbam. Quam, cum homines nihil præter sapientiam sitirent, quisque ad finem suum referebat. Postquam vero alii eam otii, alii ingenii oblectationem fecissent, brevi tempore ad fatuitatem usque profecisse. Ita ad Diogenis dolium, Epicuri atomos, Hedonicorum voluptatem, Stoicorum mira et inopinata placita, perventum est. Ut omittam disputationes vanas ac ineptas: mille familiarum nomina, quarum aliæ in

cælo,

AD LECTOREM.

cælo, aliæ in terra, tanquam asparagos aut bulbos, veritatem quærent, quæ subtilius investigando quam necesse est, offuscatur. Denique fuere, qui ne nihil agerent, flendo ac ridendo ab aliis divortium fecerunt. Ut jam prope præter imperitos nemo saperet. Neque in scholis, sed in triviis, de honestate, fortitudine, ac temperantia, quisque disputaret. Reliquis vero Satyra esset opus aut helleboro. Quorum alterum a medicis, alterum a festivis hominibus fuit expectandum. Inter quos Horatius hic noster, et Sillographus Timo, fuerunt. qui fastidiosis illis ac ineptis barbam vellicarunt, et cum maximo labore insanire docuerunt. Porro inter legendum evenit, ut dum singula accuratius excuterem, si quem locum aut corruptum, aut non recte ab interpretibus acceptum notarem, in pugillares meos conjicerem. Inveni autem præter expectationem post tot excellentes viros, pluscula, quæ dissimulanda non putarem. Præter alia, cum summa admiratione, transpositiones quasdam, quas fugisse tot præclaros viros ipse vix credidi. et quæ solæ demereri hunc autorem sibi poterant. Quæ nunc omnia hac editione auximus. Eruditissimis hominibus qui in opere eodem maxima cum cura sunt versati, nihil detraximus. quibus contra plurimum debere nos fatemur. Ac præsertim Dionysio Lambino; viro Græce ac Latine accurate docto. Quare quæ ab iis optime sunt scripta, nec movemus nec repetimus. Non enim commentarium damus. Præterea, Dissertationem, seu Libellum adjecimus. In quo plurima, ni fallor, quæ ad intimam auctoris eruditionem spectant, primi monuimus: ipsum a calumniis vindicavimus: institutum ejus, quod diversæ est scientiæ, ad principium suum revocavimus. Materiam,

PRÆFATIO, &c.

formam, ac proprietates scriptionis, excussimus. Postremo, ne antiquitati quidem omnia concedere volumus. Quod illius esse existimo, qui cum nihil sibi, veritati omnia tribuat, illius fiducia, etiam iudicium suum contra temporis auctoritatem, tueri audeat.

HEINSLUS.

Q. HORATI

dam
frem
pens
tum
scrip
nati,
dioce
nas
epig

Sed

A
at l
suffi
tiffim
Ven
et n
sant
suan

Synch

Q. HORATII FLACCI
V I T A,

E VETUSTO EXEMPLARI DESCRIPTA.

 UINTUS HORATIUS FLACCUS, Ven-
nusinus, patre, ut ipse quidem tradit, li-
bertino, et exactionum coactore; ut verò
creditum est, falsamentario: cùm illi qui-
dam in altercatione exprobrasset, Quoties ego vidi pa-
trem tuum brachio se emungentem? Bello Philip-
pensi excitus à M. Bruto imperatore, tribunus mili-
tum meruit: victisque partibus, veniâ impetratâ,
scriptum Quæstorium comparavit: ac primò Mæce-
nati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non me-
diocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæce-
nas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo
epigrammate;

*Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinc me videas strigosorem.*

Sed multo magis extremis, tali ad Augustum elogio;
Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit;
ut hoc ad Mæcenatem scripto significat, *Antè ipse
sufficiebam scribendis epistolis amicorum: nunc occupa-
tissimus et infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere.
Veniet igitur ab istâ parasiticâ mensâ ad banc regiam,
et nos in epistolis scribendis adjuvabit.* Ac ne recu-
santi quidem aut succensuit quidquam, aut amicitiam
suam suggerere destitit. Exstant epistolæ, è quibus,
argumenti

Q. HORATII VITA.

argumenti gratiâ, pauca subjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris. Rectè enim, et non temerè feceris : quoniam id usûs mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus ; Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire : nam incidit ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram sprevisi, ideo nos quoque *αὐτοῦ ἐπὶ πόρῳ* *ἔειπεν*. Scripta quidem ejus usque aded probavit, mansuraque perpetuò credidit, ut non modò Seculare carmen componendum injunxerit ; sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique, privignorum suorum : eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere : post Sermones verò lectos quosdam, nullam sui mentionem factam ita sit questus ; Iratum me tibi scito, quòd non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quòd videaris familiaris nobis esse ? Expresstitque Eclogam, cujus initium est,

*Cùm tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes ; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.*

Habitu corporis brevis fuit, atque obesus : qualis et à semetipso in Satyris describitur, et ab Augusto, hac epistolâ ; Pertulit ad me Dionysius libellum tuum : quem ego (ne accussem brevitatem) quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint, quàm ipse es : sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas ; cùm circuitus voluminis tui sit *ὀκτώδισστος* ; sicut est venter ariculi tui.

Vixit

2. HORATII VITA

Vixit plurimùm in secessu ruris sui Sabini, aut Tiburtini: domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas et Elegi sub ejus titulo, et Epistola prosâ oratione, quasi commendantis se Mæcenati: sed utraque falsa puto: nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura; quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decemb. L. Cottâ et L. Torquato Consulibus. Decessit v. Cal. Decemb. C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum et quinquagesimum annum: hærede Augusto palàm nuncupato; cùm, urgente vi valetudinis, non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus et conditus est extremis Esquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

EJUSDDEM

**EJUSDEM HORATII VITA, IN EODEM CODICE
ALITER DESCRIPTA.**

QUINTUS Horatius Flaccus libertino patre natus in Apuliâ, cum parente in Sabinos commigravit. quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo tribunus militum civile bello militavit: captusque a Cæsare post multum tempus, beneficio Mæcenatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. quapropter Mæcenati et Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. iv. Epodon i. Carmen Sæculare. Sermonem lib. ii. Epistolarum ii. De arte poetica i. Commentati sunt in illum Porphyrio, Modestus, Helenius Acron. Omnium autem optime Acron.

Evita
Terra
Hunc
Certa
Illum
Quide
Gaud
Agros
Nunq
Myrt
Lueta
Merca
Lauda
Quassa
Est qu
Nec p
Sperti
Stratu

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
L I B E R I.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

MÆCENAS atavis edite regibus,
O et præsidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat; metaque servidis
Evitata rotis, palmaque nobilis.
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, si mobiliū turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Lybicus verritur areis;
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalici conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriā
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lenæ caput sacræ.

B

Multos

Multos castra juvant, et lituo tubæ
 Permistus sonitus, bellaque matribus
 Detestata. Manet sub Jove frigido 25
 Venator, teneræ conjugis immemor;
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Te doctarum ederæ præmia frontium
 Dīs miscent superis: me gelidum nemus, 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo; si neque tibias
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia.
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quodd si me Lyricis vatibus inferes, 35
 Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

JAM satis ferris nivis atque diræ
 Grandinis misit Pater, et rubente
 Dexterâ sacras jaculatus arces

Terruit Urbem:

Terruit gentes, grave ne rediret 5
 Seculum Pyrrhæ nova monstra questæ:
 Omne cùm Proteus pecus egit altos

Visere montes;

Piscium et summâ genus hæsit ulmo, 10
 Nota quæ sedes fuerat columbis;
 Et superjecto pavidæ natârunt

Æquore damæ.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Litore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta regis, 15

Templaque Vestæ:

Iliz dum se nimiùm querenti
Jactat ultorem, vagus et sinistra
25 Labitur ripâ, Jove non probante, u-
xorius amnis.

20

Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ meliùs perirent;
Audiet pugnas, vitio parentum
30 Rara juvenus.

Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece quâ fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
Carmina Vestam?

25

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,

30

Augur Apollo:

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, et Cupido:
Sive neglectum genus et nepotes

35

Respicias Auctor,

Heu, nimis longo fatiate ludo;
Quem juvat clamor, galeæque lèves,
Acer et Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem.

40

Sive mutatâ juvenem figurâ,

Ales in terris imitaris, almæ

Filius Maiæ, patiens vocari

Cæsaris ultor.

Serus in cælum redeas; diuque

45

Lætus interfis populo Quirini:

Neve te nostris vitiis iniquum

Ocyor aura

Tollat. hic magnos potiùs triumphos;

B 2

Hic

Iliz

4 Q. HORATII FLACCI

Hic ames dici pater atque princeps : 50
Neu finas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæsar.

AD NAVEM QUAE VEHEBATUR
VIRGILIUS ATHENAS PROFI-
CISCENS.

ODE III.

SIC te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat Pater,
Obstrictis aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum 5
Debes Virgilium; sinibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animæ dimidium meæ.
Illi robur et æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci 10
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriæ 15
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames scopulos Acroceraunia? 20
Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.

Audax

CARMINUM LIB. I.

Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude malâ gentibus intulit:
 Post ignem ætheriâ domo
 Subductum, macies, et nova febrium 30
 Terris incubuit cohors;
 Semotique priûs tarda necessitas
 Lethi corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus æra
 Pennis non homini datis: 35
 Perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus arduum est.
 Cælum ipsum petimus stultitiâ; neque
 Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina. 40

AD L. SESTIUM CONSULAREM.

ODE IV.

SOLVITUR acris hyems gratâ vice Veris et Favoni:

Trahuntque siccas machinæ carinas:
 Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni;
 Nec prata canis albicant pruinis.
 Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Lunâ:
 Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
 Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
 Vulcanus ardens urit officinas.
 Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
 Aut flore, terræ quem ferunt solutæ. 10
 Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
 Seu poscat agnam, sive malit hœdum.

B 3

Pallida

Audax

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
 Regumque turres. ô beate Sesti, 14
 Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.
 Jam te premet nox, fabulæque Manes,
 Et domus exilis Plutonia: quò simul meâris,
 Nec regna vini fortiere talis,
 Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juvenus
 Nunc omnis, et mox virgines tepebunt. 20

AD PYRRHAM.

ODE V.

Q U I s multâ gracilis te puer in rosâ
 Perfusus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis? heu, quoties fidem 5
 Mutatosque deos flebit, et aspera
 Nigris æquora ventis
 Emirabitur insolens,
 Qui nunc te fruitur credulus aureâ;
 Qui semper vacuam, semper amabilem 10
 Sperat, nescius auræ
 Fallâcis! miseri, quibus
 Intentata nites. me tabulâ sacer
 Votivâ paries indicât uvida
 Suspendisse potenti 16
 Vestimenta maris deo.

AD AGRIPPAM.

ODE VI.

S C R I B E R I S Vario fortis, et hostium
 Victor, Mæonii carminis alite,

Quam

CARMINUM LIB. I.

7

Quam rem cunque ferox navibus aut equis

Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem

5

Pelidæ stomachum cedere nescii,

Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,

Nec sævam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia: dum pudor,

Imbellisque lyræ Musa potens vetat

10

Laudes egregii Cæsaris et tuas

Culpâ deterere ingeni.

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ

Dignè scripserit? aut pulvere Troico

Nigrum Merionen? aut ope Palladis

15

Tydidem Superis parem?

Nos convivias, nos prælia virginum

Sectis in juvenes unguibus acrium

Cantamus; vacui, five quid urimur,

Non præter solitum leves.

20

AD MUNATIUM PLANCUM.

ODE VII.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mit-
tylenen,

Aut Ephesum, bimarivæ Corinthi

Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos

Insignes, aut Thessala Tempe.

Sunt quibus unum opus est intactæ Palladis urbem 5

Carmine perpetuo celebrare, et

Undique decerpæ frondi præponere olivam.

Plurimus, in Junonis honorem,

Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenæ.

Me nec tam patiens Lacedæmon,

10

Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,

B 4

Quam

Quam

Quàm domus Albunæ resonantis,
 Et præceps Anio, et Tiburni lucus, et uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 Albus ut obscuro deterget nubila cælo 15
 Sæpe Notus, neque parturit imbres
 Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitæque labores
 Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis
 Castra tenent, seu densa tenebit 20
 Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 Cùm fugeret, tamen uda Lyæo
 Tempora populeâ fertur vinxisse coronâ,
 Sic tristes affatus amicos:
 Quo nos cunque feret melior fortuna parente, 25
 Ibimus, ô socii, cômitiesque.
 Nil desperandum, Teucro duce, et auspice Teucro.
 Certus enim ptomisit Apollo
 Ambiguam tellurê novâ Salamina futuram.
 O fortes, pejoraquæ passi 30
 Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properas amando
 Perdere: cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis:
 Cur neque militaris 5
 Inter æquales equitat, Gallica nec lupatis
 Temperat ora frænis.
 Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
 Sanguine viperinô

Cautius

CARMINUM LIB. I.

9

Cautius vitat? neque jam livida gestat armis 10
 Brachia, sæpe disco,
 Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
 Quid latet, ut marinæ
 Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ
 Funera; ne virilis 15
 Cultus in cædem et Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM.

ODE IX.

Vides, ut altâ stet nive candidum
 Soracte; nec jam sustineant onus
 Silvæ laborantes; geluque
 Flumina constiterint acuto?
 Dissolve frigus, ligna super foco 5
 Largè reponens; atque benignius
 Deprome quadrimum Sabinâ,
 O Thaliarche, merum diotâ.
 Permitte Divis cætera: qui simul
 Stravere ventos æquore fervida 10
 Depræliantes, nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.
 Quid sit futurum cras, fuge quærere; et
 Quem fors dierum cunque dabit, lucro
 Appone: nec dulces amores 15
 Sperne puer, neque tu choreas,
 Donec virenti canities abest
 Morosa. nunc et campus, et aræ,
 Lenesque sub noctem susurri
 Compositâ repetantur horâ: 20
 Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellæ risus ab angulo,

B 5

Pignusque

Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

HYMNUS IN MERCURIUM.

ODE X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formâsti catus, et decoræ

More palæstræ :

Te canam, magni Jovis et Deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem ;
Callidum, quidquid placuit, jocosum
Condere furto.

5

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetrâ
Risit Apollo.

10

Quin et Atridas, duce te, superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſalosque ignes, et iniqua Trojæ
Castra ſeſellit.

15

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus ; virgâque levem coerces
Aurêâ turbam, ſuperis Deorum
Gratus, et imis.

20

AD LEUCONOEÏ.

ODE XI.

TU ne quæſieris (ſcire nefas) quem mihi, quem
tibi

Finem Dî dederint, Leuconoe ; nec Babylonios
Tentâris numeros. ut melius, quidquid erit, pati !
Seu plures hiemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,

Quæ

CARMINUM LIB. I. 11

Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
Tyrrenum; sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula postero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM
ATQUE HOMINUM.

O D E XII.

5 Q U E M virum aut heroa lyrâ vel acri
Tibiâ fumes celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris, 5
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temerè infecutæ
Orpheæ silvæ,
Arte maternâ rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos, 10
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
15 Quid priùs dicam solitis Parentis
Laudibus; qui res hominum ac deorum,
Qui mare et terras, variisque mundum 15
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipso,
20 Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores. 20
Præliis audax neque te filebo
Liber, et sævis inimica Virgo
Belluis; nec te, metuende certâ
Phœbe sagittâ.
Dicam et Alciden, puerosque Ledæ; 25
B 6 Hunc ..

Hunc equis, illum superare pugnīs
 Nobilem: quorum simul aība nautis
 Stella refulsit,
 Defluit faxis agitatus humor;
 Concidunt venti, fugiuntque nubes;
 Et minax (quōd sic voluere) ponto
 Unda recumbit. 30
 Romulum post hos prius, an quietum
 Pompilī regnum memorem, an superbos
 Tarquinī fasces, dubito, an Catonis
 Nobile lethum. 35
 Regulum, et Scauros, animæque magnæ
 Prodigum Paulum, superante Pœno,
 Gratus insigni referam Camœnâ,
 Fabriciumque. 40
 Hunc, et incomitis Curium capillis
 Utilem bello tulit, et Camillum
 Sæva paupertas, et avitus apto
 Cum lare fundus. 45
 Crescit, occulto velut arbor ævo,
 Fama Marcelli: micat inter omnes
 Julium fidus, velut inter ignes
 Luna minores.
 Gentis humanæ Pater atque Custos,
 Orte Saturno, tibi cura magni
 Cæsaris fatis data: tu secundo
 Cæsare regnes. 50
 Ille seu Parthos Latio imminentes
 Egerit iusto domitos triumpho,
 Sive subiectos Orientis oræ
 Seras et Indos; 55
 Te minor latum reget æquus orbem:
 Tu gravi curru quaties Olympum;

CARMINUM LIB. I.

13

Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

60

AD LYDIAM.

ODE XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, vā, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certâ sede manent: humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quàm lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turpârunt humeros immodicæ mero
Rixæ; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbarè
Lædentem oscula, quæ Venus
Quintâ parte sui nectaris imbuit.
Felices ter, et ampliùs,
Quos irrupta tenet copula; nec malis
Divulsus querimoniis,
Supremâ citiùs solvet amor die.

5

10

15

20

AD REMPUBLICAM.

ODE XIV.

ONAVIS, referent in mare te novi
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum. noane vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,

5

Antennæque

Antennæque gemant; ac sine funibus

Vix durare carinæ

Possint imperiosius

Æquor? non tibi sunt integra lintea;

Non Dî, quos iterum pressa voces malo.

10

Quamvis Pontica pinus,

Silvæ filia nobilis,

Jactes et genus, et nomen inutile:

Nil pictis timidus navita puppibus

Fidit. tu, nisi ventis

15

Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quæ mihi tædium,

Nunc desiderium, curaque non levis,

Inter fusa nitentes

Vites æquora Cycladas.

20

NEREI VATICINIUM DE RUINA TROJÆ.

ODE XV.

PASTOR cùm traheret per freta navibus

Idæis Helenam perfidus hospitam;

Ingrato celeres obruit otio

Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. Malâ ducis avi domum,

5

Quam multo repetet Græcia milite,

Conjurata tuas rumpere nuptias,

Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adest viris

Sudor! quanta mœves funera Dardanæ

10

Genti! jam galeam Pallas et ægida

Currusque et rabiem parat.

Nequicquam, Veneris præsidio ferox,

Pectus cæsariem; grataque feminis

Imbelli

CARMINUM LIB. I.

Imbelli citharâ carmina divides : 15
 Nequicquam thalamo graves 15
 Hastas, et calami spicula Cnossii
 Vitabis, strepitumque, et celerem sequi
 10 Ajacem : tamen, heu, serus adulteros
 Crines pulvere collines. 20
 Non Laertiaden, exitium tuæ
 Gentis, non Pylum Nestora respicis ?
 Urgent impavidi te Salaminii
 15 Teucerque, et Sthenelus sciens
 Pugnæ ; sive opus est imperitare equis, 25
 Non auriga piger. Merionen quoque
 Nosces. ecce furit te reperire atrox
 Tydides melior patre :
 20 Quem tu, cervus uti vallis in alterâ
 Visum parte lupum graminis immemor,
 30 Sublimi fugies mollis anhelitu,
 Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Ilio,
 Matronisque Phrygum, classis Achillei.
 Post certas hiemes uret Achiacus 35
 Ignis Il' acas domos.

PALINODIA.

ODE XVI.

O MATRE pulchrâ filia pulchrior,
 Quem criminosis cunque voles modum
 10 Pones Iambis ; sive flammâ,
 Sive mari libet Adriano.
 Non Dyndimene, non adytis quatit 5
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Liber æquè ; non acuta
 Sic geminant Corybantes æra,

Tristes "

Tristes ut iræ: quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum, 10
 Nec sævus ignis, nec tremendo
 Jupiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus addere principi
 Lîmo coactus particulam undique
 Desectam; et insani leonis 15
 Vim stomacho apposuisse nostro.
 Iræ Thyesten exitio gravi
 Stravere; et altis urbibus ultimæ
 Stetere causæ cur perirent
 Funditus, imprimeretque muris 20
 Hostile aratrum exercitus insolens.
 Compesce mentem. mē quoque pectoris
 Tentavit in dulci juventâ
 Fervor, et in celeres iambos
 Misit furem: nunc ego mitibus 25
 Mutare quæro tristitia; dum mihi
 Fias recantatis amica
 Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

VELox amœnum sæpe Lucretilem
 Mutat Lycæo Faunus, et igneam
 Defendit æstatem capellis
 Usque meis, pluviosque ventos.
 Impunè tutum per nemus arbutos 5
 Quærunt latentes et thyma devixæ
 Olentis uxores mariti:
 Nec virides metuunt colubros,
 Nec Martiales hœdilia ludos;
 Utcunque dulci, Tyndari, fistulâ 10

Valles,

Vall

 Dî me
 Et mul
 Man

 Hic in
 Vitabis
 Dice

 Hic in
 Duces
 Cun

 Suspec
 Incont
 Et f

N

 Circa
 Siccis
 Morda
 Quis

 Quis n
 At ne
 Centa
 Debel
 Cûm

CARMINUM LIB. I.

17

Valles, et Usticæ cubantis

Lævia personuere saxa.

10 Dî me tuentur: Dîs pietas mea

Et musa cordi est. hinc tibi copia

Manabit ad plenum benigno

15

Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reductâ valle Caniculæ

15 Vitabis æstus, et fide Teiâ

Dices laborantes in uno

Penelopen vitreamque Circen.

20

Hic innocentis pocula Lesbii

Duces sub umbrâ: nec Semeleius

20 Cum Marte confundet Thyoneus

Prælia; nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne malè disparti

25

Incontinentes injiciat manus,

Et scindat hærentem coronam

25 Crinibus, immeritamque vestem.

AD QUINTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

N ULLAM, Vare, sacrâ vite prius severis arbor
rem

Circa mite solum Tiburis, et mœnia Catili.

Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque

Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem cre-
pat?

5

5 Quis non te potiùs, Bacche pater, teque, decens Venus?

At ne quis modici transfiliat munera Liberi,

Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Debellata; monet Sithoniis non levis Evius:

Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum

10

Discernunt

10

Valles,

18 Q. HORATII FLACCI

Discernunt avidi. non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam; nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plûs nimio gloria verticem, 15
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

MATER Sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et lasciva licentia,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor 5
Splendentis Pario marmore purius;
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas, 10
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
Bimi cum paterâ meri. 15
Mactatâ veniet lenior hostiâ.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græcâ quod ego ipse testâ
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,

Care

CARMINUM LIB. I. 19

Care Mæcenâs eques; ut paterni 5
 Fluminis ripæ, simul et jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticani
 Montis imago.
 Cæcubum, et prælo domitam Caleno
 Tu bibes uvam: mea nec Falernæ 10
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

O D E XXI.

DIANAM teneræ dicite virgines:
 Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
 Latonamque supremo 5
 Dilectam penitus Jovi.
 Vos lætam fluviis, et nemorum coma, 3
 Quæcunque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi
 10 Silvis, aut viridis Cragi;
 Vos Tempe totidem tollite laudibus,
 Natalemque, mares, Delon Apollinis, 10
 Insignemque pharetrâ
 Fraternâque humerum lyrâ.
 15 Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
 Pestemque, à populo et principe Cæsare, in
 Persas atque Britannos 15
 Vestrâ motus aget prece.

AD ARISTIUM FUSCUM.

O D E XXII.

INTEGER vitæ, scelerisque purus
 Non eget Mauri jaculis, neque arcu,

Care

Nec

Nec venenatis gravidâ sagittis,

Fusce, pharetrâ;

Sive per Syrtes iter æstuosas,

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Namque me silvâ lûpus in Sabinâ,

Dum meam canto Lalagen, et ultra

Terminum curis vago expeditis,

Fugit inermem:

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis;

Nec Jubæ tellus generat, leonura

Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis

Arbor æstivâ recreatur aurâ;

Quod latus mundi nebulæ malusque

Jupiter urget:

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terrâ domibus negatâ;

Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulcè loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

VITAS hinnuleo me similis, Chloe,

Quærenti pavidam montibus aviis

Matrem, non sine vano

Aurarum et silvæ metu.

Nam, seu mobilibus vepris inhorruit

Ad ventum foliis, seu virides rubum

Dimovere lacertæ,

Et torde et genibus tremit.

Atqui

Atqui

Gætulu

Tanc

QU

T

Cantus,

Ergo QU

Urget?

Incorrup

Multis i

Nulli fle

Tu frust

Quod si

Auditam

Non van

Non len

Nigro co

Durum:

P A R

Iati

Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gætulusve leo, frangere persequor. 10

Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

10 **Q**UIS desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cùm citharâ dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor 5
Urget? cui Pudor, et Justitiæ soror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?

Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili. 10

Tu frustra pius, heu, non ita creditum
Poscis Quintilium Deos.

20 Quòd si Threicio blandius Orpheo
Auditam modererè arboribus fidem;
Non vanæ redeat sanguis imagini, 15

Quam virgâ semel horridâ
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum: sed levius sit patientiâ,
Quidquid corrigere est nefas. 20

AD LYDIAM.

ODE XXV.

5 **P**ARCIUS junctas quatiant fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,

Nec

Atqui

Nec tibi somnos adimunt: amatque

Janua limen,

Quæ prius multum faciles movebat

Cardines. Audis minus et minus jam,

“ Me tuo longas pereunte noctes

“ Lydia, dormis ?

Invicem moechos anus arrogantes

Flebis in solo levis angiportu,

Thracio bacchante magis sub inter-

lunia vento :

Cum tibi flagrans amor, et libido,

Quæ solet matres furiare equorum,

Sæviet circa jecur ulcerosum ;

Non sine questu,

Læta quod pubes ederâ virenti

Gaudeat, pullâ magis atque myrto ;

Aridas frondes hiemis sodali

Dedicet Euro.

DE ÆLIO LAMIA

ODE XXVI.

MUSIS amicus, tristitiam et metus

Tradam protervis in mare Creticum

Portare ventis ; quis sub Arcto

Rex gelidæ metuatur oræ,

Quid Tiridatem terreat unicè

Securus. ô quæ fontibus integris

Gaudes, apricos nocte flores,

Noctè meo Lamiæ coronam,

Pimplea ductis : nil sine te mei

Profunt honores. hunc fidibus novis,

Hunc Lesbio sacrare plectro

Teque tuasque decet sorores.

AD SODALES.

ODE XXVII.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
 Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
 Morem, verecundumque Bacchum
 Sanguineis prohibete rixis.
 Vino et lucernis Medus acinaces
 Immane quantum discrepat. impium
 Lenite clamorem, sodales,
 Et cubito remanete pressor.
 Vultis severi me quoque sumere
 Partem Falerni? dicat Opuntia
 Frater Megillæ, quo beatus
 Vulnere, quâ pereat sagittâ.
 Cessat voluntas? non aliâ bibam
 Mercede. quæ te cunque domat Venus,
 Non erubescendis adurit
 Ignibus, ingenuoque semper
 Amore peccas. quidquid habes, age,
 Depone tutis auribus. ah miser,
 Quantâ laboras in Charybdi!
 Digne puer meliore flammâ.
 Quæ saga, quis te solvere Thessalis
 Manus venenis, quis poterit Deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegasus expedit Chimærâ.

IN ARCHYTAM.

ODE XXVIII.

TE maris et terræ, numeroque carentis arenæ
 Menforem cohibent, Archyta,
 Pulveris exigui prope litus parva Matinum
 Munera: nec quidquam tibi prodest

Acrias

Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
 Percurrisse polum, morituro.
 Occidit et Pelopis genitor conviva deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Jovis arcanis Minos admissus: habentque 10
 Tartara Panthoiden, iterum Orco
 Demissum; quamvis, clypeo Trojana refixo
 Tempora testatus, nihil ultra
 Nervos atque cutem morti concesserat atræ;
 Judice te, non sordidus auctor
 Naturæ verique. sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios Furæ torvo spectacula Marti:
 Exitio est avidum mare nautis:
 Mistra senum ac juvenum densentur funera: nullum
 Sæva caput Proserpina fugit. 20
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
 Ossibus et capiti inhumato
 Particulam dare. sic, quodcunque minabitur Euris 25
 Fluctibus Hesperiiis, Venusinæ
 Plectantur silvæ, te sospite; multaque merces,
 Unde potest, tibi defluat æquo
 Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Negligis immeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere forsan?
 Debita jura vicesque superbæ
 Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis;
 Teque piacula nulla solvent.
 Quamquam festinas, non est mora longa; licebit 35
 Injecto ter pulvere curras.

CARMINUM LIB. I.

25

AD ICCIUM.

ODE XXIX.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis; et acrem militiam paras
Non antè devictis Sabææ
Regibus; horribilique Medo
Nectis catenas. quæ tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?

5

Puer quis ex aulâ capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis negat arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, et Tiberim reverti;
Cum tu coemptos undique nobiles
Libros Panætî, Socraticam et domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

10

15

AD VENEREM.

ODE XXX.

VENUS regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, et solutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

5

C

AD

AD APOLLINEM.

ODE XXXI.

QUID dedicatum poscit Apollinem
 Vates? quid orat, de paterâ novum
 Fundens liquorem? non optimæ
 Sardiniaë segetes feraces;
 Non æstuosæ grata Calabriaë
 Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
 Non rura, quæ Liris quietâ
 Mordet aquâ taciturnus amnis.
 Premant Calenâ falce, quibus dedit
 Fortuna vitem: dives et aureis
 Mercator exsiccet culullis
 Vina Syrà reparata merce,
 Dîs charus ipfis; quippe ter et quater
 Anno revisens æquor Atlanticum
 Impunè. me pascunt olivæ,
 Me cichorea, leveſque malvæ.
 Frui paratis et valido mihi,
 Latoë, dones, et, precor, integrâ
 Cum mente; nec turpem ſeneſtam
 Degere, nec citharâ carentem.

AD LYRAM.

ODE XXXII.

POSCIMUS, ſi quid vacui ſub umbrâ
 Luſimus tecum, quod et hunc in annum
 Vivat et plures: age, dic Latinum,
 Barbite, carmen,
 Leſbio primùm modulate civi:
 Qui ferox bello, tamen inter arma,

Sive ja

 Liberu
 Semp
 Et Lyc

 O decu
 Grata t
 Dulce l

A

 ALB
 Im
 Decante

 Læsâ
 Inſigner
 Cyri tor
 Declinat

 Junge
 Quàm tu
 Sic viſun
 Formas

 Sævo
 Ipſum m
 Gratâ de
 Libertina
 Curva

 PAR
 Inſa

Sive

Sive jactatam religârat udo

Littore navim;

Liberum, et Musas, Veneremque, et illi

Semper hærentem Puerum canebat,

10

Et Lycum nigris oculis nigroque

Crine decorum.

O decus Phœbi, et dapibus supremi

5 Grata testudo Jovis, ô laborum

Dulce lenimen, mihi cunque salve

15

Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM.

O D E XXXIII.

10 ALBI, ne doleas plûs nimio, memor

Immitis Glyceræ, neu miserabiles

Decantes elegos, cur tibi junior

Læsâ præniteat fide.

15 Insignem tenui fronte Lycorida

5

Cyri torret amor: Cyrus in asperam

Declinat Pholoën: sed priûs Appulis

Jungentur capræ lupis,

Quàm turpi Pholoë peccet adultero.

20 Sic visum Veneri; cui placet impares

10

Formas atque animos sub juga ahenea

Sævo mittere cum joco.

Ipsam me, melior cùm peteret Venus,

Gratâ detinuit compede Myrtale

Libertina, fretis acrior Adriæ

15

Curvantis Calabros finus.

O D E XXXIV.

5 P A R C U S Deorum cultor, et infrequens,

Sive 10 Insanientis dum sapientiæ

C 2

Consultus

Consultus erro; nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus
 Cogor relictos. namque Diespiter
 5 Igni corusco nubila dividens,
 Plerumque, per purum tonantes
 Egit equos volucremque currum;
 Quo bruta tellus, et vaga flumina,
 10 Quo Styx, et invisi horrida Tænari
 Sedes, Atlanteusque, finis
 Concutitur. valet ima summis
 Mutare, et insignem attenuat Deus,
 Obscura promens: hinc apicem rapax
 15 Fortuna cum fridore acuto
 Sustulit; hinc posuisse gaudet.

AD FORTUNAM.

ODE XXXV.

O DIVA, gratum quæ regis Antium,
 Præsens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos
 5 Vertere funeribus triumphos:
 Te pauper ambit sollicitâ prece
 Ruris colonus; te dominam æquoris,
 Quicumque Bithynâ laceffit
 Carpathium pelagus carinâ.
 10 Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
 Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
 Regumque matres barbarorum, et
 Purpurei metuunt tyranni;
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam; neu populus frequens
 15 Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.

Te sen
 Clavos
 Gest

Te Spe
 Velata
 Utcu

At vulg
 Perjura
 Cum

Serves i
 Orbis B
 Exan

Eheu, c
 Fratrum
 Ætas

Metu D
 Pepercit
 Incud

ET d
 Pl
 Custodes
 Qui n
 Caris mu
 Nulli
 Quam du

Te semper anteit sæva Necessitas,
 Clavos trabales, et cuneos manu
 Gestans ahenâ; nec severus
 Uncus abest, liquidumque plumbum. 20

Te Spes, et albo rara Fides colit
 Velata panno, nec comitem abnegat
 Utcunque mutâtâ potentes
 Vestre domos inimica linquis.

At vulgus infidum, et meretrix retro 25
 Perjura cedit: diffugiunt cadis
 Cum sæce fiteatis amici,

15 Ferre jugum pariter dolosi.
 Servas iturum Cæsarem in ultimos
 Orbis Britannos, et juvenum recens 30
 Examen Eois timendum

Partibus, Oceanoque rubro.
 Eheu, cicatricum, et sceleris pudet,
 Fratrumque. quid nos dura refugimus
 Ætas? quid iptactum nefasti 35

Liquimus? unde manum juvenus
 Metu Deorum continuit? quibus
 5 Pepercit aris? ô utinam novâ
 Incude diffingas retusum in
 Massagetæ Arabasque ferrum. 40

O D E XXXVI.

10 E T thure et fidibus juvat
 Placare, et vituli sanguine debito
 Custodes Numidæ Deos:
 Qui nunc Hesperia sospes ab ultimâ,
 15 Caris multa sodalibus, 5
 Nulli plura tamen dividit oscula,
 Te Quam dulci Lamiæ, memor

Actæ non alio rege puertiæ,
 Mutatæque simul togæ.
 Crescâ ne careat pulchra dies notâ :
 Neu promptæ modus amphoræ,
 Neu morem in Saliûm fit requies podum :
 Neu multi Damalis meri
 Bassum Threiciâ vincat amyftide :
 Neu defint epulis rosæ,
 Neu vivax apium, non breve lilium.
 Omnes in Damalin putres
 Deponent oculos : nec Damalis novo
 Divelletur adultero,
 Lascivis ederis ambitiosior.

AD SODALES.

ODE XXXII.

NU N C est bibendum, nunc pede libero
 Pulsanda tellus : nunc Saliaribus
 Ornare pulvinar Deorum
 Tempus erat dapibus, sodales.
 Antehac nefas depromere Cæcubum
 Cellis avitis ; dum Capitolio
 Regina dementes ruinas,
 Funus et imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum, quidlibet impotens
 Sperare, fortunæque dulci
 Ebria. sed minuit furorem
 Vix una sospes navis ab ignibus :
 Mentemque lymphatam Mareotico
 Redegit in veros timores
 Cæsar, ab Italiâ volentem
 Remis adurgens, (accipiter velut

Molles

Molles
VerFatale
Perire
ExpAufa
Vultu
TraDelibe
Sævis
PrivP E
D
MitteSimpli
Sedulu
Dedec

CARMINUM LIB. I.

31

Molles columbas, aut leporem citus

Venator in campis nivalis

Æmonisæ) daret ut catenis

20

Fatale monitrum: quæ generosiùs

Perire quærens, nec muliebriter

Expavit ensem, nec latentes

Classe citâ reparavit oras.

Aufa et jacentem visere regiam

25

Vultu fereno, fortis et asperas

Tractare serpentes, ut atrum

Corpore combiberet venenum,

Deliberatâ morte ferocior:

Sævis Liburnis scilicet invidens,

30

Privata deduci superbo

Non humilis mulier triumpho.

AD PUERUM.

ODE XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, apparatus:

Displicent nexæ philyrâ coronæ:

Mitte sectari, rosa quo locorum

Sera moretur.

Simplici myrto nihil allabores

5

Sedulus curô: neque te ministrum

Dedetet myrtus, neque me sub arcâ

Vite bibentem.

C 4

Q. HORATHI

Molles

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
L I B E R II.

A D A S I N I U M P O L L I O N E M.

O D E I.

 O T U M ex Metello consule civicum
 Bellique causas, et vitia, et modos,
 Ludumque Fortunæ, gravesque
 Principum amicitias, et arma
 Nondum expiatis uncta cruoribus, 5
 Periculosæ plenum opus aleæ,
 Tractas, et incedis per ignes
 Suppositos cineri doloso.
 Paulùm severæ Musa tragædiæ
 Desit theatris: mox, ubi publicas 10
 Res ordinâris, grande munus
 Cecropio repetes cothurno,
 Insigne mæstis præsidium reis,
 Et consulenti, Pollio, curiæ:
 Cui laurus æternos honores 15
 Dalmatico peperit triumpho.
 Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis aures: jam litui strepunt:
 Jam fulgor armorum fugaces
 Terret equos, equitumque vultus. 20
 Audire magnos jam videor duces
 Non indecoro pulvere sordidos,
 Et

Q. HORATII FLACCI

33

Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.

Juno et Deorum quisquis amior 25

Afris, inultâ cefferat impotens

Tellure, victorum nepotes

Rettulit inferias Jugurthæ.

Quis non Latino sanguine pinguior

Campus sepulchris impia prœlia 30

Testatur, auditumque Medis

Hesperiaë sonitum ruinæ?

Qui gurgēs aut quæ flumina lugubris

Ignara belli? quod mare Dauniaë

Non decoloravere cædes? 35

Quæ caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis, Musa procax, jocis,

Cææ retractes munera nœniæ:

Mecum Dionæo sub antro

Quære modos levioꝛe plectro. 40

AD C. CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

N U L L U S argento color est, avaris

Abditæ terris inimice lammæ

Crispe Sallusti, nisi temperato

Splendeat usu.

Vivet extento Proculcius ævo, 5

Notus in fratres animi paterni:

Illum aget pennâ metutente solvi

Fama superstes.

Latiùs regnes avidum domando

Spiritum, quàm si Libyam remotis 10

Gadibus jungas, et uterque Pœnus

Serviat uni.

C 5

Crescit

Crescit indulgens sibi dirus hydrops ;
 Nec sitim pellit, nisi causa morbi
 Fugerit venis, et aquosus albo 15
 Corpore languor.
 Redditum Cyri folio Phraaten,
 Diffidens plebi, numero beatorum
 Eximit Virtus ; populumque falsis
 Dedocet uti 20
 Vocibus, regnum et diadema tutum
 Deferens uni, propriamque laurum,
 Quisquis ingentes oculo irretorto
 Spectat acervos.

AD Q. DELLIVM.

ODE III.

ÆQUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem ; non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam
 Lætitiâ, moriture Delli,
 Seu mæstus omni tempore vixeris, 5
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum beâris
 Interiore notâ Falerni ;
 Quò pinus ingens albaque populus
 Umbram hospitem confociare amant 10
 Ramis, et obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare rivo :
 Huc vina, et unguenta, et nimum breves
 Flores amœnæ ferre jube rosæ,
 Dum res, et ætas, et sororum 15
 Fila trium patiuntur atra.
 Cedet cœmæ saltibus, et domo,
 Villæque, flavus quam Tiberis lavit :

Cedes ;

CARMINUM LIB. II.

35

Cedes ; et exstructis in altum

Divitiis potietur heres.

20

Divestne prisco natus ab Inacho,

Nil interest, an pauper, et infimâ

De gente sub dio moreris,

Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur : omnium

25

Versatur urnâ seriùs ociùs

Sors exitura, et nos in æternum

Exilium impositura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

ODE IV.

NE sit ancillæ tibi amor pudori,

Xanthia Phoceu : priùs insolentem

Serva Briseïs niveo colore

Movit Achillem.

Movit Ajacem Telamone natum

5

Forma captivæ dominum Tecmessæ :

Arfit Atrides medio in triumpho

Virgine raptâ ;

Barbaræ postquam cecidere turmæ

Thessalo victore, et ademtus Hector

10

Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati

Phyllidis flavæ decorent parentes :

Regium certe genus, et Penates

15

Mæret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestâ

Plebe delectam ; neque sic fidelem,

Sic lucro aversam potuisse nasci

Matre pudendâ.

20

C 6

Brachia,

Brachia, et vultum, teretesque furas
 Integer laudo : fuge suspicari,
 Cujus octavum trepidavit ætas
 Claudere lustrum.

O D E V.

N O N D U M subactâ ferre jugum valet
 Cervice, nondum munia comparis
 Æquare, nec tauri ruentis
 In venerem tolerare pondus :
 Circum virentes est animus tuæ 5
 Campos juvencæ, nunc fluviiis gravem
 Solantis æstum, nunc in udo
 Ludere cum vitulis salicis
 Prægestientis. tolle cupidinem
 Immitis uvæ : jam tibi lividos 10
 Distinguet Autumnus racemos
 Purpureo varius colore.
 Jam te sequetur : (currit enim ferox
 Ætas ; et illi, quos tibi demserit,
 Apponet annos.) jam protervâ 15
 Fronte petet Lalage maritum :
 Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
 Non Chloris ; albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari, Cnidiusve Gyges : 20
 Quem si puellarum infereres choro,
 Mirè sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum, solutis
 Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM.

ODE VI.

SEPTIMI Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda:

Tibur Argeo positum colono 5

Sit meæ sedes utinam senectæ:

Sit modus lassò maris, et viarum,

Militiæque.

Unde si Parcæ prohibent iniquæ,

Dulce pellitis ovibus Galefi 10

Flumen, et regnata petam Laconi

Rura Phalanto.

Ille terrarum mihi præter omnes

Angulus ridet; ubi non Hymetto

Mella decedunt, viridique certat 15

Bacca Venafro;

Ver ubi longum, tepidasque præbat

Jupiter brumas, et amicus Aulon

Fertili Baccho minimùm Falernis

Invidet uvis. 20

Ille te mecum locus et beatæ

Postulant arces: ibi tu calentem

Debitâ sparges lacrymâ favillam

Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM.

ODE VII.

OSÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

Quis

Quis te redonavit Quiritem
 Dīs patriis, Italoque cælo,
 Pompei, meorum prime sodalium? 5
 Cum quo morantem sæpe diem mero
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippos et celerem fugam
 Sensi, relictâ non bene parmulâ; 10
 Cùm fracta virtus, et minaces
 Turpe solum tetigere mento.
 Sed me per hostes Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aëre :
 Te rursus in bellum resorbens 15
 Unda fretis tulit æstuosis.
 Ergo obligatam redde Jovi dapem ;
 Longâque fessum militiâ latus
 Depone sub lauru meâ ; nec
 Parce cadis tibi destinatis. 20
 Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple : funde capitibus
 Unguenta de conchis. quis udo
 Deproperare apio coronas,
 Curatve myrto ? quem Venus arbitrum 25
 Dicet bibendi ? non ego sanius
 Bacchabor Edonis : recepto
 Dulce mihi furere est amico.

IN BARINEN.

ODE VIII.

ULLA si juris tibi pejerati
 Pœna, Barine, nocuisset unquam ;
 Dente si nigro fieres, vel uno
 Turpior ungui ;

Crederem

CARMINUM LIB. II.

39

Crederem: sed tu, simul obligâsti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.

5

Exedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidâque Divos
Morte carentes.

10

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphæ, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruentâ.

15

Adde, quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.

20

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD TITUM VALGIUM.

ODE IX.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Usque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu semper urges flebilibus modis

5

Mysten

Myſten ademtum ; nec tibi Veſpero

10

Surgente decedunt amores,

Nec rapidum fugiente ſolem.

At non ter ævo functus amabilem

Ploravit omnes Antilochum ſenex

Annos ; nec impubem parentes

15

Troilon, aut Phrygiæ ſorores

Flevire ſemper. deſine mollium

Tandem querelarum ; et potiùs nova

Canemus Auguſti tropæa

Cæſaris ; et rigidum Niphaten,

20

Medumque flumen gentibus additum

Victis, minores volvere vortices ;

Intrâque præſcriptum Gelonos

Exiguis equitare campis.

OR

AD LICINIUM MURENUM.

ODE X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum

Semper urgendo ; neque dum procellas

Cautus horrefcis, ni miùm premendo

Litus iniquum.

Auream quiſquis mediocritatem

5

Diligit, tutus caret obſoleti

Sordibus teſti, caret invidendâ

Sobrius aulâ.

Sæpiùs ventis agitur ingens

Pinus ; et celi graviore caſu

10

Decidunt turres ; feriuntque ſummos

Fulmina montes.

Sperat infeſtis, metuit ſecundis

Alteram ſortem bene præparatum

Peſtus.

Peſtus

Summ

Sic eri

Suſcita

Rebus

Fortis

Contra

A

QU

Div

Poſce

Lèvis

Pel

Non

Vern

Vu

Cur

Pinu

Ca

Potar

Cura

Re

Pectus. informes hiemes reducit 15

Jupiter ; idem

Summovet : non, si malè nunc, et olim

Sic erit : quondam citharâ tacentem

Suscitat Musam, neque semper arcum

Tendit Apollo.

20

Rebus angustis animosus atque

Fortis appare : sapienter idem

Contraheis vento nimum secundo

Turgida vela.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

ODE XI.

QUIO bellicosus Cantaber, et Scythes,

Hirpine Quinti, cogitet, Adriâ

Divisus objecto, remittas

Quærere ; nec trepides in usum

Poscentis ævi pauca. fugit retro

5

Lêvis juvenas et decor, aridâ

Pellente lascivos amores

Canitie, facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honos

Vernis ; neque uno Luna rubens nitet

10

Vultu. quid æternis minorem

Consiliis animum fatigas ?

Cur non sub altâ vel platano, vel hac

Pinu jacentes sic temere, et rosâ

Canos odorati capillos,

15

Dum licet, Assyriâque nardo,

Potamus uncti ? dissipat Evius

Curas edaces. quis puer ociùs

Restinguet ardentis Falerni

Pocula

Pocula prætereunte lymphâ? 20
 Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? eburnâ, dic age, cum lyrâ
 Maturet, incommatam Lacænæ
 More comam religata nodo.

AD MÆCENATEM.

ODE XII.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
 Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
 Pœno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharæ modis;
 Nec sævos Lapithas, et nimium mero 5
 Hylæum; domitosque Herculeâ manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus
 Saturni veteris tuque pedestribus
 Dices historiis prælia Cæsaris, 10
 Mæcnas, meliùs, ductaque per vias
 Regum colla minantium.
 Me dulces dominæ Musa Licymniæ
 Cantus, me voluit dicere lucidum
 Fulgentes oculos, et bene mutuis 15
 Fidum pectus amoribus:
 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare joco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 Dianæ celebris die. 20
 Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
 Permutare velis crine Licymniæ,
 Plenas aut Arabum domos?

Dum

Dum flagrantia detorquet ad oscula 25
Cervicem, aut facili sævitiâ negat,
Quæ poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM CUJUS CASU IN AGRO
SABINO PENE OPPRESSUS EST.

O D E XIII.

I L L E et nefasto te posuit die,
Quicumque primùm, et sacrilegâ manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim sui 5
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparfisse nocturno eruore
Hospitis: ille venena Colcha,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit; agro qui statuit meo 10
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Pœnus perhorrescit, neque ultra 15
Cæca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit rapietque gentes. 20
Quàm penè furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque discretas piorum, et
Æoliis fidibus querentem

Sappho

Sappho puellis de popularibus ; 25
 Et te sonantem pleniùs aureo,
 Alcæe, plectro dura navis,
 Dura fugæ mala, dura belli.
 Utrumque sacra digna silentio
 Mirantur umbræ dicere : sed magis 30
 Pugnas et exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus.
 Quid mirum ? ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras bellua centiceps
 Aures, et intorti capillis 55
 Eumenidum recreantur angues ?
 Quin et Prometheus, et Pelopis parens
 Dulci laborum decipitur sono :
 Nec curat Orion leones
 Aut timidos agitare lyncas. 60

AD POSTUMUM.

ODE XIV.

EHEU ! fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni ! nec pietas moram
 Rugis et instanti senectæ
 Afferet, indomitæque morti :
 Non, si trecenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places illacrymabilem
 Plutona tauris ; qui-ter amplum
 Geryonen Tityonque tristi
 Compescit undâ, scilicet omnibus,
 Quicunque terræ munere vescimur, 10
 Enavigandâ ; sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.
 Frustra cruento Marte carebimus,
 Fractisque

Fractisque rauci fluctibus Adriæ;
 Frustra per Autumnos nocentem 15
 Corporibus metuemus Austrum.
 Visendus ater flumine languido
 Cocytus errans, et Danaï genus
 Infame, damnatusque longi
 Sisyphus Æolides laboris. 20
 Linquenda tellus, et domus, et placens
 Uxor: neque harum, quas colis, arborum.
 Te, præter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.
 Absumet heres Cæcuba dignior 25
 Servata centum clavibus, et mero
 Tinget pavementum superbo,
 Pontificum potiore cænis.

O D E XV.

JAM pauca aratro jugera regiæ
 Moles relinquent: undique latiùs
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu; platanusque cœlebs.
 Evincet ulmos: tum violaria, et 5
 Myrtus, et omnis copia narium,
 Spargent plivetis odorem,
 Fertilibus domino priori:
 Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus. non ita Romuli 10
 Præscriptum et intonsi Catonis
 Auspiciis, veterumque normâ:
 Privatus illis cœsus erat brevis,
 Commune magnum: nulla decempedis
 Metata privatis opacam. 15

Porticus

Porticus excipiebat Arcton :
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges finebant, oppida publico
 Sumtu jubentes, et Deorum
 Templâ novo decorare saxo.

20

AD GROS PHUM.

ODE XVI.

OTIUM Divos rogat in patenti
 Prensus Ægæo, simul atra nubes
 Condidit Lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis ;
 Otium bello furiosa Thrace,
 Otium Medi pharetrâ decori,
 Grosphæ, non gemmis, neque purpurâ ve-
 nale, nec auro.

5

Non enim gazæ, neque consularis
 Summovet lictor miseros tumultus
 Mentis, et curas laqueata circum
 Tecta volantes.

10

Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensâ tenui salinum ;
 Nec leves somnos timor aut Cupido
 Sordidus aufert.

15

Quid brevi fortes jaculamur ævo.
 Multa ? quid terras alio calentes
 Sole mutamus ? patriæ quis exsul
 Se quoque fugit ?

20

Scandit æratas vitiosa naves
 Cura ; nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis, et agente nimbo
 Ocior Euro.

Lætus

CARMINUM LIB. II. 47

Lætus in præsens animus, quod ultra est 25

Oderit curare, et amara lento

Temperet risu. nihil est ab omni

Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem :

Longa Tithonum minuit senectus : 30

Et mihi forsan, tibi quod negârit,

Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum

Mugiunt vaccæ ; tibi tollit hinnitum

Apta quadrigis equa ; te bis Afro 35

Murice tinctæ

Vestiunt lanæ : mihi parva rura, et

Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ

Parca non mendax dedit, et malignum

Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

ODE XVII.

CUR me querelis exanimas tuis ?

Nec Dîs amicum est, nec mihi, te prius

Obire, Mæcenas, mearum

Grande decus columenque rerum.

Ah, te meæ si partem animæ rapit 5

Maturior vis, quid moror altera ?

Nec carus æquè, nec superstes

Integer : ille dies utramque

Ducet ruinam : non ego perfidum

Dixi sacramentum : ibimus, ibimus, 10

Utcunque præcedes, supremum

Carpere iter comites parati.

Me nec Chimæaræ spiritus igneæ,

Nec,

Nec, si resurgat, centimanus Gigas
 Divellet unquam: sic potenti 15
 Justitiæ placitumque Parcis,
 Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horæ, seu tyrannus
 Hesperiae Capricornus undæ: 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas; cùm populus frequens 25
 Lætum theatri ter crepuit sonum:
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextrâ levasset, Mercurialium
 Custos virorum. reddere victimas 30
 Ædemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

O D E XVIII.

NON ebur, neque aureum
 Meâ renidet in domo lacunar:
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultimâ recisas
 Africâ: neque Attali, 5
 Ignotus hæres regiam occupavi:
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestæ purpuras clientæ:
 At fides, et ingenî
 Benigna vena est; pauperemque dives 10
 Me petit: nihil supra

Deos

Deos laceſſo, nec potentem anicūm
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicus Sabinis.
 Truditur dies die, 15
 Novæque pergunt interire lunæ:
 Tu ſecanda marmora
 Locas ſub ipſum funus; et ſepulchri
 Immemor, ſtruis domos;
 Mariſque Baiis obſtrepentis urges 20
 Summovere litora,
 Parum locuples continente ripâ,
 Quid, quòd uſque proximos
 Revellis agri terminos, et ultra
 Limites clientium 25
 Salis avarus? pellitur paternos
 In ſinu ferens Deos,
 Et uxor et vir, fordidoſque natos.
 Nulla certior tamen
 Rapacis Orci ſede deſtinatâ 30
 Aula divitem manet
 Herum: quid ultra tendis? æqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris: nec ſatelles Orci
 Callidum Promethea 35
 Revexit auro captus. hic ſuperbum
 Tantalum atque Tantalī
 Genus coeracet: hic levare functum
 Pauperem laboribus,
 Vocatus atque non vocatus audit.

IN BACCHUM.

ODE XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus

Vidi docentem, (credite, posteri)

Nymphasque discentes, et aures

Capripedum Satyrorum acutas.

Evæ! recenti mens trepidat metu,

Plenoque Bacchi pectore turbidum

Lætatur. evæ! parce, Liber,

Parce, gravi metuende thyrsō.

Fas pervicaces est mihi Thyadas,

Vinique fontem, lactis et uberes

Cantare rivos, atque truncis

Lapsa cavis iterare mella:

Fas et beatæ conjugis additum

Stellis honorem, testaque Pentheï

Disiecta non leni ruinâ,

Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:

Tu separatis uvidus in jugis

Nodo coërces viperino

Bistonidum sine fraude crines.

Tu, cùm Parentis regna per arduum

Cohors Gigantum scanderet impia,

Rhæcum retorsisti leonis

Unguibus, horribilique malâ:

Quanquam choreis aptior et joci

Ludoque dictus, non sat idoneus

Pugnæ ferebaris; sed idem

Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo

Cornu decorum, leniter atterens

30
Caudam

Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

NON usitatâ nec tenui ferar
Pennâ biformis per liquidum æthera,
Vates; neque in terris morabor
Longiûs; invidiâque major,
Urbes relinquam. non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygiâ cohibebor undâ.
Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles; et album mutor in alitem
Supernè; nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.
Jam, Dædaleo ocior Icaro,
Visam gementis litora Bospori,
Syrtesque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, et, qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, et ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani fudere næniæ,
Luctusque turpes, et querimonîæ:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
L I B E R I I I.

AD ASINIUM POLIONEM.

ODE I.

DI profanum vulgus, et arceo.
O Favete linguis: carmina non prius
Audita Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordinet
Arbusta fulcis; hic generosior
Descendat in Campum petitor;
Moribus hic, meliorque fama
Contendat; illi turba clientium
Sit major. æquâ lege necessitas
Sortitur insignes et imos:
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impiâ
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem;
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos

Fastidit,

F
Defi
Tur
N
Non
Fune
C
Cont
Jact
C
Fasti
Scan
D
Quod
Nec
D
Cur
Subli
A
Co
Vitar
In re

CARMINUM LIB. III.

53

Fastidit, umbrosamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe.
 Desiderantem quod satis est, neque 25
 Tumultuosum sollicitat mare,
 Nec sævus Arcturi cadentis
 Impetus, aut orientis Hædi:
 Non verberatæ grandine vineæ,
 Fundusque mendax; arbore nunc aquas 30
 Culpante, nunc torrentia agros
 Sidera, nunc hiemes iniquas.
 Contracta pisces æquora sentiunt,
 Jactis in altum molibus: huc frequens
 Cæmenta demittit redemptor 35
 Cum famulis, dominusque terræ
 Fastidiosus: sed Timor et Minæ
 Scandunt eodem quò dominus: neque
 Decedit æratâ triremi, et
 Post equitem sedet atra Cura. 40
 Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
 Nec purpurarum fidere clarior
 Delenit usus, nec Falerna
 Vitis, Achæmeniumque costum;
 Cur invidendis postibus, et novo 45
 Sublime ritu moliar atrium?
 Cur valle permutem Sabinâ
 Divitias operosiores?

O D E II.

ANGUSTAM amicè pauperiem pati
 Robustus acri militiâ puer
 Condiscat: et Parthos feroces
 Vexet eques metuendus hastâ;
 Vitamque sub dio, et trepidis agat 5
 In rebus: illum ex mœnibus hosticis

D 3

Matrona

Matrona bellantis Tyranni
 Prospiciens, et adulta virgo,
 Suspiret: Eheu, ne rudis agminum
 Sponsus laceffat regius asperum 10
 Tactu leonem; quem cruenta
 Per medias rapit ira cædes.
 Dulce et decorum est pro patriâ mori:
 Mors et fugacem persequitur virum;
 Nec parcit imbellis juventæ 15
 Poplitibus, timidoque tergo.
 Virtus, repulsæ nescia fordidæ,
 Intaminatis fulget honoribus;
 Nec sumit aut ponit securës
 Arbitrio popularis auræ. 20
 Virtus, recludens immeritis mori
 Cælum, negatâ tentat iter viâ;
 Cætusque vulgares, et udam
 Spernit humum fugiente pennâ.
 Est et fideli tuta silentio 25
 Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
 Vulgârit arcanæ, sub iisdem
 Sit trabibus, fragilemque mecum
 Solvat phaselum. sæpe Diespiter 30
 Neglectus incesto addidit integrum:
 Rarò antecedentem scelestum
 Deferuit pede Pœna claudo.

O D E III.

JUSTUM, et tenacem propositi virum
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instantis tyranni
 Mente quatit solidâ, neque Auster
 Dux inquieti turbidus Adriæ, 5
 Nec

Nec
Si

Hac
Inni
Q

Hac
Vex
C

Grat
Junc
F

In p
Mer
C

Jam
Fam
P

Nost
Bell
In

Mar
Inir
S

Dun
Ron

Nec fulminantis magna Jovis manus :
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.
 Hâc arte Pollux, et vagus Hercules
 Innixus, arces attigit igneas : 10
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibit ore nectar.
 Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
 Vexere tigres, indocili jugum
 Collo trahentes : hac Quirinus 15
 Martis equis Acheronta fugit ;
 Gratum elocutâ consiliantibus
 Junone Divis : Ilion, Ilion
 Fatalis incestusque judex,
 Et mulier peregrina vertit 20
 In pulverem, ex quò destituit Deos
 Mercede pactâ Laomedon, mihi
 Castæque damnatum Minervæ,
 Cum populo et Duce fraudulento.
 Jam nec Lacænæ splendet adulteræ 25
 Famofus hospes ; nec Priami domus
 Perjura pugnaces Achivos
 Hectoreis opibus refringit :
 Nostrisque ductum seditionibus
 Bellum refedit. protinus et graves 30
 Iras, et invisum nepotem,
 Troica quem peperit sacerdos,
 Marti redonabo. illum ego lucidas
 Inire sedes, ducere nectaris
 Succos, et ascribi quietis 35
 Ordinibus patiar Deorum.
 Dum longus inter sæviat Ilion
 Romamque pontus ; qualibet exsules
 D 4 In

In parte regnanto beati :
 Dum Priami Paradisque busto 40
 Insultet armentum, et catulos feræ
 Celent inultæ ; stet Capitolium
 Fulgens, triumphatisque possit
 Roma ferox dare jura Medis.
 Horrenda latè nomen in ultimas 45
 Extendat oras, quâ medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Quâ tumidus rigat arva Nilus ;
 Aurum irreperitum, et sic meliùs situm
 Cùm terra celat, spernere fortior, 50
 Quàm cogere humanos in usus,
 Omne sacrum rapiente dextrâ.
 Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens
 Quâ parte debacchentur ignes, 55
 Quâ nebulæ pluviique rores.
 Sed bellicosis fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne nimiùm pii,
 Rebusque fidentes, avitæ
 Testa velint reparare Trojæ. 60
 Trojæ renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Conjuge me Jovis et sorore.
 Ter si resurgat murus aheueus, 65
 Auctore Phæbo ; ter pereat meis
 Excisus Argivis : ter uxor
 Capta virum puerosque ploret.
 Nôn hæc jocosæ conveniunt lyræ ;
 Quò Musa tendis ? define pervicax 70
 Referre sermones Deorum, et
 Magna modis tenuare parvis. A

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

DESCENDE cœlo, et dic age tibiâ,
 Regina longum Calliope melos;
 Seu voce nunc mavis acutâ,
 Seu fidibus, citharâve Phœbi.
 Auditis? an me ludit amabilis
 Infania? audire, et videor pios
 Errare per lucos, amœnæ
 Quos et aquæ subeunt, et auræ.
 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliæ,
 Ludo fatigatumque somno,
 Fronde novâ puerum palumbes
 Texere: mirum quod foret omnibus,
 Quicumque celsæ nidum Acherontæ,
 Saltusque Bantinos, et arvum
 Pingue tenent humilis Ferenti;
 Ut tuto ab atris corpore viperis
 Dormirem et urfis; ut premerer sacrâ
 Lauroque, collatâque myrto,
 Non sine Dîs animosus infans.
 Vester, Camenæ, vester in arduos
 Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
 Præneste, seu Tibur supinum,
 Seu liquidæ placuere Baia.
 Vestris amicum fontibus et choris,
 Non me Philippis versa acies retro,
 Devota non extinxit arbos,
 Nec Siculâ Palinurus undâ.
 Utcunque mecum vos eritis; libens
 Insanientem navita Bosporum
 Tentabo,

Tentabo, et urentes arenas
 Litoris Assyrii viator.
 Visam Britannos hospitibus feros,
 Et lætum equino sanguine Concanum :
 Visam pharetratos Gelonos, 35
 Et Scythicum inviolatus amnem.
 Vos Cæsarem altum, militiâ simul
 Fessas cohortes abdidit oppidis,
 Finire quærentem labores,
 Pierio recreatis antro. 40
 Vos lene consilium et datis, et dato
 Gaudetis almæ. scimus ut impios
 Titanas, immanemque turmam
 Fulmine sustulerit caduco
 Qui terram inertem, qui mare temperat 45
 Ventosum, et urbes, regnæque tristia,
 Divosque, mortalesque turbas
 Imperio regit unus æquo.
 Magnum illa terrorem intulerat Jovi
 Fidens juvenus horrida brachiis, 50
 Fratresque tendentes opaco
 Pelion imposuisse Olympo.
 Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyrion statu,
 Quid Rhæcus evulsisque truncis 55
 Enceladus jaculator audax,
 Contra sonantem Palladis ægida
 Possent ruentes ? hinc avidus stetit
 Vulcanus, hinc matrona Juno, et
 Nunquam humeris positurus arcum, 60
 Qui rore puro Castaliæ lavit
 Crines solutos, qui Lyciæ tenet
 Dumeta, natalemque silvam,

Delius

CARMINUM LIB. III. 59

Delius et Patareus Apollo.
 Vis consilii expers mole ruit sua : 65
 Vim temperatam Di quoque provehunt
 In majus : iidem odere vires
 Omne nefas animo moventes.
 Testis mearum centimanus Gyas
 Sententiarum notus, et integræ 70
 Tentator Orion Dianæ,
 Virgineâ domitus sagittâ.
 Injecta monstris Terra dolet suis :
 Mœretque partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum : nec peredit 75
 Impositam celer ignis Ætnam :
 Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales, nequitæ additus
 Custos : amatorem trecentæ
 Pirithoum cohibent catenæ. 80

AUGUSTI LAUDES.

ODE V.

Cœlo tonantem credidimus Jovem
 Regnare : præsens Divus habebitur
 Augustus, adjectis Britannis
 Imperio, gravibusque Persis.
 Milesne Crassi conjuge barbarâ 5
 Turpis maritus vixit ? et hostium
 (Proh curia, inversique mores !)
 Consenuit socerorum in armis
 Sub rege Medo, Marfus et Appulus,
 Ancillorum nominis et togæ 10
 Oblitus, æternæque Vestæ,
 Incolumi Jove et urbe Româ ?

Hoc

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus

Fœdis, et exemplo trahenti

35

Perniciem veniens in ævum,

Si non periret immiserabilis

Captiva pubes. Signa ego Punicis

Affixa delubris, et arma

Militibus sine cæde, dixit,

40

Derepta vidi: vidi ego civium

Retorta tergo brachia libero,

Portasque non clausas, et arva

Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior

25

Miles redibit? flagitio additis

Damnum. neque amissos colores

Lana refert medicata fūco;

Nec vera virtus, cū semel excidit,

Curat reponi deterioribus.

30

Si pugnat extricata densis

Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus;

Et Marte Pœnos proteret altero,

Qui lora restrictis lacertis

35

Sensit iners, timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret inscius,

Pacem duello miscuit: ô pudor!

O magna Carthago, probrosis

Altior Italiæ ruinis!

40

Fertur pudicæ conjugis osculum,

Parvosque natos, ut capitis minor,

A se removisse, et virilem

Torvus humi posuisse vultum;

Donec labantes consilio Patres

45

Firmaret

Firmaret

Inter

Eg

Atqui so

Tortor p

Dimovit

Et

Quam si

Dijudica

Tend

Au

D E r

H

Æde

Fa

Dīs te r

Hinc on

Dī m

Ha

Jam bis

Non au

Nost

To

Penē oc

Delevit

Hic

M

Fecund

Primūn

Firmaret auctor nunquam aliàs dato,
 Interque morerentes amicos
 Egregius properaret exsul.
 Atqui sciebat quæ sibi barbarus
 Tortor pararet: non aliter tamen 50
 Dimovit obstantes propinquos,
 Et populum reditus morantem,
 Quàm si clientum longa negotia,
 Dijudicatâ lite, relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros, 55
 Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS.

ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
 Romane, donec templa refeceris,
 Ædesque labentes Deorum, et
 Fœda nigro simulacra fumo.
 Dîs te minorem quòd geris, imperas: 5
 Hinc omne principium, huc refer exitum.
 Dî multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luctuosæ.
 Jam bis Monæses, et Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus 10
 Nostros, et adjecisse prædam
 Torquibus exiguis renidet.
 Penè occupatam seditionibus
 Delevit Urbem Dacus et Æthiops;
 Hic classe formidatus, ille 15
 Missilibus melior sagittis.
 Fecunda culpæ secula nuptias
 Primum inquinavere, et genus, et domos:

Hoc

Hoc fonte derivata clades	
In patriam populumque fluxit.	20
Motus doceri gaudet Ionicos	
Matura virgo, et fingitur artubus	
Jam nunc, et incestos amores	
De tenero meditatur ungui :	
Mox juniores quærit adulteros	25
Inter mariti vina : neque eligit	
Cui donet impermissa raptim	
Gaudia, luminibus remotis ;	
Sed jussa coram, non sine conscio	
Surgit marito ; seu vocat institor,	30
Seu navis Hispanæ magister,	
Dedecorum preciosus emtor.	
Non his juvenus orta parentibus	
Infecit æquor sanguine Punico,	
Pyrrhumque, et ingentem cecidit	35
Antiochum, Annibalemque dirum :	
Sed rusticorum mascula militum	
Proles, Sabellis docta ligonibus	
Verfare glebas, et severæ	
Matris ad arbitrium recisos	40
Portare fustes ; sol ubi montium	
Mutaret umbras, et juga demeret,	
Bobus fatigatis, amicum	
Tempus agens abeunte curru.	
Damnosa quid non imminuit dies ?	45
Ætas parentum, pejor avis, tulit	
Nos nequiores, mox daturos	
Progeniem vitiosorem.	

Q
TGyg
Post
NAtqu
Suspi
DiUt P
Faltis
CaNarra
Magn
EtFrustr
Voces
NeQuam
Æqu
NePrimâ
Sub c

QUID fies, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii,
 Thynâ merce beatum,
 Constantis juvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 Post insana Capræ sidera, frigidas
 Noctes, non sine multis
 Insomnis lacrymis, agit.
 Atqui sollicitæ nuncius hospitæ,
 Suspirare Chloen, et miseram tuis 10
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vafer modis.
 Ut Proetum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti 15
 Maturare necem, refert.
 Narrat penè datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
 Et peccare docentes 20
 Fallax historias monet:
 Frustra: nam scopulis surdior Icari
 Voces audit, adhuc integer. at, tibi
 Ne vicinus Enipeus
 Plus justo placeat, cave:
 Quamvis non alius flectere equum sciens 25
 Æquè conspicitur gramine Martio;
 Nec quisquam citus æquè
 Tusco denatat alveo.
 Primâ nocte domum claude: neque in vias
 Sub cantu querulæ despice tibiæ: 30
 Et

Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

AD MÆCENATUM.

ODE VIII.

MARTIIS cœlebs quid agam Calendis,
Quid velint flores, et acerra thuris

Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguæ.

Voveram dulces epulas, et album

Libero caprum, prope funeratus

Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus

Corticem astrictum pice dimovebit

Amphoræ fumum bibere institutæ

Consule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici

Sospitis centum; et vigiles lucernas

Profer in lucem: procul omnis esto

Clamor et ira.

Mitte civiles super Urbe curas.

Occidit Daci Cotifonis agmen:

Medus infestus sibi luctuosus

Diffidet armis:

Servit Hispanæ vetus hostis oræ

Cantaber, serâ domitus catenâ:

Jam Scythæ laxo meditantur arcu

Cedere campis.

Negligens ne quâ populus laboret,

Parce privatis nimium cavere: et

Dona præsentis rape lætus horæ, ac

Linque severa.

DO

Cervici

Perfar

LYD.

Arfist

Multi L

Roma

HOR.

Dulcis

Pro quâ

Si par

LYD.

Thuri

Pro quo

Si par

HOR.

Diduc

Si flava

Reje

LYD.

Ille est

Iracundia

Tecun

AD

AD LYDIAM.

ODE IX.

HORATIUS.

DONEC gratus eram tibi,
 Nec quisquam potior brachia candidæ
 Cervici juvenis dabat;
 Persarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non aliâ magis 5
 Arsisti, neque erat Lydia post Chloen;
 Multi Lydia nominis
 Romanâ vigui clarior Iliâ.
HOR. Me nunc Thressia Chloë regit,
 Dulcis docta modos, et citharæ sciens: 10
 Pro quâ non metuum mori,
 Si parcent animæ fata superstiti.
LYD. Me torret face mutuâ
 Thurini Calais filius Ornithi:
 Pro quo bis patiar mori, 15
 Si parcent puero fata superstiti.
HOR. Quid si prisca redit Venus,
 Diductosque jugo cogit ahenco?
 Si flava excutitur Chloë,
 Rejectæque patet janua Lydiæ? 20
LYD. Quanquam fidere pulchrior
 Ille est; tu levior cortice, et improbo
 Iracundior Adriâ:
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN.

ODE X.

EX TREMUM Tanaim si biberes, Lyce,
 Sævo nupta viro, me tamen asperas
 Porrectum ante fores, objicere incolis
 Plorares Aquilonibus.
 Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
 Inter pulchra situm tecta remugiat
 Ventis? et positas ut glaciet nives
 Puro numine Jupiter?
 Ingratam Veneri pone superbiam;
 Ne currente retro funis eat rotâ. 10
 Non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrenus genuit parens
 O, quamvis neque te munera, nec preces,
 Nec tinctus violâ pallor amantium,
 Nec vir Pieriâ pellice saucius 15
 Curvat; supplicibus tuis
 Parcas, nec rigidâ mollior esculo,
 Nec Mauris animo mitior anguibus.
 Non hoc semper erit liminis aut aquæ
 Cælestis patiens latus. 25

AD MERCURIUM.

ODE XI.

MERCURI, (nam te docilis magistro
 Movit Amphion lapides canendo)
 Tuque Testudo resonare septem
 Callida nervis,
 Nec loquax olim neque grata, nunc et 5
 Divitum mensis et amica templis;

Dic

Dic m

 Quæ,
 Ludit e
 Nuptia

 Tu p
 Ducere
 Cessit i

 Cerber
 Munia
 Spiritus

 Quin e
 Risit in
 Sicca, d

 Audiat
 Virgine
 Dolium

 Quæ m
 Impiæ,
 Impiæ

 Una de
 Digna,
 Splendic

 Surge, c
 Surge, m
 Non tin

Dic modos, Lyde quibus obstinatas

Applicet aures :

Quæ, velut latis equa triuna campis,

Ludit exultim, metuitque tangi,

Nuptiarum expers, et adhuc protervo

Cruda marito.

Tu pòtes tigres comitesque silvas

Ducere, et rivos celeres morari.

Cessit immanis tibi blandienti

Janitor aulæ

Cerberus ; quamvis furiale centum

Muniant angues caput ejus, atque

Spiritus teter, saniesque manet

Ore trilingui.

Quin et Ixion, Tityosque vultu

Risit invito : stetit urna paulum

Sicca, dum grato Danaï puellas

Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas

Virginum pœnas, et inane lymphæ

Dolium fundo pereuntis imo,

Seraque fata,

Quæ manent culpas etiam sub Orco.

Impiæ, (nam quid potuere majus ?)

Impiæ sponfos potuere duro

Perdere ferro.

Una de multis, face nuptiali

Digna, perjurum fuit in parentem

Splendidè mendax, et in omne virgo

Nobilis ævum :

Surge, quæ dixit juveni marito,

Surge, ne longus tibi somnus, unde

Non times, detur : socerum et scelestas

Falle

Falle sorores;

40

Quæ, velut nactæ vitulos lænæ,

Singulos (cheu) lacerant: ego illis

Mollior nec te feriam, nec intra

Claustra tenebo.

Me pater sævis oneret catenis,

45

Quòd viro clemens misero peperci;

Me vel extremos Numidarum in agros

Classe releget.

I, pedes quò te rapiunt et auræ,

Dum favet nox et Venus: i secundo

50

Omne; et nostri memorem sepulcro

Scalpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

MISERARUM est, neque amori dare ludum,

Neque dulci mala vino lavere; aut exanimari,

metuentes patruæ verbera linguæ.

Tibi qualum Cythereæ puer ales,

Tibi telas, operosæque Minervæ

5

Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri;

Eques ipso melior Bellerophonte,

Neque pugno; neque segni pede victus,

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;

Catus idem per apertum fugientes

10

Agitato grege cervos jaculari, et

Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BANDUSIÆ.

ODE XIII.

O FONS Bandusiæ, splendidior vitro,

Dulci digne mero, non sine floribus,

Cras donaberis hædo;

Cui

Primis

Frustra

Rub

Te flag

Nescit

Fessit

Pr

Fies no

Me dice

Saxis

Ly

HER

M

Cæsar, F

Unico ga

Prodeat,

Et soror o

Virginum

Sospitum.

Jam virum

Hic dies v

Eximet cu

Nec mori

CARMINUM LIB. III. 69

Cui frons turgida cornibus
Primis, et Venerem et prœlia destinat 5
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile 10
Fessis vomere tauris
Præbes, et pectori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces 15
Lymphæ defiliunt tuæ.

DE REDITU AUGUSTI.

ODE XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum.
Cæsar, Hispanâ repetit penates
Victor ab orâ.
Unico gaudens mulier marito 5
Prodeat, justis operata Divis;
Et soror clari Ducis, et decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, et puellæ 10
Jam virum expertæ, malè ominatis
Parcite verbis.
Hic dies verè mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente 15
Cæsare terras.

I pete

I pete unguentum, puer, et coronas,
 Et cadum Marſi memorem duelli;
 Spartacum ſi quâ potuit vagantem
 Fallere teſta. 20
 Dic et argutæ properet Neæræ
 Myrrheum nodo cohibere crinem:
 Si per inviſum mora janitorem
 Fiet, abito.
 Lenit albescens animos capillus 25
 Litium et rixæ cupidos protervæ.
 Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
 Conſule Planco.

IN CHLORIM.

ODE XV.

UXOR pauperis Ibyci,
 Tandem nequitiz ſige modum tuæ,
 Famoliſque laboribus:
 Maturo proprior deſine funeri
 Inter ludere virgines, 5
 Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
 Non, ſi quid Pholoen fatiſ,
 Et te; Chlorig, decet: filia rectius
 Expugnat juvenum domos,
 Pulſo Thyas uti concita tympano. 10
 Illam cogit amor Nothi
 Laſcivæ ſimilem ludere capræ:
 Te lanæ prope nobilem
 Tonſæ Luceriam, non citharæ, decent,
 Nec ſloſ purpureus roſæ, 15
 Nec poti vetulam ſæce tenus cadi.

IN c
 R
 Tri
 M
 Si non
 Cuſto
 Riſi
 C
 Aurun
 Et per
 Ictu
 A
 Deme
 Portas
 Reg
 S
 Cresce
 Majoru
 Latè
 M
 Quant
 A Diſ
 Nud
 P
 Conten
 Quam
 Occu
 M
 Puræ r
 Pauco

CARMINUM LIB. III. 71

AD MÆCENATEM.

ODE XVI.

INCLUSAM Danaen turris aenea,
Robustæque fores, et vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satûs
Nocturnis ab adulteris :
Si non Acrisium virginis abditæ
Custodem pavidum Jupiter et Venus 5
Risissent : fore enim tutum iter et patens,
Converso in precium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius 10
Ictu fulmingo. concidit auguris
Argivi domus ob lucrum
Demersa exscidio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, et subruit æmulos
Reges muneribus. munera navium 15
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorruï
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus. 20
Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Dîs plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto; et transfuga divitum
Partes linquere gestio,
Contemtæ dominus splendidior rei, 25
Quam si quidquid arat non piger Appulus;
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
Paucorum, et segetis certa fides meæ, 30
Fulgentem

Fulgentem imperio fertilis Africæ

Fallit, sorte beator.

Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,

Nec Læstrygoniâ Bacchus in amphorâ

Languescit mihi, nec pinguis Gallicis

Crescunt vellera pascuis;

Importuna tamen pauperies abest:

Nec, si plura velim, tu dare deneges.

Contracto melius parva Cupidine

Vestigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Halyattici

Campis continuem, multa petentibus

Desunt multa, bene est, cui Deus obtulit

Parcâ, quod satis est, manu.

AD ÆLIUM LAMIAM.

O D E XVII.

ÆLI, vetusto nobilis ab Lamo,

(Quando et priores hinc Lamias ferunt

Denominatos, et nepotum

Per memores genus omne factos)

Auctore ab illo ducis originem.

Qui Formiarum mœnia dicitur

Princeps, et innantem Maricæ

Litoribus tenuisse Lirin

Latè tyrannus. eras foliis nemus

Multis, et algâ litus inutili

Demissa tempestas ab Euro

Sternet; aquæ nisi fallit augur.

Annosa cornix. dum potes, aridem

Compone lignum: cras genium mero

Curabis, et porco bimestri,

Cum famulis operum solutis.

A B

F

Leni

Si ter

Larga

Vina

Ludit

Cum

Festus

Inter

Spargi

Gaudet

Q U

Narras,

Et p

Quo C

Mer

Quo pr

Pelig

Da Lun

Da n

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientium amator,
 Per meos fines et aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 Æquus alumnis :
 Si tener pleno cadit hœdus anno ; 5
 Larga nec defunt Veneris sodali
 Vina crateræ : vetus ara multo
 Fumat odore :
 Ludit herboſo pecus omne campo,
 Cùm tibi Nonæ redeunt Decembres : 10
 Feſtus in pratis vacat otioſo
 Cum bove pagus :
 Inter audaces lupus errat agnos :
 Spargit agreſtes tibi ſilva frondes :
 Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor 15
 Ter pede terram.

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

QUANTUM diſtet ab Inacho
 Codrus, pro patriâ non timidus mori,
 Narras, et genus Æaci,
 Et pugnata ſacro bella ſub Ilio :
 Quo Chium præcio cadum 5
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo præbente domum, et quotâ
 Pelignis caream frigoribus, taces.
 Da Lunæ propere novæ,
 Da noctis mediæ, da, puer, auguris 10
 E Murenæ ;

Murenæ : tribus aut novem

Miscuntur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impares,

Ternos ter cyathos attonitus petet

Vates : tres prohibet supra

15

Rixarum metuens tangere Gratia,

Nudis juncta sororibus.

Insanire juvat : cur Berecynthia

Cessant flamina tibiæ ?

Cur pendet tacitâ fistula cum lyrâ ?

20

Parcentes ego dexteras

Odi : sparge rosas : audiat invidus

Dementem strepitum Lycus,

Et vicina seni non habilis Lyco.

Spissâ te nitidum comâ,

25

Puro te similem, Telephe, Vespero,

Tempestiva petit Chloe :

Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHUM.

ODE XX.

NON vides quanto moveas periculo,

Pyrrhe, Gætulæ catulos leænæ ?

Dura post paulò fugies inaudax

Prælia raptor ;

Cùm per obstantes juvenum catervas

5

Ibit insignem repetens Nearchum :

Grande certamen, tibi præda cedit

Major, an illi.

Interim dum tu celeres sagittas

Promis, hæc dentes acut timendos :

10

Arbiter

Arbiter pugnæ posuisse nudo
 Sub pede palmam
 Fertur, et leni recreare vento
 Sparsum odoratis humerum capillis:
 Qualis aut Nireus fuit, aut aquosâ
 Raptus ab Idâ. 15

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

O NATA mecum consule Manlio,
 Seu tu querelâs, five geris jocos,
 Seu rixam, et insanos amores,
 Seu facilem, pia Testa, somnum:
 Quocunque lectum nomine Massicum 5
 Servas, moveri digna bono diē;
 Descende, Corvino jubente,
 Promere languidiora vina.
 Non ille, quanquam Socraticis madet
 Sermonibus, te negliget horridus. 10
 Narratur et prisca Catonis
 Sæpe mero caluisse virtus.
 Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro: tu sapientium
 Curas et arcanum jocosum 15
 Consilium retegis Lyæo:
 Tu spem reducis mentibus anxiiis,
 Viresque; et addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 Regum apices, neque militum arma. 20
 Te Liber, et, si lætâ aderit Venus,
 Segnesque nodum solvere Gratæ,

Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

IN DIANAM.

ODE XXII.

MONTIUM custos nemorumque, Virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho,
Diva triformis;
Imminens villæ tua pinus esto,
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDYLEN.

ODE XXIII.

COELO supinas si tuleris manus
Nascente Lunâ, rustica Phidyle;
Si thure placâris et hornâ
Fruge Lares, avidâque porcâ;
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam, quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut crescit Albanis in herbis
Viſtima, pontificum secures
Cervice tinget: te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.

Immunis

Immu

Non i

Mo

I

INT

T

Cæme

Tyr

Si figit

Sum

Clavos

Non

Camper

(Qu

Vivunt

Imm

Fruges

Nec

Defunct

Æqu

Illic ma

Privig

Nec dot

Conju

Dos est

Virtus

Certo fœ

Et pec

CARMINUM LIB. III. 77

Immunis aram si tetigit manus,
Non sumtuosa blandior hostia
Mollibit averfos Penates
Farre pio, et saliente micâ.

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrenum omne tuis et mare Apulicum;
Si figit adamantinos 5
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos; non animum metu,
Non mortis laqueis expedit caput.
Campestres melius Scythæ
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos) 10
Vivunt, et rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annuâ;
Defunctumque laboribus 15
Æquali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero; 20
Dos est magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere castitas:
Et peccare nefas, aut precium est mori.

E 3

O quisquis

O quisquis volet impias 25
 Cædes, et rabiem tollere civicam :
 Si quæret Pater urbium
 Subscribi statuis ; indomitam audeat
 Refrænare licentiam,
 Clarus postgenitis : quatenus, heu nefas ! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quærimus invidi.
 Quid tristes querimoniz,
 Si non supplicio culpa reciditur,
 Quid leges sine moribus 35
 Vanæ proficiunt ? si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
 Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt ; horrida callidi 40
 Vincunt æquora navitæ :
 Magnum pauperies opprobrium jubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit arduæ.
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quò clamor vocat et turba faventium ;
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
 Summi materiam mali,
 Mittamus. scelerum si bene pœnitet, 50
 Eradenda Cupidinis
 Pravi sunt elementa, et teneræ nimis
 Mentes asperioribus
 Formandæ studiis. nescit equo rudis
 Hærare ingenuus puer, 55
 Venarique timet ; ludere doctior,
 Seu Græco jubeas trocho,
 Seu

Se
 Cùm
 Co
 Indig
 Ha
 Cresc
 Cu

Q

Velox
 An
 Ætern
 Stel
 Dicam
 Indi
 Exfom
 Heb
 Thrac
 Luff
 Ripas
 Mir
 Baccha
 Proc
 Nil par
 Nil
 O Len
 Cing

Seu malis vetitâ legibus alcâ :
 Cùm perjura patris fides
 Consortem socium fallat et hospitem, 90
 Indignoque pecuniam
 Hæredi properet. scilicet improbæ
 Crescunt divitiæ : tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei.

AD BACCHUM.

ODE XXV.

Q UO me, Bacche, rapis tui
 Plenum? quæ in nemora, aut quos agor in
 specus,
 Velox mente novâ? quibus
 Antris egregii Cæsaris audiar
 Æternum meditans decus 5
 Stellis inferere et concilio Jovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
 Indiſtum ore alio. non secus in jugis
 Exſomnis ſtupet Evias,
 Hebrum proſpiciens, et nive candidam 10
 Thracen, ac pede barbaro
 Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
 Ripas et vacuum nemus
 Mirari libet! ô Naiadum potens,
 Baccharumque valentium 15
 Proceras manibus vertere fraxinos;
 Nil parvum aut humili modo,
 Nil mortale loquar, dulce periculum eſt,
 O Lenæe, ſequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino. 20

AD VENEREM.

ODE XXVI.

VIXI puellis nuper idoneus,
 Et militavi non sine gloriâ:
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
 Lævum marinæ qui Veneris latus
 Custodit. hic, hic ponite lucida
 Funalia, et vestes, et arcus
 Oppositis foribus minacēs.
 O, quæ beatam Diva tenes Cyprum, et
 Memphim carentem Sithoniâ nive,
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.

5

10

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

ODE XXVII.

IMPIOS parvæ recinentis omen
 Ducat, et prægnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,
 Fœtaque vulpes:
 Rumpat et serpens iter institutum,
 Si per obliquum similis sagittæ
 Terruit mannos. ego quid timebo
 Providus auspex?
 Antequam stantes repetat paludes
 Imbrium divina avis imminentum,
 Oscinem corvum prece suscitabo
 Solis ab ortu.
 Sis licet fellx ubicunque mavis,
 Et memor nostri, Galatea, vivas:

5

10

Teque

Teque

Sed v

Pronu

Adria

Hosti

Sentia

Æqu

Sic et

Cred

Bellu

Nupe

Debit

Noct

Quæ

Oppio

Filia

Unde

Virgi

Turp

Vana

Somn

Ire po

Si qu

Deda

CARMINUM LIB. III.

81

Teque nec lævus vetet ire picus,
Nec vaga cornix. 15

Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. ego quid sit ater
Adriæ, novi, sinus; et quid albus
Peccet Iapyx. 20

Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri, et
Æquoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso 25
Credidit tauro latus, et scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, et
Debitæ Nymphis opifex coronæ, 30
Nocte sublustri nihil astra præter
Vidit et undas.

Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater ô relictum
Filiæ nomen, pietasque! dixit 35
Victa furore.

Unde? quò veni? levis una mors est
Virginum culpæ. vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago 40

Vana, quæ portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvenicum 45
Dedat iratæ, lacerare ferro et

E 5

Frangere

Frangere enitar modo multum amati

Cornua monstri.

Impudens liqui patrios penates:

Impudens Orcum moror. ô Deorum

50

Si quis hæc audis, utinam inter errem

Nuda leones.

Antequam turpis macies decentes

Occupet malas, teneræque succus

Defluat prædæ, speciosa quæro

55

Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urget absens:

Quid mori cessas? potes hac ab orno

Pendulum zonâ bene te secutâ

Lædere collum.

60

Sive te rupes et acuta letho

Saxa delectant; age, te procellæ

Crede veloci: nisi herile mavis

Carpere pensum,

Regius sanguis, dominæque tradi

65

Barbaræ pellex. Aderat querenti

Perfidum ridens Venus, et remisso

Filius arcu.

Mox ubi lufit satis; Abstineto,

Dixit, irarum, calidæque rixæ;

70

Cum tibi invisus laceranda reddet

Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis esse nescis?

Mitte singultus; bene ferre magnam

Disce fortunam: tua sectus orbis

75

Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
 Neptuni faciam? prome reconditum,
 Lyde strenua, Cæcubum,
 Munitæque adhibe vim sapientiæ.
 Inclinare meridiem 5
 Sentis; ac, veluti flet volucris dies,
 Parcis deripere horreo
 Cessantem Bibuli consulis amphoram.
 Nos cantabimus invicem
 Neptunum, et virides Nereïdum, comas: 10
 Tu curvâ recines lyrâ
 Latonam, et celeris spicula Cynthiæ;
 Summo carmine, quæ Cnidon
 Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon
 Junctis visit oloribus. 15
 Dicetur meritâ Nox quoque nœniâ.

AD MÆCENATEM.

ODE XXIX.

TYRRHENA regum progenies, tibi
 Non antè verso lene merum cado,
 Cum flore, Mæcenas, rosarum, et
 Pressa tuis balanus capillis
 Jamdudum apud me est. eripe te moræ: 5
 Ne semper udum Tibur et Æsulæ
 Declive contempleris arvom, et
 Telegoni juga parricidæ.
 Fastidiosam deferere copiam, et
 Molem propinquam nubibus arduis: 10
 Omitte

Omitte mirari beatæ
 Fumum et opes strepitumque Romæ.
 Plerumque gratæ divitibus vices,
 Mundæque parvo sub lare pauperum
 Cænæ, sine aulæis et ostro, 15
 Solicitam explicuere frontem.
 Jam clarus occultum Andromedes pater
 Ostendit ignem; jam Procyon furit,
 Et stella vesani Leonis,
 Sole dies referente siccos. 20
 Jam pastor umbras cum grege languido
 Rivumque fessus quærit, et horridi
 Dumeta Silvani: caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
 Tu civitatem quis deceat status 25
 Curas, et Urbi sollicitus times,
 Quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaisque discors.
 Prudens futuri temporis exitum
 Caliginosâ nocte premit Deus; 30
 Ridetque, si mortalis ultra
 Fas trepidat. quod adest, memento
 Componere æquus: cætera fluminis
 Ritum feruntur, nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Etruscum 35
 In mare, nunc lapides adesos,
 Stirpesque raptas, et pecus, et domos
 Volventis unâ, non sine montium
 Clamore, vicinæque silvæ;
 Cum fera diluvies quietos 40
 Irritat amnes. Ille potens sui
 Lætusque deget, cui licet in diem
 Dixisse, Vixi: cras vel atrâ

Nube

Vel
Quo
D

Fort
Lud
T

Laud
Penn
V

Non
Malu
D

Adda
Tunc
T

EX
Quod
Possit
Anno
Non
Vitab
Cresc
Scand
Dicar

CARMINUM LIB. III. 85

Nube polum Pater occupato,
 Vel sole puro: non tamen irritum, 45
 Quodcunque retro est, efficiet; neque
 Dissinget, insectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna sævo læta negotio, et
 Ludum insolentem ludere pertinax, 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo manentem: si celeres quatit
 Pennas, resigno quæ dedit, et meâ
 Virtute me involvo, probamque 55
 Pauperiem sine dote quæro.
 Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, et votis pacisci,
 Ne Cypriæ Tyriæque merces 60
 Addant avaro divitias mari:
 Tunc me biremis præsidio scaphæ
 Tutum per Ægæos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.

O D E XXX.

EX EGI monumentum ære perennius,
 Regalisque situ pyramidum altius;
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series, et fuga temporum. 5
 Non omnis moriar; multaque pars mei
 Vitabit Libitinam. Usque ego postera
 Crescam laude recens; dum Capitolium
 Scandet cum tacitâ virgine pontifex.
 Dicar, quâ violens obstrepit Ausidus, 10
 Et

Et quâ pauper aquæ Daunus agrestium
 Regnavit populorum, ex humili potens,
 Princeps Æolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. Sume superbiam
 Quæsitam meritis, et mihi Delphicâ 15
 Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Mater
 Cir
 Jam d
 Qu
 Temp
 Pau
 Comiss
 Si to
 Namqu
 Et p
 Et cent
 Latè
 Et, qu
 Largi
 Albanos
 Pone
 Illic plu
 Duce

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M

L I B E R I V.

A D V E N E R E M.

O D E I.

 N T E R M I S S A Venus diu,
Rursus bella moves? parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine, dulcium
Mater sæva Cupidinum, 5
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus, 10
Comissabere Maximi;
Si torrere jecur quæris idoneum:
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium, 15
Latè signa feret militiæ tuæ:
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli;
Albanos prope te læsus
Ponet marmoream sub trabe citreâ. 20
Illic plurima naribus
Duces thura; lyriæ et Berecynthiæ
Delectabere

Delectabere tibiæ

Mistis carminibus, non sine fistulâ.

Illic bis pueri die

25

Numen cum teneris virginibus tuum

Laudantes, pede candido

In morem Saliûm ter quatient humum.

Me nec femina, nec puer

Jam, nec spes animi credula mutui,

30

Nec certare juvat mero,

Nec vincere novis tempora floribus.

Sed cur, heu, Ligurine, cur

Manat rara meas lacryma per genas?

Cur facunda parum decoro

35

Inter verba cadit lingua silentio?

Nocturnis te ego somniis

Jam captum teneo, jam volucrem sequor

Te per gramina Martii

Campi, te per aquas, dure, volubiles.

40

AD ANTONIUM IULUM.

ODE II.

PINDARUM quisquis studet æmulari, I-
ule, ceratis ope Dædaleâ

Nititur pennis, vitreo daturus

Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres

5

Quem super notas aluere ripas,

Fervet, immensusque ruit profundo

Pindarus ore;

Laureâ donandus Apollinari,

Seu per audaces nova dithyrambos

10

Verba

Ver

Seu

Sang

Mori

Sive

Pal

Dicit

Flebil

Plorat

Que a

Multa

Tendi

Nubiu

Grata

Plurin

Tiburi

Concin

Cæsare

Per Sa

Quo ni

Fata do

Nec dal

Concin

Publicu

Verba devolvit, numerisque fertur

Lege solutis :

Seu Deos, Regesque canit, Deorum

Sanguinem ; per quos cecidere justâ

Morte Centauri, cecidit tremendæ

Flamma Chimærae :

Sive quos Elea domum reducit

Palma cælestes ; pugilemve equumve

Dicit, et centum potiore signis

Munere donat :

Flebili sponsæ juvenemve raptum

Plorat ; et vires, animumque, mores-

Que aureos educit in astra, nigroque

Invidet Orco.

Multa Dircaëum levat aura cyncum,

Tendit, Antoni, quoties in altos

Nubium tractus : ego, apis Matinæ

More modoque,

Grata carpentis thyma per laborem

Plurimum, circa nemus, uvidique

Tiburis ripas, operosa parvus

Carmina fingo.

Concines majore poeta plectro

Cæsarem, quandoque trahet feroces

Per Sacrum clivum, meritâ decorus

Fronde, Sicambros :

Quo nihil majus meliusve terris

Fata donavere, bonique Divi,

Nec dabunt, quamvis redeant in aurum

Tempora priscum.

Concines lætosque dies, et Urbis

Publicum ludum, super impetrato

Fortis

Fortis Augusti reditu, forumque

Litibus orbum.

Tum meæ (si quid loquar audiendum)

45

Vocis accedet bona pars; et ô Sol

Pulcher, ô laudande, canam, recepto

Cæsare felix.

Tuque dum procedis, *Io triumphè!*

Non semel dicemus, *Io triumphè!*

50

Civitas omnis; dabimusque Divis

Thura benignis.

Te decem tauri, totidemque vaccæ;

Me tener solvet vitulus, relictâ

Matre, qui largis juvenescit herbis

55

In mea vota,

Frõte curvatos imitatus ignes

Tertium lunæ referentis ortum,

Quà notam duxit, niveus videri,

Cætera fulvus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

QUEM tu, Melpomene, semel

Nascentem placido lumine videris,

Illum non labor Isthmius

Clarabit pugilem; non equus impiger

Curru ducet Achaico

5

Victorem; neque res bellica Deliis

Ornatum foliis ducem,

Quòd regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio:

Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,

10

Et spissæ nemorum comæ,

Fingent

Fingent Æolio carmine nobilem.
 Romæ principis urbium
 Dignatur soboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros;
 Et jam dente minùs mordeor invido.
 O testudinis aureæ
 Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas;
 O mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, sonum:
 Totum muneris hoc tui est,
 Quodd monstror digito prætereuntium,
 Romanæ fidicen lyræ:
 Quodd spiro, et placeo, si placeo, tuum est.

DRUSI LAUDES.

ODE IV.

Q UALEM ministrum fulminis alitem
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisse, expertus fidelem
 Jupiter in Ganymede flavo)
 Olim juvenas et patrius vigor
 Nido laborum propulit inscium;
 Vernique, jam nimbis remotis,
 Infolitos docuere nifus
 Venti paventem; mox in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus;
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis atque pugnae;
 Qualemve lætis caprea pascuis
 Intenta, fulvæ matris ab ubere
 Jam lacte depulsum leonem,
 Dente novo peritura, vidit;

Videre

Videre Rhæti bella sub Alpibus

Drusum gerentem et Vindelici; quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus Amazoniâ securi 20

Dextras obarmet, quærere distuli:

Nec scire fas est omnia, sed diu

Latèque victrices catervæ

Consilii juvenis revictæ,

Sensere quid mens rite, quid indoles 25

Nutrita faustis sub penetralibus

Posslet, quid Augusti paternus

In pueros animus Neronis.

Fortes creantur fortibus et bonis:

Est in juvenicis, est in equis patrum 30

Virtus; nec imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,

Rectique cultus pectora roborant:

Utcunquë defecere mores, 35

Dedecorant bene nata culpæ.

Quid debeas, ô Roma, Neronibus,

Testis Metaurum flumen, et Asdrubal

Devictus, et pulcher fugatis

Ille dies Latio tenebris, 40

Qui primus almâ risit adoreâ;

Dirus per urbes Afer ut Italas,

Ceu flamma per tedas, vel Eurus

Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus 45

Romana pubes crevit, et impio

Vastata Pœnorum tumultu

Fana Deos habuere rectos:

Dixitque tandem perfidus Annibal;

Cervi,

CARMINUM LIB. IV. 493

Cervi, luporum præda rapacium, 50

Sectamur ultro, quos opimus

Fallere et effugere est triumphus.

Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,

Jactata Tuscis æquoribus sacra,

Natosque, maturosque patres 55

Pertulit Ausonias ad urbes;

Duris ut ilex tonsa bipennibus

Nigræ feraci frondis in Algido,

Per damna, per cædes, ab ipso

Ducit opes animumque ferro 60

Non Hydra secto corpore firmior

Vinci dolentem crevit in Herculem;

Monstrumve summisere Colchi

Majus, Echioniarve Thebæ.

Mersæ profundo, pulchrior evenit 65

Luctere, multâ proruet integrum

Cum laude victorem; geretque

Prælia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuncios

Mittam superbos: occidit, occidit 70

Spes omnis, et fortuna nostri

Nominis, Asdrubale interemto.

Nil Claudiae non perficient manus;

Quas et benigno numine Jupiter

Defendit, et curæ sagaces 75

Expediunt per acuta belli.

AD AUGUSTUM.

ODE V.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ

Custos gentis, abes jam nimium diu:

Maturum

Maturum reditum pollicitus Patrum

Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuæ, Dux bone, patriæ: 5

Instar veris enim, vultus ubi tuus

Affulsit populo, gratior it dies,

Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido

Flatu Carpathii trans maris æquora 10

Cunctantem spatio longius annuo

Dulci distinet à domo,

Votis, ominibusque, et precibus vocat;

Curvo nec faciem litore demovet:

Sic desiderii ista fidelibus 15

Quærit patria Cæsarem.

Tutus bos etenim rura perambulat:

Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:

Pacatum volitant per pare navitæ:

Culpari metuit fides: 20

Nullis polluitur casta domus stupris:

Mos et lex maculosum edomuit nefas:

Laudantur simili prole puerperæ:

Culpam Pœna premit comes.

Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen? 25

Quis, Germania quos horrida parturit

Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ

Bellum curet Iberiæ?

Condit quisque diem collibus in suis,

Et vitem viduas ducit ad arbores: 30

Hinc ad vina redit lætus, et alteris

Te mensis adhibet Deum:

Te multâ prece, te prosequitur mero

Defuso pateris; et Laribus tuum

Miscet

CARMINUM LIB. IV. 95

Miscet numen, uti Græcia Castoris 35

Et magni memor Herculis.

Longas ô utinam, Dux bone, ferias

Præstes Hesperiae, dicimus integro

Sicci mane die, dicimus uvidi,

Cùm sol Oceano subest. 40

AD APOLLINEM.

ODE VI.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ

Vindicem linguæ, Tityosque raptor

Sensit, et Trojæ prope victor altæ

Phthius Achilles,

Cæteris major, tibi miles impar; 5

Filius quamvis Thetidos marinæ

Dardanas turres quateret tremendâ

Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut ic̃ta ferro

Pinus, aut impulsa cupressus Euro, 10

Procidit latè, posuitque collum in

Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervæ

Sacra mentito, malè feriatos

Troas, et lætam Priami choreis 15

Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!

Nescios fari pueros Achivis

Ureret flammis, etiam latentes

Matris in alvo: 20

Ni, tuis victus Venerisque gratæ

Vocibus, Divûm pater annuisset

Rebus

Miscet

Rebus Æneæ potiore ductos

Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thalissæ

25

Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,

Dauniæ defende decus Camœnæ,

Levis Agyieum.

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem

Carminis, nomenque dedit poetæ.

30

Virginum primæ, puerique claris

Patribus orti,

Delis tutela Deæ, fugaces

Lyncas et cervos cohibentis arcu,

Lesbium servate pedem, meique

Pollicis ictum;

35

Rite Latonæ puerum canentes,

Rite crescentem facie Noctilucam,

Prosperam frugum, celeremque pronos

Volvere menses,

40

Nupta jam dices; Ego Dīs amicum,

Seculo festas referente luces,

Reddidi carmen, docilis modorum

Vatis Horatī.

AD TORQUATUM.

ODE VII.

DIFFUGERE nives: redeunt jam graminā
campis,

Arboribusque comæ:

Mutat terra vices; et decrescētia ripas

Flumina prætereunt:

Gratia cum Nymphis geminisque Sororibus audet

5

Ducere nuda choros.

Immortalia

Immortalia ne speres, monet annus, et alnum
 Quæ rapit hora diem.
 Frigora mitescunt Zephyris: ver proterit æstas,
 Interitura, simul 10
 Pomifer autumnus fruges effuderit: et mox
 Bruma recurrit iners.
 Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
 Nos ubi decidimus
 Quò pius Æneas, quò Tullus dives, et Ancus, 15
 Pulvis et umbra sumus.
 Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
 Tempora Dî superi?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 Quæ dederis animo. 20
 Cùm semel occideris, et de te splendida Minos
 Fecerit arbitria;
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
 Liberat Hippolytum:
 Nec Lethæa valet Theseus abrumperè caro
 Vincula Pirithoo.

AD MARCIUM CENSORINUM.

O D E VIII.

DONAREM pateras, grataque commodus,
 Censorine, meis æra sodalibus:
 Donarem tripodas, præmia fortium
 Graiorum: neque tu pessima munerum
 Ferres, divite me scilicet artium 5
 Quas aut Parrhæius protulit, aut Scopas;
 Hic saxo, liquidis ille coloribus

F

Solers

Solers-nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non hæc mihi vis; non tibi talium
 Res est aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare, et pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus et vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ, 15
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
 Non incendia Carthaginis impiæ,
 Ejus, qui domitâ nomen ab Africâ
 Lucratus rediit, clariùs indicant
 Laudes, quàm Calabræ Pierides: neque 20
 Si chartæ fileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum 25
 Virtus, et favor, et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cælo Musa beat. sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules: 30
 Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates:
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIVM.

ODE IX.

NE fortè credas interitura, quæ
 Longè sonantem natus ad Ausidum,

Non

Non antè vulgatas per artes

Verba loquor socianda chordis.

Non, si priores Mæonius tenet

Sedes Homerus, Pindaricæ latent,

Cæque, et Alcæi minaces,

Stesichorique graves Camœnæ:

Nec, si quid olim lufit Anacreon,

Delevit ætas: spirat adhuc amor,

Vivuntque commiffi calores

Æoliæ fidibus puellæ.

Non sola comtos arfit adulteri

Crines, et aurum vestibus illitum

Mirata, regalesque cultus,

Et comites, Helene Lacæna:

Primusve Teucer tela Cydonio

Direxit arcu: non semel Ilios

Vexata: non pugnavit ingens

Idomeneus Sthênelusve solus

Dicenda Musis prælia: non ferox

Hector, vel acer Deiphobus graves

Excepit ictus pro pudicis

Conjugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona

Multi; sed omnes illacrymabiles

Urgentur, ignotique longâ

Nocte, carent quia vate sacro.

Paulùm sepultæ distat inertiae

Celata virtus. non ego te meis

Chartis inornatum fileri,

Totve tuos patiar labores

Impune, Lolli, carpere lividas

Obliviones. est animus tibi

Rerumque prudens, et secundis

F 2

Temporibus

Non

5

10

15

20

25

30

35

Temporibus dubiisque rectus :
 Vindex avaræ fraudis, et abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniæ ;
 Consulque non unius anni,
 Sed quoties bonus atque fidus 40
 Judex honestum prætulit utili, et
 Rejecit alto dona nocentium
 Vultu, et per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
 Non possidentem multa vocaveris 45
 Rectè beatum, rectiùs occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque callet pauperiem pati,
 Pejusque letho flagitium timet : 50
 Non ille pro caris amicis
 Aut patriâ timidus perire.

AD LIGURINUM.

ODE X.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
 Insuperata tuæ cùm veniet pluma superbiæ,
 Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
 Nunc et qui color est puniceæ flore prior rosæ,
 Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam : 5
 Dices, Heu ! (quoties te in speculo videris alterum)
 Quæ mens est hodiè, cur eadem non puero fuit ?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ ?

AD

CARMINUM LIB. IV. 101

AD PHYLLIDEM.

ODE XI.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;

Est ederæ vis

Multa, quâ crines religata fulges:

5

Ridet argento domus: ara castis

Vincta verbenis avet immolato

Spargier agno:

Cuncta festinat manus: huc et illuc

Curitant mistæ pueris puellæ:

10

Sordidum flammæ trepidant rotantes

Vertice fumum.

Ut tamen nôris quibus advoceris

Gaudiis; Idus tibi sunt agendæ;

Quæ dies mensẽm Veneris marinæ

15

Findit Aprilem,

Jure solennis mihi, sanctiorque

Penè natali proprio; quodd ex hac

Luce Mæcenas meus affluentes

Ordinat annos.

20

Telephum, quem tu petis, occupavit,

Non tuæ sortis juvenem, puella

Dives et lasciva; tenetque gratâ

Compede vinctum.

Terret ambustus Phaethon avaras

25

Spes: et exemplum grave præbet ales

Pegasus, terrenum equitem gravatus

Bellerophonem,

Semper ut te digna sequare; et, ultra

Quàm licet sperare, nefas putando,

30

F 3

Disparem

Disparem vites. age, jam meorum
 Finis amorum,
 (Non enim posthac aliâ calebo
 Feminâ) condisce modos; amandâ
 Voce quos reddas: minuentur atræ
 Carmine curæ.

35

AD VIRGILIUM.

ODE XII.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
 Impellunt animæ lintea Thraciæ:
 Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
 Hibernâ nive turgidi:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
 Infelix avis, et Cecropiæ domûs
 Æternum opprobrium; quod malè barbaras

5

Regum est ulta libidines:
 Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistulâ;
 Delectantque Deum, cui pecus et nigri
 Colles Arcadiæ placent.

10

Adduxere sitim tempora, Virgili:
 Sed pressum Calibus ducere Liberum
 Si gestis, juvenum nobilium cliens,
 Nardo vina merebere:

15

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
 Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
 Spes donare novas largus, amaraque
 Curarum eluere efficax.

20

Ad quæ si properas gaudia, cum tuâ
 Velox merce veni: non ego te meis
 Immunem meditor tingere poculis,
 Plenâ dives ut in domo.

Verùm

CARMINUM LIB. IV. 103

Verùm pone moras et studium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulce est desipere in loco. 25

IN LYCEN.

ODE XIII.

AUDIVERE, Lyce, Dī mea vota, Dī
Audivere, Lyce: sis anus, et tamen
Vis formosa videri;
Ludisque et bibis impudens;
Et cantu tremulo pota Cupidinem 5
Lentum sollicitas. ille virentis et
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, et refugit, te quia luridi 10
Dentes, te quia rugæ
Turpant, et capitis nives.
Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ semel
Notis condita fastis 15
Inclusit volucris dies.
Quò fugit Venus? heu! quòve color decens?
Quò motus? quid habes illius, illius,
Quæ spirabat amores,
Quæ me surpuerat mihi, 20
Felix post Cynaram, notaque, et artium
Gratarum facies? sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen: 25
F 4 Possent

Possent ut juvenes visere fervidi,
 Multo non sine risu,
 Dilapsam in cineres facem.

AD AUGUSTUM.

ODE XIV.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium,
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in ævum
 Per titulos memoresque fastos
 Æternet? ô, quâ Sol habitabiles 5
 Illustrat oras, maxime principum,
 Quem legis expertes Latinæ
 Vindelici didicere nuper
 Quid Marte posses. milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus, 10
 Breunosque veloces, et arces
 Alpibus impositas tremendis
 Dejecit acer plûs vice simplici.
 Major Neronum mox grave prælium
 Commisit, immanesque Rhætos 15
 Auspiciis pepulit secundis,
 Spectandus in certamine Martio,
 Devota morti pectora liberæ
 Quantis fatigaret ruinis:
 Indomitas prope qualis undas 20
 Exercet Auster, Pleiadam choro
 Scindente nubes; impiger hostium
 Vexare turmas, et frementem
 Mittere equum medios per ignes.
 Sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
 Qui regna Dauni præfluit Appuli,
 Cum

Cùm sævit, horrendamque cultis
 Diluviem meditatur agris;
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu, 30
 Primosque et extremos metendo,
 Stravit humum, sine clade victor;
 Te copias, te consilium, et tuos
 Præbente Divos, nam tibi, quo die
 Portus Alexandria supplex 35
 Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque et optatum peractis
 Imperiis decus arrogavit. 40
 Te Cantaber non antè domabilis,
 Medusque, et Indus, te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela præsens
 Italiæ, dominæque Romæ.
 Te, fontium qui celat origines 45
 Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris
 Te belluosus qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis,
 Te non paventis funera Galliæ,
 Duræque tellus audit Iberiæ: 50
 Te cæde gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XV.

PHŒBUS volentem prælia me loqui
 Victas et urbes, increpuit, lyrâ;
 Ne parva Tyrrenum per æquor

Vela darem. Tua, Cæsar, ætas
 Fruges et agris rettulit uberes; 5
 Et signa nostro restituit Jovi,
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus; et vacuum duellis
 Janum Quirini clausit; et ordinem
 Rectum evaganti fræna licentiæ 10
 Injecit, emovitque culpas,
 Et veteres revocavit artes;
 Per quas Latinum nomen et Italæ
 Crevere vires, famaue, et imperi
 Porrecta majestas ad ortum 15
 Solis ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Cæsare, non furor
 Civilis, aut vis exiget otium;
 Non ira, quæ procudit enses,
 Et miseras inimicat urbes. 20
 Non qui profundum Danubium bibunt,
 Edicta rumpent Julia; non Getæ,
 Non Seres, infidive Persæ,
 Non Tanaim prope flumen orti.
 Nosque et profectis lucibus et sacris, 25
 Inter jocosæ munera Liberi,
 Cum prole, matronisque nostris,
 Rite Deos prius apprecati,
 Virtute functos, more patrum, duces,
 Lydis remisto carmine tibiis, 30
 Trojamque, et Anchisen, et almæ
 Progeniem Veneris canemus.

E

Quid n

Juc

Utrūm

Non

An hu

Qua

Fere

Inh

Vel oc

For

Roges

Imb

Come

Qui

Ut aff

Ser

Magis

Lat

Q. HORATII FLACCI
E P O D O N
LIBER. *Arvel*

AD MÆCENATEM.

ODE I.

 BIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

Quid nos? quibus te vita sit superstita

5

Jucunda; si contra, gravis:

Utrúmne jussi persequemur otium

Non dulce, ni tecum simul?

An hunc laborem mente laturi, decet

Quâ ferre non molles viros?

10

Feremus; et te, vel per Alpium juga,

Inhospitalem et Caucaſum,

Vel occidentis usque ad ultimum finum

Forti sequemur pectore.

Roges, tuum labore quid juvem meo,

15

Imbellis ac firmus parum?

Comes minore sum futurus in metu,

Qui major absentes habet:

Ut assidens implumibus pullis avis

Serpentium allapsus timet

20

Magis relictis; non, ut adſit, auxili

Latura plus præſentibus.

Libenter

Libenter hoc et omne militabitur
 Bellum in tuæ spem gratiæ;
 Non ut juveneis illigata pluribus
 Aratra nitantur meis;
 Pecusve Calabris ante fidus fervidum
 Lucana mutet pascua:
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circeæ tangat mœnia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit: haud paravero,
 Quod aut, avarus ut Chremes, terrâ premam;
 Discinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

ODE II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni sœnore;
 Nec excitatur classico miles truci,
 Nec horret iratum mare;
 Forumque vitat, et superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adultâ vitium propagine
 Altas maritat populos;
 Aut in reductâ valle mugientium
 Prospectat errantes greges;
 Inutilesque falce ramos amputans,
 Feliciores inserit:
 Aut pressa puris mella condit amphoris;
 Aut tondet infirmas oves.
 Vel, cùm decorum mitibus pomis caput

Autumnus.

Autu
 Ut gau
 Cert
 Quâ m
 Silva
 Libet j
 Mod
 Labun
 Que
 Fontel
 Son
 At cū
 Im
 Aut t
 Ap
 Aut a
 Tu
 Pavio
 Ju
 Quis
 H
 Quod
 D
 (Sab
 P
 Sacr
 L
 Cla
 I
 Et
 I
 No

Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
 Certantem et uvam purpuræ, 20
 Quâ muneretur te, Priape, et te pater.
 Silvane, tutor finium!
 Libet jacere modò sub antiquâ ilice,
 Modò in tenaci gramine:
 Labuntur altis interim rivis aquæ; 25
 Queruntur in silvis aves;
 Fontesque lymphis obstreunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cùm tonantis annus hibernus Jovis
 Imbres nivesque comparat; 30
 Aut trudit acres hinc et hinc multâ cane.
 Apros in obstantes plagas:
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos;
 Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem, 35
 Jucunda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur;
 Quòd si pudica mulier in partem juvet
 Domum atque dulces liberos, 40
 (Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis exstruat lignis focum,
 Lassi sub adventum viri;
 Claudensque textis cratibus lætum pecus, 45
 Distenta siccet ubera;
 Et horna dulci vîna promens dolio,
 Dapes inemtis apparet;
 Non me Lucrîa juverint conchyliâ,
 Magisve rhombus, aut scari, 50
 Si

Si quos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare :
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
 Malvæ ſalubres corpori,
 Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas, ut juvat paſtas oves
 Videre properantes domum !
 Videre feſſos vomerem inverſum boves
 Collo trahentes languido ;
 Poſitoſque vernas, ditis examen domûs, 65
 Circùm renidentes Lares !
 Hæc ubi locutus ſænerator Alphiuſ,
 Jam jam futurus ruſticus,
 Omnem relegit Idibus pecuniam ;
 Quærit Calendis ponere. 70

A D MÆCENATEM.

O D E III.

PARENTIS olim ſi quis impiâ manu
 Senile guttur fregerit,
 Edit cicutis allium nocentius.
 O dura meſſorum ilia !
 Quid hoc veneni ſævit in præcordiis ? 5
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me feſellit ? an malas
 Canidia tractavit dapes ?
 Ut Argonautas præter omnes candidum

Medea

Medea
 Ignota ta
 Perun
 Hoc deli
 Serpe
 Nec tan
 Siticu
 Nec mu
 Inarſi
 At, ſi
 Jocoſ
 Manum
 Extr

IN SE

L U

Iberici
 Et c
 Licet f
 For
 Videſ
 Cu
 Ut or
 Lib
 Sectu
 Pra
 Arat
 Et
 Seqili
 O

Medea mirata est ducem, 10
 Ignota tauris illigaturum juga,
 Perunxit hoc Iasonem :
 Hoc delibutis ulta donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus unquam siderum insedit vapor 15
 Siticulosæ Apuliæ :
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarfit æstuosius.
 At, si quid unquam tale concupiveris,
 Jocosæ Mæcenæ; precor 20
 Manum puella suavio opponat tuo,
 Extremâ et in spondâ cubet.

IN SEX. MÆNAM POMPEII LIBERTUM.

ODE IV.

LUPIS et agnis quanta sortitò obtigit,
 Tecum mihi discordia est,
 Ibericis peruste funibus latus,
 Et crura durâ compede.
 Licèt superbus ambules pecuniâ, 5
 Fortuna non mutat genus.
 Videsne, Sacram metiente te Viam
 Cum bis ter ulnarum togâ,
 Ut ora vertat huc et huc euntium
 Liberrimâ indignatio? 10
 Sectus flagellis hic triumviralibus
 Præconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mannis terit?
 Sedilibusque magnus in primis eques, 15
 Othone contempto, sedet?

Quid

Quid attinet tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere
 Contra latrones atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribuno militum? 20

IN CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

AT ô Deorum quidquid in cœlo regit
 Terras et humanum genus,
 Quid iste fert tumultus? et quid omnium
 Vultus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partubus. 5
 Lucina veris adfuit,
 Per hoc inane purpuræ decus precor,
 Per improbaturum hæc Jovem;
 Quid ut noverca me intueris, aut uti
 Petita ferro bellua? 10
 Ut hæc trementi questus ore, constitit
 Insignibus raptis puer,
 Impube corpus, quale posset impia
 Mollire Thracum pectora:
 Canidia brevibus implicata viperis. 15
 Crines et incomtum caput,
 Jubet sepulchris caprificos erutas,
 Jubet cupressos funebres,
 Et uncta turpis ova ranæ sanguine,
 Plumamque nocturnæ strigis, 20
 Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia
 Mittit venenorum ferox,
 Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
 Flammis aduri Colchicis.
 At expedita Sagana per totam domum 25

Spargens.

Sparg
 Horret
 Ech
 Abacta
 Ligor
 Exhausti
 Quò
 Longo d
 Inem
 Cùm pr
 Suspe
 Exsucta
 Amo
 Intermit
 Intab
 Non de
 Arim
 Et otio
 Et or
 Quæ si
 Luna
 Hic irre
 Cani
 Quid di
 Non
 Nox, e
 Arca
 Nunc,
 Iram
 Formid
 Dulc
 Senem
 Latro

Spargens Avernales aquas,
 Horret capillis, ut marinus, asperis,
 Echinus, aut currens aper.
 Abacta nullâ Veia conscientia,
 Ligonibus duris humum 30
 Exhaustiebat, ingemens laboribus:
 Quò posset infossus puer
 Longo die bis terve mutatae dapis
 Inermi spectaculo;
 Cum promineret ore, quantum exstant aqua 35
 Suspensa mento corpora,
 Exsucta uti medulla, et aridum jecur
 Amoris esset poculum;
 Interminato cum semel fixæ cibo
 Intabuissent pupulæ. 40
 Non defuisse masculæ libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum:
 Quæ sidera excantata voce Theffalâ, 45
 Lunamque cælo deripit.
 Hic irrefectum sæva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
 Non infideles arbitrae, 50
 Nox, et Diana, quæ silentium regis,
 Arcana cum fiunt sacra;
 Nunc, nunc adeste: nunc in hostiles domos
 Iram atque numen vertite.
 Formidolosus dum latent filvis feræ, 55
 Dulci sopore languidæ,
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent Suburranae canes,

Nardo

Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meæ e laborârint manus. 60
 Quid accidit? cur dira barbaræ minûs
 Venena Medeæ valent?
 Quibus superbam fugit ulta pellicem
 Magni Creontis filiam,
 Cùm palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit.
 Atquî nec herbâ, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum. 70
 Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
 Scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput!)
 Ad me recurre: nec vocata mens tua 75
 Marfis redibit vocibus.
 Majus parabo, majus infundam tibi
 Fastidienti poculum.
 Priûsque cælum fidet inferius mari,
 Tellure porrectâ super, 80
 Quàm non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen atris ignibus.
 Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus
 Lenire verbis impias;
 Sed dubius unde rumperet silentium, 85
 Misit Thyesteas preces.
 Venena, magnum fas nefasque, non valent
 Convertere humanam vicem.
 Diris agam vos: dira detestatio
 Nullâ expiatur victimâ. 90
 Quin, ubi perire jussus expiravero,
 Nocturnus

Nocturnus
 Petamque
 (Quæ
 Et inquit
 Pavore
 Vos turb
 Contu
 Post, inf
 Et Ege
 Neque h
 Effuge

Q U I
 Ig
 Quin hu
 Et me
 Nam, q
 Amic
 Agam p
 Quæ
 Tu, cû
 Proje
 Cave, c
 Parat
 Qualis l
 Aut
 An, si
 Inult

Nocturnus occurram furor;
 Petamque vultus umbra curvis unguibus;
 (Quæ vis Deorum est Manium)
 Et inquietis assidens præcordiis, 95
 Pavore somnos auferam.
 Vos turba vicatim, hinc et hinc saxis petens,
 Contundet obscænas anus.
 Pòst, insépulta membra different lupi
 Et Esquilinæ alites. 100
 Neque hoc parentes (heu, mihi superstites,)
 Effugerit spectaculum.

IN CASSIUM SEVERUM.

ODE VI.

QUI D immerentes hospites vexas, canis,
 Ignavus adversum lupos?
 Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
 Et me remorsurum petis?
 Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon, 5
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublatâ nives,
 Quæcunque præcedet fera.
 Tu, cum timendâ voce complêsti nemus,
 Projectum odorâris cibum. 10
 Cave, cave: namque in malos asperrimus
 Parata tollo cornua;
 Qualis Lycambæ spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalò.
 An, si quis atro dente me petiverit, 15
 Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

QUO, quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidæ Carthaginis 5
 Romanus arces ureret;
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacrâ catenatus Viâ:
 Sed ut, secundùm vota Parthorum, suâ
 Urbs hæc periret dexterâ. 10
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
 Unquam, nisi in dispar, feris.
 Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.
 Tacent: et ora pallor albus inficit; 15
 Mentisque percussæ stupent.
 Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

IN ANUM LIBIDINOSAM.

ODE VIII.

ROGARE longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet mæas?
 Cùm sit tibi dens ater, et rugis vetus
 Frontem senectus exaret;
 Hietque turpis inter aridas nates 5
 Podex, velut crudæ bovis.

Sed

Sed incitat
 Equina
 Venterque
 Exile su
 Esto beata
 Ducant
 Nec sit m
 Onusta
 Quid, qu
 Jacere p
 Illiterati n
 Minúsv
 Quod ut
 Ore all

QUAM
 V
 Tecum su
 Beate
 Sonante
 Hac D
 Ut nuper
 Dux fi
 Minatus
 Servis
 Romanus
 Eman
 Fert vall
 Servir
 Interque

Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
 Equina quales ubera;
 Venterque mollis, et femur tumentibus
 Exile furis additum. 10
 Esto beata: funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum:
 Nec sit marita quæ rotundioribus
 Onusta baccis ambulet. 3
 Quid, quodd libelli Stoici inter sericos 15
 Jacere pulvillos amant?
 Illiterati num minùs nervi rigent?
 Minùsve languet fascinum?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 Ore allaborandum est tibi. 20

AD MÆCENATEM.

ODE IX.

QUANDO repōstum Cæcubum ad festas dapes,
 Victore lætus Cæsare,
 Tecum sub altâ (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Mæcenas, bibam?
 Sonante mistum tibiis cæmen lyrâ, 5
 Hac Dorium, illis Barbarum:
 Ut nuper, actus cùm freto Neptunius
 Dux fugit ustis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus (ehëu, posteri negabitis)
 Emancipatus feminæ
 Fert vallum et arma miles, et spadonibus
 Servire rugosis potest:
 Interque signa turpe militaria 15

Sol

10
ura

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

QUO, quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
 Aptantur enses conditi?
 Parumne campis atque Neptuno super
 Fusum est Latini sanguinis?
 Non ut superbas invidæ Carthaginis 5
 Romanus arces ureret;
 Intactus aut Britannus ut descenderet
 Sacrà catenatus Viâ:
 Sed ut, secundùm vota Parthorum, suâ
 Urbs hæc periret dexterâ. 10
 Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
 Unquam, nisi in dispar, feris.
 Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
 An culpa? responsum date.
 Tacent: et ora pallor albus inficit; 15
 Mentisque percussæ stupent.
 Sic est: acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternæ necis;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor. 20

IN ANUM LIBIDINOSAM.

ODE VIII.

ROGARE longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet mæas?
 Cùm sit tibi dens ater, et rugis vetus
 Frontem senectus exaret;
 Hietque turpis inter aridas nates 5
 Podex, velut crudæ bovis.

Sed

Sed inci
 Equin
 Venterq
 Exile
 Esto bea
 Duca
 Nec sit
 Onu
 Quid,
 Jace
 Illiterat
 Min
 Quod
 Ore

QU
 Tecu
 Be
 Sonan
 Ha
 Ut n
 Du
 Mina
 Se
 Rom
 E
 Fert
 S
 Inte

Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
 Equina quales ubera;
 Venterque mollis, et femur tumentibus
 Exile furis additum. 10
 Esto beata: funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum:
 Nec sit marita quæ rotundioribus
 Onusta baccis ambulet.
 Quid, quodd libelli Stoici inter sericos 15
 Jacere pulvillos amant?
 Illiterati num minùs nervi rigent?
 Minùsve languet fascinum?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 Ore allaborandum est tibi. 20

AD MÆCENATEM.

ODE IX.

QUANDO repōstum Cæcubum ad festas dapes,
 Victore lætus Cæsare,
 Tecum sub altâ (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Mæcenas, bibam?
 Sonante mistum tibiis cæmen lyrâ, 5
 Hac Dorium, illis Barbarum:
 Ut nuper, actus cùm freto Neptunius
 Dux fugit ustis navibus,
 Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus (eheu, posteri negabitis)
 Emancipatus feminæ
 Fert vallum et arma miles, et spadonibus
 Servire rugosis potest:
 Interque signa turpe militaria 15
 Sol

Sol aspicit canopeum.
 Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Cæsarem:
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppes sinistrorsum citæ. 20
 Io triumphæ; tu moraris aureos
 Currus, et intactas boves.
 Io triumphæ; nec Jugurthino parem
 Bello reportâsti ducem;
 Neque Africano, cui super Carthaginem 25
 Virtus sepulchrum condidit.
 Terrâ marique victus hostis, Punico
 Lugubre mutavit sagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis, 30
 Exercitatas aut petit Syrtis Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores affer huc, puer, scyphos,
 Et Chia vina aut Lesbica;
 Vel, quod fluentem nauseam coerceat, 35
 Metire nobis Cæcubum.
 Curam metumque Cæsaris rerum juvat
 Dulci Lyæo solvere.

IN MÆVIUM.

ODE X.

MALA soluta navis exit alite
 Ferens olentem Mævium.
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.
 Niger rudentes Euris, inverso mari, 5
 Fractosque remos differat.

Insurgat

Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices.
 Nec fidus atrâ nocte amicum appareat,
 Quâ tristis Orion cadit: 10
 Quietiore nec feratur æquore
 Quàm Graia victorum manus;
 Cùm Pallas usto vertit iram ab Illo
 In impiam Ajacis ratem.
 O quantus instat navitis sudor tuis, 15
 Tibique pallor luteus,
 Et illa non virilis ejulatio,
 Preces et aversum ad Jovem;
 Ionius udo cùm remugiens finus
 Noto carinam ruperit! 20
 Opima quòd si præda curvo litore
 Porrecta mergos juveris;
 Libidinosus immolabitur caper,
 Et agna Tempestatibus.

AD PETTIUM.

ODE XI.

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
 Scribere versiculos,
 Amore perculsum gravi;
 Amore, qui me, præter omnes, expetit
 Mollibus in pueris 5
 Aut in puellis urere.
 Hic tertius December, ex quo destiti
 Inachiâ furere,
 Silvīs honorem decutit.
 Heu me, per Urbem (nam pudet tanti mali) 10
 Fabula quanta fui!

Conviviorum

Conviviorum et pœnitet,
 In queis amantem et languor et silentium
 Arguit, et latere
 Petitus imo spiritus. 15
 Contrane lucrum nil valere candidum
 Pauperis ingenium?
 Querebar, applorans tibi;
 Simul calentis inverecundus Deus
 Fervidiore mero, 20
 Arcana promôrat loco.
 Quod si meis inæstuet præcordiis
 Libera bilis, ut hæc
 Ingrata ventis dividat
 Fomenta, vulnus nil malum levantia; 25
 Desinet imparibus
 Certare summotus pudor.
 Ubi hæc severus te palam laudaveram,
 Jussus abire domum,
 Ferebar incerto pede 30
 Ad non amicos, heu, mihi postes, et heu,
 Limina dura; quibus
 Lumbos et infregi latus.
 Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitiâ, 35
 Amor Lycisci me tenet:
 Unde expedire non amicorum queant
 Libera consilia,
 Nec contumeliæ graves;
 Sed alius ardor, aut puellæ candidæ, 40
 Aut teretis pueri,
 Longam renodantis comam.

ODE XII.

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barbis?
Munera eür mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni neque naris obesæ?
Namque sagaciùs unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
Quàm canis acer, ubi fateat fus.
Qui sudor vietis, et quàm malus undique membris
Crescit odor! cùm pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque 10
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit:
Vel mea cùm sævis agitat fastidila verbis:
Inachiâ langues minùs ac mè:
Inachiam ter nocte potes; mihi semper ad unum 15
Mollis opus. pereat malè, quæ te,
Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem:
Cùm mihi Cous adesset Amyntas;
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quàm nova collibus arbor inhæret. 20
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe:
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quàm te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
Agnæ lupos, capræque leones.

AD AMICOS.

ODE XIII.

HORRIDA tempestas cælum contraxit; et imbres
 Nivesque deducunt Jovem;
 Nunc mare nunc filuæ
 Threicio Aquilone sonant. rapiamus, amici,
 Occasionem de die: 15
 Dumque virent genua,
 Et decet, obductâ solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule pressa meo.
 Cætera mitte loqui: Deus hæc fortasse benignâ 10
 Reducet in sedem vice.
 Nunc et Achæmeniâ
 Perfundi nardo juvat, et fide Cylleneâ
 Levare diris pectora
 Solitudinibus: 15
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
 Inviçte mortalis, Deâ
 Nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, 20
 Lubricus et Simois:
 Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ
 Rupere; nec mater domum
 Cærule te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato, 25
 Deformis ægrimoniz
 Dulcibus alloquiis.

EPODON LIBER.

123

AD MÆCENATEM.

ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus;

Pocula Lethæos ut si ducentia somnos

Arente fauce traxerim,

Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando.

5

Deus, Deus nam me vetat,

Inceptos, olim promissum carmen, iambos

Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo

Anacreonta Teïum:

10

Qui per sæpe cavâ testudine flevit amorem

Non elaboratum ad pedem.

Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis

Accendit obsessam Ilion,

Gaude sorte tuâ. me libertina, neque uno

15

Contenta, Phryne macerat.

AD NÆRAM.

ODE XV.

NOX erat, et cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera;

Cùm tu magnorum numen læsura Deorum

In verba jurabas mea,

Arctiùs atque ederâ procera astringitur ilex,

5

Lentis adhærens brachiis;

Dum pecori lupo, et nautis infestus Orion

Turbaret hibernum mare,

Intonsofque agitaret Apollinis aura capillos,

Fore hunc amorem mutuum.

10

G 2

O dolitura

O dolitura meâ multùm virtute, Neæra :
 Nam si quid in Flacco viri est,
 Non feret assiduas potiori te dare noctes ;
 Et quæret iratus parem :
 Nec semel offensi cedit constantia formæ, 15
 Si certus intrârit dolor.
 At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo ;
 Sis pecore et multâ dives tellure licebit,
 Tibique, Paestolus fluat, 20
 Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
 Formæque, vincas Nireæ ;
 Eheu ! translatos aliò mœrebis amores :
 Ast ego vicissim risero.

AD POPULUM ROMANUM.

ODE XVII.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas ;
 Suis et ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
 Minacis aut Etrusca Porſenæ manus,
 Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus ater, 5
 Novisque rebus infidelis Allebrox,
 Nec fera cæruleâ domuit Germania pubè,
 Parentibusque abominatus Annibal ;
 Impia perdemus devoti sanguinis ætas :
 Ferisque rursus occupabitur solum. 10
 Barbarus, heu, cineres insistet victor, et Urbem
 Eques sonante verberabit unguâ ;
 Quæque carent ventis et solibus ossa Quirini
 (Nefas, videre) dissipabit insolens.
 Fortè quid expèdiat, communiter, aut melior pars,
 Malis

Malis carere quæritis laboribus. 16
 Nulla sit hac potior sententia : (Phocæorum
 Velut profugit exsecrata civitas,
 Agros atque lares patrios, habitandaque fana
 Apris reliquit et rapacibus lupis) 20
 Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africanus.
 Sic placet? an melius quis habet suadere? secundâ
 Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed juremus in hæc; Simul imis saxa renârint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas:
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
 Novâque monstra junxerit libidine 30
 Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur et columba milvâ;
 Credula nec flavos timeant armenta leones;
 Ametque falsa lêvis hircus æquora.
 Hæc, et quæ poterunt reditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis exsecrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca præter et volate litora. 40
 Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
 Petamus arva, divites et insulas,
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret usque vinea;
 Germinat et nunquam fallentis termes olivæ, 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella cavâ manant ex ilice; montibus altis
 Levis crepante lymphâ defilit pede.

Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
 Refertque tenta grex amicus ubera; 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus:
 Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,
 Pingua nec ficcis urantur semina glebis; 55
 Utrumque Rege temperante cœlitum.
 Non huc Argoo contendit remige pinus;
 Neque impudica Colchis intulit pedem:
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi. 60
 Nulla nocent pecori contagia: nullius atri
 Gregem æstuosa torret impotentia.
 Jupiter illa piæ secrevit litora genti;
 Ut inquinavit ære tempus aureum:
 Ære, dehinc ferro duravit secula; quorum 65
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

AD CANIDIAM.

ODE XVII.

JAM jam efficaci do manus scientiæ;
 Supplex et oro regna per Proserpinæ,
 Per et Dianæ non movenda numina,
 Per atque liberos carminum valentium
 Refixa cœlo devocare sidera,
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinârat agmina
 Myforum, et in quem tela acuta torserat. 10
 Unxere matres Iliæ addictum feris

Alitibus

Alitibus atque canibus homicidam Hectorem;
 Postquam relictis mœnibus Rex procidit,
 Heu, pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyssæi,
 Volente Circe, membra: tunc mens et sonus
 Relatus, atque notus in vultus honor.
 Dedi satis superque pœnarum tibi,
 Amata nautis multum et institoribus. 20
 Fugit juventas, et verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta luridâ:
 Tuis capillus albus est odoribus.
 Nullum à labore me reclinat otium:
 Urget diem nox, et dies noctem: neque est 25
 Levare tenta spiritu prœcordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Mærsâ dissilire nœniâ.
 Quid ampliùs vis? ô mare et terra! ardeo, 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervidâ
 Urens in Ætna flamma. tu, donec cinis
 Injuriis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quæ finis? aut quod me manet stipendium?
 Effare: jussas cum fide pœnas luam;
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum juvencos, sive mendaci lyrâ
 Voles sonari: tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra sidus aureum.
 Infamis Helenæ Castor offensus vice,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Adempta vati reddidere lumina.

Et tu (potes nam) solve me dementiâ, 45
 O nec paternis obsoleta ffordibus,
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, et puræ manus;
 Tuusque venter partumeius; et tuo 50
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcunque fortis ex filis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSIO.

QUID obsecratis auribus fundis preces?
 Non saxa nudis surdiora navitis.
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impunè ut Urbem nomine impleris meo?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus. 60
 Velociusve miscuisse toxicum,
 Si tardiora fata te votis manent?
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignæ Tantalus semper dapis;
 Optat Prometheus obligatus aliti:
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
 Voles modò altis desilire turribus, 70
 Modò ense pectus Norico recludere;
 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosâ tristis ægrimoniâ.
 Vestabor humeris tunc ego inimicis eques;
 Mœaque

EPODON LIBER.

129

Mæque terra cedit insolentiæ.

75

An quæ movere cereas imagines,

(Ut ipse nôsti curiosus) et polo

Deripere Lunam vocibus possum meis,

Possam crematos excitare mortuos,

80

Desiderique temperare poculum;

Plorem artis in te nil habentis exitum?

5

10

15

20

25

Fertilis

Fer
Sp
Nu

Co
Su
Si

R
L
J

C
C
LI
I
I

Fertilis frugum pecorisque tellus
 Spiceâ donet Cererem coronâ: 30
 Nutriant fœtus et aquæ salubres,
 Et Jovis auræ.
 Condito mitis placidusque telo
 Supplices audi pueros, Apollo:
 Siderum regina bicornis audi, 35
 Luna, puellas.
 Roma si vestrum est opus, Iliæque
 Litus Etruscum tenuere turmæ,
 Jussa pars mutare lares et urbem
 Sospite cursu: 40
 Cui per ardentem sine fraude Trojam
 Castus Æneas patriæ superstes
 Liberum munivit iter, daturus
 Plura relictis:
 Dî probos mores docili juventæ, 45
 Dî senectuti placidæ quietem,
 Romulæ genti date remque, prolemque,
 Et decus omne.
 Quique vos bobus veneratur albis
 Clarus Anchisæ Venerisque sanguis, 50
 Imperet bellante prior, jacentem
 Lenis in hostem.
 Jam mari terræque manus potentes
 Medus, Albanasque timet secures:
 Jam Scythæ responsa petunt, superbi 55
 Nuper et Indi.
 Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
 Priscus, et neglecta redire Virtus
 Audet; apparetque beata pleno
 Copia cornu. 60
 Augur, et fulgente decorus arcu.

Phœbus,

Phœbus, acceptusque novem Camœnis,
Qui salutari levat arte fessos

Corporis artus;

Si Palatinas videt æquus arces, 65

Remque Romanam, Latiumque felix,

Alterum in lustrum, meliusque semper

Proroget ævum.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,

Quindecim Diana preces virorum 70

Curet; et votis puerorum amicas

Applicet aures.

Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,

Spem bonam certamque domum reporto,

Doctus et Phœbi chorus et Dianæ 75

Dicere laudes.

Jynell

Q. HORATII FLACCI
SATYRARUM
LIBER I.

SATYRA I.

UI fit, Mæcenâs, ut nemo, quam sibi
sortem

Q Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illâ
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?

O fortunati mercatores, gravis annis.

Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5

Contra mercator, navim jactantibus Austris,

Militia est potior. quid enim? concurritur: horæ

Momento cita mors venit, aut victoria læta.

Agricolam laudat juris legumque peritus,

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10

Ille, datis vadibus, qui rure extractus in Urbem est,

Solos felices viyentes clamat in Urbe.

Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem

Delassare valent Fabium. ne te morer, audi

Quò rem deducam. si quis Deus, En ego, dicat, 15

Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,

Mercator; tu consultus modò, rusticus: hinc vos,

Vos hinc mutatis discedite partibus, eia,

Quid statis? Nolint: atqui licet esse beatis.

Quid causæ est, meritò quin illis Jupiter ambas 20

Iratus buccas inflet, neque se fore posthac

Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Præterea,

Præterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
 Percurram: (quanquam ridentem dicere verum
 Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 Doctores, elementa velint ut discere prima.
 Sed tamen amoto quæramus seria ludo.)
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri. 35
 Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, et illis utitur antè
 Quæsitis patiens: cum te neque fervidus æstus
 Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
 Furtim defossâ timidum deponere terrâ?
 Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, nî id sit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua triverit area centum; 45
 Non tuus hoc capiet venter plus quàm meus: ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Fortè vehas humero; nihilo plus accipias quàm
 Qui nil portarit: vel dic, quid referat intra
 Naturæ fines viventi, jugera centum, an 50
 Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non ampliùs urnâ,
 Vel cyatho; et dicas, Magno de flumine malle 55
 Quàm

Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus acer.

At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.

At bona pars hominum decepta Cupidine falso, 61
 Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.

Quid facias illi? jubeas miserum esse, libenter

Quatenus id facit. ut quidam memoratur Athenis

Sordidus ac dives, populi contemnere voces 65

Sic solitus: populus me sibilat; at mihi plaudo

Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat

Flumina---quid rides? mutato nomine, de te

Fabula narratur. congestis undique saccis 70

Indormis inhians, et tanquam parcere sacris

Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Nescis quò valeat nummus, quem præbeat usum?

Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,

Queis humana sibi doleat natura negatis. 75

An vigilare metu exanimem, noctesque diesque

Formidare malos fures, incendia, servos,

Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum

Semper ego optârim pauperrimus esse bonorum.

At si condoluit tentatum frigore corpus, 80

Aut alius casus lecto te affixit; habes qui

Affideat, fomenta paret, medicum roget, ut te

Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis.

Non uxor salvum te vult, non filius; omnes

Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ. 85

Miraris, cum tu argento post omnia ponas,

Si nemo præstat, quem non merearis, amorem?

At si cognatos nullo natura labore

Quos

136: Q HORATII FLACCI

Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos;
 Infelix operam perdas: ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quærendi: cùmque habeas plus,
 Pauperiem metuas minùs: et finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 Umidius quidam (nam longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
 Non unquam servo meliùs vestiret; ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victûs
 Opprimeret, metuebat: at hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100

Quid mi igitur suades? ut vivam Mænius? aut sic
 Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum
 Frontibus adversis componere: non ego avarum
 Cùm veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam, focerumque Visellî: 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Illuc, unde abiis, redeo. nemon' ut avarus
 Se probet, ac potiùs laudet diversa sequentes?
 Quòdque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:

Ut cùm carceribus missos rapit ungula currus;
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Præteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, et exacto contentus tempore, vitâ
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.

Jam satis est: ne me Crispini scrinia lippî 120
 Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

SATYRA

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ;
 Mendici, mimæ, balatrones; hoc genus omne
 Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigellî:
 Quippe benignus erat. contrâ hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Præclaram ingrâtâ stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coëmænis obsonia nummis;
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in sœnore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget: 15
 Nomina sectatur, modò sumtâ veste virili;
 Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non
 Jupiter, exclamat, simul atque audivit? At in se
 Pro quæstu sumtum facit. Hic? vix credere possis
 Quàm sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
 Inducit, non se pejùs cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quærat, Quò res hæc pertinet? Illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui 25
 Inguen ad obscenum subductis usque facetus:
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
 Quarum subsutâ talos tegat instita veste:
 Contrâ, alius nullam, nisi olenti in fornice stantem. 30
 Quidam notus homo cùm exiret fornice; Macte
 Virtute:

Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido;
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudaries, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.

Audire est operæ precium, procedere rectè
 Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla. 40
 Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
 Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
 Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem 45
 Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.

Tutior at quanto merx est in classe secundâ!
 Libertinarum dico: Sallustius in quas
 Non minùs infanit quàm qui mœchatur: at hic si,
 Quà res, quà ratio suaderet, quæque modeste 50
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret: verùm hoc se amplectitur uno;
 Hoc amat, et laudat: Matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marfæus, amator Originis; ille, 55
 Qui patrium mimæ donat fundumque laremque,
 Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam allenis.
 Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: unde
 Fama malum gravius, quàm res, trahit: tibi abundè
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicunq; quid inter-
 est; in matrônâ, ancillâ, peccesve togatâ?

Villius in Faustâ Sullæ gener (hoc miser uno

Nomine

S
 Nomine
 Quàm fat
 Exclusus
 Huic si n
 Diceret h
 Magno p
 Velatum
 Quid res
 At quan
 Dives op
 Dispenfa
 Immisce
 Nil refe
 Define
 Plus ha
 Nec m
 (Sit lice
 Rectius
 Adde h
 Quod v
 Jactat,
 Regibu
 Inspici
 Molli f
 Quod p
 Hoc il
 Conter
 Quæ
 Depyg
 Matro
 Cæter
 Si int
 Hoc f

Nomine deceptus) pœnas dedit usque superque 63
 Quàm satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cùm Longareus foret intus.
 Huic si mutonis verbis malâ tanta videntis
 Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nunquid ego à te
 Magno prognatum deposco consule cunnum, 70
 Velatumque stolâ, mea cùm conferbuit ira?
 Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis
 Dives opis natura suæ! tu si modò rectè
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere. tuo vitio, rerumque labores,
 Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
 Define matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere, fructus.
 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos 80
 (Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est femur, aut
 Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ. [crus
 Adde huc, quòd mercem sine fucis gestât; apertè
 Quod venale habet, ostendit; nec, si quid honesti est,
 Jactat, habetque palàm, quærit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpe) decora
 Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
 Quòd pulchræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix,
 Hoc illi rectè. ne corporis optima lynceis 90
 Contemplare oculis, Hypsæa cæcior, illa
 Quæ mala sunt, spectes. O crus, ô brachia! Verùm
 Depygis, nascuta, brevi latere, ac pedè longo est.
 Matronæ; præter faciem, nil cernere possis,
 Cætera, ni Catia est, demissâ veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
 Hoc facit insanum) multas tibi tum officient res;
 Custodes,

Custodes, lectica, cinifiones, parasitæ,
 Ad talos stola demissa, et circumdata pallâ;
 Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi penè videre est:
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus, an tibi mavis:
 Insidias fieri, preciumque avellier, antè
 Quàm mercem ostendi? Leporem venator ut altâ
 In nive sectatur, positum sic tangere nolit: 106
 (Cantat, et apponit) meus est amor huic similis; nam
 Transvolat in medio posita, et fugientia captat.
 Hiiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque æstus, curasque graves è pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit Natura modum, quem,
 Quid satura sibi, quid sit dolitura negatum,
 Quærere plus prodest, et inane abscindere soldo?
 Num, tibi cùm fauces urit sitis, aurea quæris 114
 Pocula? num esuriens fastidis omnia præter [num, si
 Pavonem rhombumque? tument tibi cùm inguina,
 Ancilla, aut verna est præstò puer, impetus in quem
 Continuò fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego: namq; parabilem amo venerem, facilemq;
 Illam, Post paulò; sed pluris; si exierit vir: 120
 Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno
 Stet pretio, neque cunctetur, cùm est iussa, venire.
 Candida rectaque sit, munda hætenus, ut neq; longa,
 Nec magis alba velit quàm det Natura, videri.
 Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum; 125
 Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurat;
 Janua frangatur; latret canis; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet; vepallida lecto
 Desiliat mulier; miseram se conscia clamet; 130
 Cruribus

Cruribus
 Dife
 Ne
 Dep

O
 Inju
 Ille
 Si p
 Qui
 Ufq
 Voc
 Nil
 Cur
 Jun
 Sæp
 Om

Con
 Qu
 Hu
 Nil
 Ma
 Sic
 Nu

(Q
 Ve
 Stu
 Cù
 Cu

ISATYRARUM LIB. I. 121

Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi:
Discinctâ tunicâ fugiendum est, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cõgere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atque suam; non
Quidquam proficeret: si collibuisse, ab ovo
Uique ad mala citaret, Io Bacche! modò summâ
Voce, modò hac, resonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui
Junonis sacra ferret: habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modò Reges atque Tetrarchas,
Omnia magna loquens; modò, Sit mihi mensa tri-
pes, et
Concha salis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic pareo, paucis contento; quinque diebus
Nil erat in oculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat. nil fuit unquam
Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? Imò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium cùm carperet: Heus tu,
(Quidam ait) ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
Cùm tua prævideas oculis mala lippus inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,

Quam

Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi
contra

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paulò, minùs aptus æutis
Naribus horum hominum: rideri possit, eò quod 30
Rusticiùs tonso toga defluit, et malè laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam; at tibi amicus: at ingenium
ingens

Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
Natura, aut etiã consuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illyc prævertamur, amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiã ipsa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ. 40
Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.

At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
Appellat pærum pater; et pullum, malè parvus 45
Si cui filius est; ut abortivus fuit olim

Sisyphus: hunc varum, distortis cruribus; illum
Balbutit scaurum, pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit? frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulò est? concinnus amicis 50

Postulat ut videatur: at est truculentior atque
Plùs æquo liber? simplex fortisque habeatur:
Caldior est? acres inter numeretur. opinor,
Hæc res et jungit, junctos et servat amicos.

At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
Nobiscum vivit? multùm demissus homo: illi

Tardo,

Tardo, cognomen pingui damus; hic fugit omnes
 Infidias, nullique malo latus obdit apertum?
 (Cum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis et est; (qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas) ut fortè legentem
 Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus? 65
 Communi sensu planè caret, inquit. cheu
 Quàm temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,
 Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce 70
 (Si modò plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege, in trutinâ ponetur eâdem.
 Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
 Postulat; ignoscat verrucis illius. æquum est
 Peccatis veniam poscentem, reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excîdi penitus vitium iræ,
 Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non
 Ponderibus modulisque suis Ratio utitur? æt, res
 Ut quæque est, ita suppliciiis delicta coercet?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus, 80
 Semefos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat; Labeone insanior inter
 Sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
 Majus peccatum est? paulùm deliquit amicus;
 Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus: 85
 Odisti, et fugis, ut Drusonem debitor æris;
 Qui, nisi eùm tristes misero venerè Calendæ,
 Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
 Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
 Comminxit lectum potus, mensâve catillum 90

Evandri

Tardo;

Evandri manibus tritum dejecit : ob hanc rem,
 Aut positum antè meâ quia pullum in parte catinâ
 Sustulit esuriens, minùs hoc jucundus amicus
 Sit mihi ? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
 Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit ; 95
 Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 Cùm ventem ad verum est : sensus moresque repug-
 nant,

Atque ipsa Utilitas, justì prope mater et æqui.

Cùm proreperunt primis animalia terris, 99

Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
 Unguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
 Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus :

Donec verba, quibus voces sensusque notarent,

Nominaque invenere : dehinc absistere bello,

Oppida cœperunt munire, et ponere leges ; 105

Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.

Nam fuit ante Helenam cunius terribilis belli

Causa : sed ignotis perierunt mortibus illi,

Quos, venerem incertam rapientes, more ferarum,

Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. 110

Jura inventa metu injusti fateri necesse est,

Tempora si fastosque velis evolvere mundi.

Nec Natura potest justo secernere iniquum,

Dividit ut bona diversis, fugienda petendis : 114

Nec vincet Ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,

Qui teneros caules alieni fregerit horti,

Et qui nocturnus Divûm sacra legerit, adfit

Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas :

Ne scuticâ dignum horribili sectere flagello.

Nam ut ferulâ cædas meritum majora subire 120

Verbera, non vereor ; cùm dicas esse pares res

Furta latrocinii, et magnis parva mineris

Falso recisurum simili te, si tibi regnum

Permittant

Permittant homines. si dives, qui sapiens est,
 Et sutor bonus, et solus formosus, et est Rex; 125
 Cur optas quod habes; Non nôsti quid pater (inquit)
 Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
 Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. Quî?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantôr tamen atque
 Optimus est modulator: ut Alfenus vaser, omni 130
 Abjeto instrumento artis, clausâque tabernâ,
 Sutor erat: sapiens ôperis sic optimus omnis
 Est opifex, sic Rex solus. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri; quos tu nisi fuisse coeres,
 Urgeris turbâ circum te stante, miserque 135
 Rumperis, et latras, magnorum maxime Regum.
 Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter Crispinum, sectabitur; et mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccâro stultus, amici, 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
 Privatusque magis vivam te Rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,
 Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
 Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
 Famosus; multâ cum libertate notabant. 5
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque: facetus,
 Emunctæ naris, durus componere versus:
 Nam fuit hoc vitiosus; in horâ sæpe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
 Cùm fluere lutulentus, erat quod tollere velles:
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;

H

Scribendi

Scribendi rectè: nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat: Accipe, si vis,
 Accipiam tabulas: detur nobis locus, hora, 15
 Custodes: videamus uter plus scribere possit.
 Dî bene fecerunt, inopis me quòdque pusilli
 Finxerunt animi, rarè et perpauca loquentis:
 At tu conclusas hircinis follibus auras,
 Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis et imagine: cùm mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quòd sunt quos genus hoc minimè juvat; utpote plures
 Culpari dignos. quemvis mediâ erue turbâ; 25
 Aut ob avaritiam, aut miserâ ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
 Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære:
 Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo
 Vespertina tepet regio: quin per mala præceps 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid
 Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 Fœnum habet in cornu; longè fuge: dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico: 35
 Et quodcunque semel chartis illeverit, omnes
 Gestiet à furno redeuntis scire, lacuque,
 Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contrâ.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
 Excerptam numero: neque enim concludere versum
 Dixeris esse satis; neque si quis scribat, uti nos, 41
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit, cui mens diviniior, atque os
 Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
 Idcirco quidam comœdia, necne, poema 45
 Effet,

Effet, quæsiuere : quòd acer spiritus ac vis
 Nec verbis nec rebus inest ; nisi quòd pede certo
 Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens
 Sævit, quòd meretrice nepos insanus amicâ
 Filius, uxorem grandi cum dote recuset ; 50
 Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
 Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret ? ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis ;
 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55
 Quo personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa, modosque, et, quod prius ordine ver-
 bum est,

Posterius facias, præponens ultima primis ;
 Non, ut si solvas, *Postquam discordia tetra* 60
Belli ferratos postes portasque refrégit ;
 Invenias etiam disiecti membra poetæ.

Hactenus hæc : aliàs, justum sit necne poema :
 Nunc illud tantum quæram ; meritòne tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat, et Caprius, rauci malè, cumque libellis ;
 Magnus uterque timor latronibus : at bene si quis
 Et puris vivat manibus ; contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Cœli Byrrhique latronum ;
 Non ego sim Capri neque Sulci : cur metuas me ?
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos, 71
 Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus ;
 Non ubivis, coramve quibullibet. in medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi ; quique lavantes :
 Suave locus voci resonat conclusus. inanes 76
 Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,

Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
 (Inquis) et hoc studio pravus facis. Unde petitur
 Hoc in me jaci? est auctor quis denique eorum 80
 Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit, alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
 Fingere qui non visa potest; commissa tacere 84
 Qui nequit; hic niger est: hunc tu, Romane, caveto.
 Sæpe tribus lectis videas cenare quaternos;
 E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
 Præter eum qui præbet aquam; post, hunc quoque
 potus,

Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
 Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur, 90
 Infesto nigris: ego, si risi, quòd ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum
 Lividus et mordax videor tibi. mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petillî
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos: 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, causâque meâ permulta rogatus
 Fecit; et incolumis lætor quòd vivit in Urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
 Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est 100
 Ærugo mera: quod vitium procul afore chartis,
 Atque animo priùs, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, verè promitto. liberius si
 Dixero quid, si fortè jocosius, hoc mihi juris 104
 Cum veniâ dabis. insuevit pater optimus hoc me,
 Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
 Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo quod mi ipse parâset:
 Nonne vides, Albî ut malè vivat filius? utque

Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore 111
 Cùm deterreret: Sectanî dissimilis sis.
 Ne sequerer mœchas, concessâ cùm venere uti
 Possẽm: Deprensi non bella est fama Trebonî,
 (Aiebat.) sapiens, vitatu quidque petitu 115
 Sit melius, causas reddet tibi: mî fatis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis egēs, vitam famamque tueri
 Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
 Membra animumq; tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: et sive jubebat 121
 Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
 Unum ex iudicibus selectis objiciebat:
 Sive vetabat; An hoc inhonestum et inutile factu,
 Necne sit, addubites, flagret rumore malo cùm 125
 Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, et quæis
 Ignoscas, vitiis teneor. fortassis et istinc 131
 Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
 Consilium proprium. neque enim, cùm lectulus, aut
 me
 Porticus excepit, desum mihi: Rectius hoc est:
 Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis 135
 Occurram: hoc quidam non bellè: numquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris. ubi quid datur osi,
 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum: cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ

Sit mihi: (nam multo plures sumus) ac veluti te
Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGRESSUM magnâ me excepit Aricia Româ
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctissimus: inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisiſimus, altiùs ac nos 5
Præcinctis unum: minùs est gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cenantès haud animo æquo
Exspectans comites. jam Nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere signa parabat. 10
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle. trecentos inferis: ohe
Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos. absentem cantat amicam 15
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim. tandem sessus dormire viator
Incipit; ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, cùm nil procedere lintrem 20
Sentimus: donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque ſaligno
Fuste dolat. quartâ vix demum exponimur horâ.
Ora manusque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
Millia tum pransi tria repimus; atque subimus 25
Impositum ſaxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati; aversos soliti componere amicos.

Hic

Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere. interea Mæcenas advenit; atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antonî, non ut magis altèr, amicus.

Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
 Linquimus, insani ridentes præmia scribæ, 35
 Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
 In Mamurrarum lassî deinde urbe manemus,
 Murenâ præbente domum, Capitone culinam.

Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius et Varius Sinuessæ, Virgiliusque 40
 Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quæ villula, tectum 45
 Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna salemlque.
 Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque:
 Namque pilâ lippis inimicum et ludere crudis.

Hinc nos Cocceiî recipit plenissima villa, 50
 Quæ super est Caudî cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Messîque Cicerri,
 Musa, velim memores, et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messî clarum genus Osci:
 Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venire. prior Sarmentus; Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus: et ipse
 Messius, Accipio: caput et movet. O, tua cornu
 Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres? cùm
 Sic mutilus minitaris: At illi fœda cicatrix 60
 Setosam lævi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa; rogabat:

Nil illi larvâ aut tragicis opus esse cothurnis,
 Multa Cicerrus ad hæc: Donâisset jamne catenam 65
 Ex voto Laribus, quærebat: scriba quòd esset,
 Deterius nihilo dominæ jus esse. rogabat
 Denique, cur unquam fugisset; cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pufillo.
 Prorsus jucundè cœnam produximus illam. 70

Tendimus hinc rectâ Beneventum; ubi sedulus
 hospes

Penè arsit, macros dum turdos versat in igne:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos cœnam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restringere velle videres.

Incipit ex illo montes Appulia notos

Ostentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
 Nunquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo 80
 Udos cum foliis ramos urente camino.

Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
 Intentum veneri: tum immundo somnia visu 84
 Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.

Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
 Mansuri oppidulo quod versu dicere non est,
 Signis perfacile est. venit vilissima rerum
 Hic aqua; sed panis longè pulcherrimus, ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator; 90
 Nam Canusî lapidosus: aquæ non ditior urna.
 Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.

Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
 Carpentés iter, et factum corruptius imbri. 99

Postera

Postera tempestas melior, via pejor, ad usque
 Barî mœnia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
 Dum flammâ sine, thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit. credat Judæus Apella, 100
 Non ego. namque Deos didici securum agere ævum;
 Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
 Tristes ex alto cœli demittere testo.
 Brundisium longæ finis chartæque viæque est.

SATYRA VI.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etrus-
 cos
 Incoluit fines, nemo generosior est te,
 Nec quodd avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarent;
 Ut plerique solent, naso suspendis adjunco 5
 Ignotos, ut me libertino patre natum:
 Cùm referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus. persuades hoc tibi verè,
 Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros nullis majoribus ortos 10
 Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos:
 Contrà, Lævinum Valerî genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante 14
 Judice, quem nôsti, populo; qui stultus honores
 Sæpe dat indignis, et famæ servit ineptus;
 Qui stupet in titulis et imaginibus. quid oportet
 Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
 Namque esto; populus Lævino mallet honorem
 Quàm Decio mandare novo; censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus;

Vel meritò, quoniam in propriâ non pelle quiessem,
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minùs ignotos generosis. quò tibi, Tullî,
 Sumere depositum clavum, fierique tribuno? 25
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impedit crus
 Pellibus, et latum demisit pectore clavum;
 Audit continuò; quis homo hic est? quo patre natus?
 Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus; eaq̃ quacunque, puellis
 Injiciat curam quærendi singula; qualî
 Sit facie, surâ quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit cives, Urbem sibi curæ,
 Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum; 35
 Quo patre sit natus, num ignotâ matre inhonestus,
 Omnes mortales curare et quærere cogit.
 Tune Syri, Damiæ, aut Dionysî filius, audes
 Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius collega gradu post me sedet uno: 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi
 Paulus,

Et Messala videris? at hic, si plaustra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.

Nunc ad me redeo libertino patre natum; 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia, Mæcenas, tibi sim convictor; at olim,
 Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Jure mihi invidet quisvis, ita te quoque amicum;
 Præsertim cautum dignos assumere, pravâ 51
 Ambitione procul. felicem dicere non hoc
 Me possum; casu quòd te sortitus amicum:

Nulla

Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55

Ut veni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: respondes (ut tuus est mos)
Pauca: abeo: et revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vitâ et pectore puro.

Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65

Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
Egregio insperfos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
Objiciet verè quisquam mihi; purus et insons,
(Ut me collaudem) si et vivo carus amicis; 70

Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere; magni
Quod pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra; 75

Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos: vestem, servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset; avitâ
Ex re præberi sumtus mihi crederet illos. 80

Ipsæ mihi custas incorruptissimæ omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum factis, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret, olim 85
Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor

Mercedes

Mercedes sequerer; neque ego essem questus. ob hoc
nunc

Laus illi debetur, et à me gratia major.

Nil me pœniteat sanum patris hujus: eoque

Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90

Quòd non ingenuos habeat clarosque parentes,

Sic me defendam. longè mea discrepat istis

Et vox et ratio. nam si natura juberet

A certis annis ævum remeare peractum,

Atque alios legere ad fastum quosunque parentes, 95

Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos

Fascibus et sellis nollem mihi sumere; demens

Judicio vulgi, sanus fortasse tuo; quòd

Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.

Nam mihi continuò major quærenda foret res, 100

Atque salutandi plures; ducendus et unus

Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve

Exirem; plures calones atque caballi

Pascendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto

Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105

Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.

Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tullî,

Cùm Tiburte viâ prætorem quinque sequuntur

Te pueri, lasanum portantes ænophorumque.

Hoc ego commodiùs, quàm tu, præclare senator, 110

Millibus atque aliis vivo. quacumque libido est,

Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:

Fallacem Circum, vespertinumque pererro

Sæpe forum: affisto divinis: inde domum me

Ad porri et ciceris refero laganique catinum. 115

Cœna ministratur pueris tribus: et lapis albus

Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus

Vilis, cum paterâ guttus, Campana supellex.

Deinde

SATYRARUM LIB. I. 157

Deinde eo dormitum; non sollicitus, mihi quòd cras
 Surgendum sit manè, obeundus Marsya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo: post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto quod me tacitum juvet, ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avidè, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
 Vita solutorum miserâ ambitione gravique.
 His me consolor, victurum suaviùs, ac si 130
 Quæstor avus, pater atque meus patruusque fuissent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas: 5
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
 Confidens, tumidus, adèd sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.
 Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
 Convenit; (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
 Hæctora Priamiden, animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
 Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in utroque
 Summa fuit. duo si discordia vexet inertes; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
 Cum Lycio Glaucò; discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto prætore tenente

Ditem

Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat; uti non
Compositus melius cum Bitho Bacchius. in jus 20
Acres procurrunt; magnum spectaculum uterque.

Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum, 25
Invisum agricolis fidus, venisse: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quod rara securis.

Tum Prænestinus falso multumque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator, et invictus, cui sæpe viator 30
Cessisset, magnâ compellans voce cucullum.

At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius, exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges consuêris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuo-
rum est.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coercet,
Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus: 5
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arcâ.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum, 10
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; hæredes monumentum ne sequeretur.

Nunc

Nunc
Aggere
Albis in
Cum m
Hunc
Quant
Human
Nec pr
Protul
Vid
Canidi
Cum S
Fecera
Ungu
Cæper
Mane
Lanea
Lanea
Cerea
Jam p
Alter
Infer
Ne f
Ment
Corv
Juliu
Sing
Umb
Utq
Abdi
Larg
Hor
Nan

Nunc licet Bſquiliis habitare ſalubribus, atque
 Aggere in aprico ſpatiari; quo modò triftes 15
 Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
 Cùm mihi non tantùm furesque, feræque ſuētæ
 Hunc vexare locum, curæ ſunt atque labori,
 Quantum carminibus quæ verſant atque venenis
 Humanos animos. has nullo perdere poſſum 20
 Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocentes.

Vidi egomet nigrâ ſuccinctam vadere pallâ
 Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
 Cum Saganâ majore ululantem. pallor utraſque 25
 Fecerat horrendas aſpectu. ſcalpere terram
 Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
 Cœperunt. cruor in foſſam confuſus, ut inde
 Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
 Lanea et effigies erat, altera cerea: major 30
 Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
 Cerea ſuppliciter ſtabat, ſervilibus, utque
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſævam
 Altera Tiſiphonen. ſerpentes, atque videres
 Infernas errare canes; Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
 Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum; atque; in me veniant miſctum atque cacatum
 Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
 Umbrae cum Saganâ reſonârint triſte et acutum? 40
 Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
 Abdiderint furtim terris, et imagine cereâ
 Largior arſerit ignis? et ut non teſtis inultus
 Horruerim voces Furiarum et facta duarum? 45
 Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi

Diffisâ nate ficus. at illæ currere in Urbem:
 Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magnò risuque jocoque videres. 50

SATYRA IX.

IBAM forte viâ Sacrâ, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, et totus in illis.
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum;
 Arreptâque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
 Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quæ vis.
 Cùm affectaretur; Numquid vis? occupo. at ille, 6
 Nôris nos, inquit: docti sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Miserè discedere quærens,
 Ire modò-ociùs, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero, cùm sudor ad imos 10
 Manaret talos; O te Bolane, cerebri
 Felicem, aiebam tacitus. cùm quidlibet ille
 Garriret, vicos, Urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam; Miserè cupis, inquit, abire:
 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo: 15
 Persequar. hinc quò nunc iter est tibi? Nil opus est te
 Circumagi: quendam volo visere non tibi notum:
 Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos.
 Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque se-
 quar te.
 Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus, 20
 Cùm gravius dorso subiit onus. incipit ille:
 Si bene me novi, non Viscum pluitis amicum,
 Non Varium facies; nam quis me scribere plures
 Aut citiùs possit versus? quis membra movere
 Molliùs? invidet quod et Hermogenes, ego canto.
 Interpellandi locus hìc erat: Est tibi mater, 26
 Cognati,

Cogna

9

Omne

Confic

Quod

Hunc

Nec la

Garrul

Si sapi

Ven

Præter

Debe

Si me

Aut va

Et prop

Tene r

Et præ

Cum v

Hinc r

ga

Nemo

Magnu

Hunc

Summa

Quo tu

Nec m

Ditior

cuique

Sic hab

Proxim

Expugn

Difficil

Muner

Cognati, quæis te salvo est opus? Haud mihi quiscquam:

Omnes composui. Felices! nunc ego resto:

Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella

Quod puero cecinit divinâ mota anus urnâ: 30

Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis.

Nec laterum dolor, aut tussis, tarda podagra;

Garrulus hunc quando consumet cunque: loquaces,

Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.

Ventum erat ad Vestæ, quartâ jam parte diei 35

Præteritâ: et casu tunc respondere vadato

Debebat; quod nî fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paulùm hîc ades. Inteream, si

Aut valeo stare, aut novi civilia jura: 39

Et propero quò scis. Dubius sum, quid faciam, inquit;

Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille;

Et præcedere cœpit. ego (ut contendere durum est

Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?

Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene

sanæ.

Nemo dexteriùs fortunâ est usus. haberes 45

Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,

Hunc hominem velles si tradere: dispeream, nî

Summôsses omnes. Non isto vivimus illic,

Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,

Nec magis his aliena malis. nil mî officit unquam,

Ditior hic, aut est quia doctior: est locus uni- 51

cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui

Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi

Proximus esse. Velis tantummodo: quæ tua virtus,

Expugnabis: et est qui vinci possit; eoque 55

Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:

Muneribus servos corrumpam; non, hodie si

Exclusus

Exclusus fuero, desistam; tempora quam;
 Occurram in triviis; deducam. nil sine magno 59
 Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
 Qui pulchre nôffet. consistimus. Unde venis? et
 Quò tendis? rogat. et respondet. vellere cœpi,
 Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet. malè falsus 63
 Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
 Certè nescio quid secretò velle loqui te
 Aiebas mecum. Memini bene; sed meliori
 Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. vin' tu
 Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
 Religio est. At mî: sum paulo infirmior, unus
 Multorum. ignoscas: aliàs loquar. Hunc cecine solem
 Tam nigrum surrêxe mihi? Fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
 Adversarius: et, Quò tu, turpissime? magnâ 75
 Exclamat voce; et, Licet antestari? Ego verò
 Oppono auriculam. rapit in jus: clamor utrinque,
 Undique concursus. sic me servavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompósito dixi pede currere versus
 Lucili. quis tam Lucili fautor ineptè est,
 Ut non hoc fateatur? at idem, quodd' sale multo
 Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem. [sic
 Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam
 Et Laberî mimos, ut pulchra poemata, mirer. 6
 Ergo non satis ast risu diducere rictum
 Auditoris: (et est quædam tamen hic quoque virtus.)
 Est brevitæ opus, ut currat sententia, neu se
 Impediat verbis lassas onerantibus aures 10
 Et

Et serm
 Defend
 Interdu
 Extenu
 Fortiùs
 Illi, sc
 Hoc sta
 Hermo
 Nil præ
 At n
 Miscuit
 Difficile
 Contigi
 Suavior
 Cùm v
 Dura ti
 Scilicet
 Cùm P
 Corvin
 Verba
 Atqui
 Verficu
 Post m
 In silva
 Magna
 Tur
 Diffing
 Quæ n
 Nec re
 Argutâ
 Eluden
 Unus v
 Facta

Et sermone opus est, modò tristi, sæpe jocosò,
 Defendente vicem modò rhetoris, atque poetæ,
 Interdum urbani parcentis viribus atque
 Extenuantis eas consultò. ridiculum acri
 Fortiùs et meliùs magnas plerumque secat res. 15
 Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
 Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
 Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
 Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.

At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis 20
 Miscuit. O seri studiorum! quine putetis
 Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
 Contigit. At sermo linguâ concinnus utrâque
 Suavior, ut Chio nota si commissa Falerni est.
 Cùm versus facias, teipsum percontor, an, et cùm 25
 Dura tibi peragenda rei sit causa Petillî,
 Scilicet oblitus patriæque patrisque, Latinè
 Cùm Pedius causas exsudet Poplicola, atque
 Corvinus; patriis intermiscere petita
 Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
 Atqui ego cùm Græcos facerem, natus mare citra,
 Versiculos; vetuit me tali voce Quirinus.
 Post mediam noctem visus, cùm somnia vera:
 In silvam non ligna feras infaniùs, ac si
 Magnas Græcorum malis implere catervas. 35

Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
 Dissingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo;
 Quæ nec in æde sonent certantia, judice Tarpâ,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 Argutâ meretrice potes Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrire libellos,
 Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio: fortè spos acer,

Ut

Ut nemo, Varius ducit : molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenæ. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, meliùs quod scribere possem ;
 Inventore minor : neque ego illi detrachere ausim
 Hærentem capiti multâ cum laude coronam.

At dixi fluere hinc lutulentum, sæpe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
 Tu nihil in magno doctus reprêndis Homero ?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci ?
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 Cùm de se loquitur, non ut majore reprehens 55
 Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes,
 Quærere num illius, num rerum dura negârit
 Versiculos natura magis factos, et euntes
 Molliùs ? ac si quis pedibus quid claudere senis
 Hoc tantùm cententus, amet scripssisse ducentos 60
 Ante cibum versus, totidem cœnatus ; (Etrusci
 Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 Ingenium ; capsis quem fama est esse librisque
 Ambustum propriis) fuerit Lucilius, inquâm,
 Comis et urbanus ; fuerit limatior idem, 65
 Quàm rudis, et Græcis intacti carminis auctor,
 Quàmque poetarum seniorum turba : sed ille ;
 Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum ?
 Detereret sibi multa ; recideret omne, quod ultra
 Perfectum traheretur ; et in versu faciendo 70
 Sæpe caput scaberet, vivos et roderet ungues.

Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint
 Scripturus : neque te ut miretur turba, labores,
 Contentus paucis lectoribus. an tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis ? 75
 Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere : ut
 audax, Contemtis

Contem
 Men' r
 Vellice
 Fannius
 Plotius,
 Valgius
 Fuscus
 Ambiti
 Pollio ;
 Vos Bib
 Complu
 Prudens
 Arrider
 Deteri
 Discipul
 I pue

Contentis aliis, explosa Arbuscula dixit.

Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quod

Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus

Fannius Hermogenis lædat Conviva Tigelli? 80.

Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliusque,

Valgius, et probet hæc Octavius optimus, atque

Fuscus; et hæc utinam Viscorum laudet uterque:

Ambitione relegatâ, te dicere possum,

Pollio; te, Messala, tuo cum fratre; simulque 85

Vos Bibuli, et Servi; simul his te, candide Furni;

Complures alios, doctos ego quos et amicos

Prudens prætereo: quibus hæc, sint qualiacunque,

Arridere velim; doliturus, si placeant spe

Deterius nostrâ. Demetri, teque, Tigelli, 90.

Discipularum inter jubeo plorare cathedras.

I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI
SATYRARUM
LIBER II.

SATYRA I.

UN T quibus in satyrâ videar nimis acer,
 et ultra. [quidquid
 S Legem tendere opus: sine nervis altera,
 Composui, pars esse putat, similesque meo-
 Mille die versus deduci posse. Trebati, [rum
 Quid faciam, præscribe. Quiescas. Ne faciam, inquis,
 Omnino versus? Aio. Peream malè, si non
 Optimum erat: verùm nequeo dormire. Ter uncti
 Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto;
 Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
 Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
 Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
 Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
 Agmina, nec fractâ pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnere Parthi. 15
 Attamen et justum poteras et scribere fortem,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero;
 Cùm res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem;
 Cui malè si palpare, recalcitrat undique tutus. 20
 Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem?

Cùm

Cùm
 Quid
 Acces
 Castor
 Pugna
 Millia
 Lucili
 Ille v
 Crede
 Decur
 Votiv
 Vita
 Nam
 Missu
 Quò
 Sive
 Incut
 Quem
 Vagin
 Tutu
 Jupite
 Nec
 Qui
 Flebit
 Ce
 Canid
 Gran
 Ut,
 Imper
 Dente
 Mon
 Matro
 Ut ne

Cùm sibi quisque timet, quanquam est intactus, et
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel ictò [odit.
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25

Castor gaudet equis; ovis prognatus eodem,
Pugnis. quot capitum vivunt, totidem studiorum.
Millia. me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, nostrum melioris utroque.

Ille velut fidis arcana sodalibus olim 30
Credebat libris; neque, si male gesserat usquam,
Decurrens aliò, neque si bene: quo fit ut omnis
Votivâ pateat veluti descripta tabellâ

Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque; colonus, 35
Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
Quò ne per vacuum Romano incurreret hostis:

Sive quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis
Vaginâ tectus: quem cur distringere coner, 45

Tutus ab infestis latronibus? ô pater et rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commôrit, (melius non tangere, clamo) 45
Flebit, et insignis totâ cantabitur Urbe.

Cervius iratus leges minitantur et urnam;
Canidia, Albuti, quibus est inimica, venenum;
Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque 50

Imperet hoc Natura potens; sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, nisi intus
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera: (mirum!
Ut neq; calce lupus quemquam, neq; dente petit bos)
Sed.

Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.

Ne longum faciam, seu me tranquilla senectus
 Expectat, seu Mors atris circumvolat alis;
 Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit, exsul;
 Quisquis erit vitæ, scribam, color. O puer, ut sis 65
 Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
 Frigore te feriat. Quid? cùm est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahare et pellem, nitidus quâ quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis; num Lælius, aut qui 65
 Duxit ab oppressâ meritum Carthagine nomen,
 Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
 Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 Primores populi arripuit populumque tributum;
 Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis. 70
 Quin, ubi se à vulgo et scenâ, in secreta remôrant
 Virtus Scipiadæ et mitis sapientia Læli;
 Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucilî censum ingeniumque; tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; et fragili quærens illidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hîc diffindere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
 Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Judice condiderit laudatus Cæsare. Si quis
 Opprobriis dignum latraverit, integer ipse? 85
 Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
(Nec meus hic sermo est; sed quem præcepit
Ofellus,

Rusticus, abnormis Sapiens, crassâque Minervâ)
Diserte, non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet infans acies fulgoribus, et cum
Acclinis falsis animus meliora recusat;

Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?

Dicam, si pòtero. malè verum examinat omnis

Corruptus iudex. leporem sectatus, equove

Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat

Militia assuetum græcari; seu pila velox,

Molliter austerum studio fallente laborem;

Seu te discus agit, pete cedentem aera disco:

Cum labor extuderit fastidia, ficcus, inanis

Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno

Ne biberis dilata. foris est promus, et atrum

Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis

Latrantem stomachum bene leniet. unde putas? aut

Qui partum? non in caro nidore voluptas

Summa, sed in teipso est. tu pulmentaria quære

Sudando. pinguem vitæ albumque, nec ostrea,

Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.

Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin

Hoc potius quam gallinâ tergere palatum,

Corruptus vanis rerum; quia veneat auro

Rara avis, et pietâ pandat spectacula caudâ:

Tanquam ad rem attineat quicquam. num vesceris istâ

Quam laudas, plumâ? cocto nup̄ adest honor idem?

Carne tamen quamvis distat nihil, hac magis illa;

Imparibus formis deceptum te patet. esto.

Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
 Mullum; in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video. quò pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
 Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40
 Præsentes Austri, coquite horum obsonia: quanquam
 Puter aper rhombusque recens, mala copia quando
 Ægrum sollicitat stomachum; cùm rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta
 Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni præconis erat acipensere mensa
 Infamis. quid? tum rhombos minùs æquor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
 Donec vos auctor docuit prætorius. ergo 50
 Si quis nunc mergos suaves edixerit assos;
 Parebit pravi docilis Romana juvenus.
 Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
 Judice. nam frustra vitium vitaveris illud;
 Si te aliò pravum detorseris. Avidienus, 55
 Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
 Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
 Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et
 Cujus odorem olèi nequeas perferre: (licebit
 Ille repotia, natales, alioſve dierum 60
 Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
 Caulibus instillat, veteris non parvus aceti.
 Quali igitur victu Sapiens utetur, et horum

Utrum

Utrum imitabitur? hâc urget lupo, hâc canis, aiunt.
 Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque 65
 In neutram partem cultûs miser. hic neque servis,
 Albuti senis exemplo, dum munia didit,
 Sævus erit; nec sic ut simplex Nævius, unctam
 Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoq; magnum.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque secum
 Afferat. in primis valeas bene: nam variae res 71
 Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
 Quæ simplex olim tibi federit. at signul afflis
 Miscueris elixa, simul conchylia tardis;
 Dulcia se in' bilem vertent, stomachoque tumultum
 Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis 75
 Cœnâ desurgat dubiâ? quin corpus onustum
 Hesternis vitiis animum quoque prægravat unâ,
 Atque affigit humo divinæ particulam auræ.

Alter, ubi dicto citiùs curata sopori 80
 Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
 Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
 Sive diem festum rediens advexerit annus,
 Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
 Accedent anni, et tractari molliùs ætas 85
 Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
 Quam puer et validus præsumis, mollitiem; seu
 Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?

Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia nasus
 Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quòd hospes
 Tardiùs adveniens, vitiatum commodiùs, quàm
 Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
 Heroas natum tellus me prima tulisset.

Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
 Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque 95
 Grande ferunt unâ cum damno dedecus. adde

Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,
 Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
 As, laquei pretium. Jure (inquis) Thrasius istis
 Jurgatur verbis: ego vectigalia magna, 100
 Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 Tempia ruunt antiqua Deum? cur, improbe, caræ
 Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo? 105
 Uni nimirum rectè tibi semper erunt res?
 O magnus posthac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fides tibi certius? hic, qui
 Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
 An qui contentus parvo, metaensque futuri, 110
 In pace, ut Sapiens, aptaret idonea bello?
 Quod magis his credas: puer hunc ego parvus Ofel-
 Integris opibus novi non latius usum, [lum
 Quam nunc accisis. videas metato in agello,
 Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luce profestâ
 Quidquam, præter olus, fumosæ cum pede pernae.
 Ac mihi, cum longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo, atque hædo: tum pensilis uva secundas
 Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
 Post hoc ludus erat coppâ potare magistrâ:
 Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractæ seria frontis. 125
 Sæviat, atq; novos moveat Fortuna tumultus; [vos,
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut
 O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriæ telluris herum Natura, neque illum,
 Nec

N
 Il
 Po
 N
 Di
 N
 Fo

S

Irat
 Nil
 Sat
 Dic
 Cul
 Irat
 Atq
 Si v
 Quo
 Eup
 Invi
 Cont
 Desi
 Pone
 Veru
 Tam
 Ad m
 Exc
 Quo
 Quid
 Callid
 Horto

SATYRARUM LIB. II. 173

Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille: 130
 Illum aut nequities aut vafri infcitia juris,
 Postremò expellet certè vivacior hæres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes; 135
 Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIC rarè scribis, ut toto non quater anno
 Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
 Iratus tibi, quòd vini somnique benignus
 Nil dignum sermone canas. quid fiet? ab ipsis
 Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo 5
 Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est.
 Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
 Iratis natus paries Dîs atque poetis.
 Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
 Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10
 Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
 Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
 Invidiam placare paras, Virtute relictâ?
 Contemnere, miser. vitanda est improba Siren
 Desidia; aut quidquid vitâ meliore parâsti 15
 Ponendum æquo animo. Dî te, Damasippe, Deæque
 Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
 Tam bene me nôsti? Postquam omnis res mea Janum
 Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
 Excussus propriis. olim nam quærere amabam, 20
 Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus ære;
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset:
 Callidus huic signo ponebam millia centum:
 Hortos, egregiasque domus mercarier unus

Cum lucro nôram : unde frequentia Mercuriale 25

Imposuere mihi cognomen compita. Novi;

Et morbi miror purgatum te illius. Atqui

Emovit veterem mirè novus; ut solet, in cor

Trajecto lateris miseri, capitisque dolore : 29

Ut lethargicus hic cùm sit pugil, et medicum urget.

Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te

Frustrare : insanis et tu, stultique prope omnes,

Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira

Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me

Solatus jussit sapientem pascere barbam, 35

Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.

Nam, malè re gestâ, cùm vellem mittere operto

Me capite in flumen; dexter stetit; et, Cave faxis

Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus ur-

Insanos qui inter vereare insanus haberi. [get;

Primùm nam inquiram, quid sit furere : hoc si erit in te

Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.

Quem mala stultitia et quemcunque inscitia veri

Cæcum agit, insanum Chryssippi porticus et grex 44

Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,

Excepto Sapiente, tenet. nunc accipe quare

Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen

Insano posuere. velut silvis, ubi passim

Palantes error certo de tramite pellit; 49

Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique

Error, sed variis illudit partibus : hoc te

Crede modo insanum; nihilo ut sapientior ille,

Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum

Stultitiæ, nihilum metuenda timentis; ut ignes,

Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur : 55

Alterum et huic varium, et nihilo sapientius, ignes

Per medios, fluviosque ruentis. clamet amica

Mater,

Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor;
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva:
 Non magis audierit, quàm Fufius ebrius olim, 60
 Cùm Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. huic ego vulgum
 Errori similem cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
 Integer est mentis Damasippi creditor; esto: 65
 Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:
 Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
 Rejehtë prädâ, quam præsens Mercurius fert?
 Scribe decem à Nerio: non est satis: adde Cicutæ
 Nodosi tabulas centum: mille adde catenas: 70
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
 Cùm rapies in jus malis ridentem alienis;
 Fiet aper, modò avis, modò saxum, et cùm volet, arbor.
 Si malè rem gerere infani est; contrâ, bene fani:
 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perillî 75
 Distantis, quod tu nunquam rescribere possis.

Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
 Ambitione malâ, aut argenti pallet amore;
 Quisquis luxuriâ, tristive superstitione,
 Aut alio mentis morbo calet: huc propiùs me, 80
 Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.

Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
 Nescio an Anticyram Ratio illis destinet omnem.
 Hæredes Staberî summam incidere sepulcro;
 Nî sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî,
 Frumenti quantum metit Africa. Sive ego pravè,
 Seu rectè hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
 Hoc Staberî prudentem animum vidisse--- Quid ergo
 Sensit, cum summam patrimoniî insculpere saxo 90

Hæredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius: ut, si
 Fortè minùs locuples uno quadrante periret,
 Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulchris 95
 Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, justus---Sapiensne? Etiam et Rex,
 Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnæ laudi fore. quid simile isti
 Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum 100
 In mediâ jussit Libyâ; quia tardiùs irent
 Propter onus segnes. uter est insanior horum?
 Nil agit exemplum litem quod lite resolvit.
 Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
 Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli; 105
 Si scalpra et formas non futor; nautica vela
 Averfus mercaturis; delirus et amens
 Undique dicatur meritò. quî discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti 109
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
 Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet cum longo fuste; neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum;
 Ac potius foliis parvus vescatur amaris:
 Si positis intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis; (nihil est, tercentum millibus) acre
 Potet acetum: age; si et stramentis incubet, unde
 octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arcâ:
 Nimirum infans paucis videatur; eò quòd 120
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
 Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
 Dis inimice senex, custodis, ne tibi desit?

Quantulum

Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
 Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
 Cæperis impexâ fœdum porrigine? quare,
 Si quidvis satis est, perjuras, surripis, auferis
 Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
 Incipias, servosve tuos, quos ære parâris;
 Infanum te omnes pueri, clamentque puellæ. 130
 Cùm laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
 Argis,

Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
 An tu reris eum occiso insanisse parente,
 Ac non antè malis dementem actum Furiis, quàm
 In matris jugulo ferrum tepefecit acutum? 136
 Quin, ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
 Nil sanè fecit quod tu reprehendere possis:
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram; tantùm maledicit utrique, vocando 140
 Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.

Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 Qui Veientanum festis potare diebus
 Campanâ solitus trullâ, vappamque profestis, 144
 Quondam lethargo grandi est oppressus; ut hæres
 Jam circum loculos et claves lætus ovanſque
 Curreret, hunc medicus multùm celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
 Effundi faccos nummorum, accedere plures 149
 Ad numerandum: hominem sic erigit. addit et illud;
 Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
 Desicient inopem venæ te, ni cibus atque
 Ingens accedat stomacho sultura ruenti. 154
 Tu cessas? agedum; sume hoc ptisanarium oryza.

Quanti emtæ? Parvo. Quanti ergo? Octuffibus.
Eheu!

Quid refert, morbo, an furtis, pereamque rapinis?

Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?

Stultus et insanus. Quid? si quis non sit avarus;

Continuò sanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.

Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)

Hic æger. Rectè est igitur, furgetque! Negabit:

Quòd latus, aut renes morbo tententur acuto.

Non est perjurus, neq; fordidus. Immolet æquis 164

Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus et audax.

Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone

Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?

Servius Oppidius Canusî duo prædia dives

Antiquo censu gnatis divisse duobus

Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170

Ad lectum; Postquam te talos, Aule, nucesque

Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi;

Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;

Extimui, ne vos ageret vesania discors;

Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175

Quare per Divos oratus uterque Penates,

Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id

Quod satis esse putat pater, et Natura coercet.

Præterea ne vos titillet gloria, jure-

jurando obstringam ambo: uter ædilis, fueritve 180

Vestrûm prætor, is instabilis et sacer esto.

In cicere atque fabâ bona tu, perdasque lupinis,

Latus ut in circo spatieri, aut æneus ut stes;

Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?

Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185

Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?

Ne quis humâsse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?

Rex

Rex sum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
 Rem imperito: at si cui videor non justus, inulto
 Dicere, quæ sentis, permitto. Maxime Regum, 190
 Dî tibi dent captâ classem reducere Trojâ:
 Ergo consulere, et mox respondere licebit?
 Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
 Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
 Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro? 196
 Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulysssem
 Et Menelaum unâ mecum se occidere clamans.
 Tu cùm pro vitulâ statuis dulcem Aulide gnatam
 Ante aras, spargisq; molâ caput, improbe, falsâ; 200
 Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim
 Fecit c m stravit ferro pecus? abstinuit vim [Ajax
 Uxore ut gnato, mala multa precatus Atridis:
 Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulysssem.
 Verum ego, ut hærentes adverso litore naves 205
 Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
 Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
 Qui species alias veris, scelerisque tumultu
 Permistas capiet, commotus habebitur: atque
 Stultitiâne erret, nihilum distabit, an irâ. 210
 Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? et purum est vitio tibi, cum tumidum est
 Si quis lecticâ nitidam gestare amet agnam; [cor?
 Huic vestem, ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum;
 Pusam, aut pusillam appellet, fortique marito 216
 Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
 Prætor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis gnatam pro mutâ devovet agnâ,
 Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
 Stultitia,

Stultitia, hic summa est insania : qui sceleratus,
Et furiosus erit : quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis. [cum:

Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe me-
Vincet enim stultos Ratio insanire nepotes. 225

Hic simul accepit patrimonii mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, aucept,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum 229
Manè domum veniant. Quid tam? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete vel
cras.

Accipe, quid contra juvenis responderit æquus.

In nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum 234

Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam, aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex.

Unde uxor mediâ currat de nocte vocata.

Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ
(Scilicet ut decies solidum exsorberet) aceto 240

Diluit insignem baccam: qui sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?

Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coemptas, 245

Quorsum abeant sani? cretâ an carbone notandi?

Ædificare casas, plaustello adungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum; amentia verset.
Si puerilius his Ratio esse evincet amare; 250

Nec quicquam differre, utrumque in pulvere, trimus.

Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus

Sollicitus plures: quæro, faciasne quod olim
 Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
 Fasciolas, cubital, focalia; potus ut ille 255
 Dicitur ex collo furtim carpisse coronas,
 Postquam est impransus correptus voce magistri?
 Porrigis irato puero cum poma, recusat:
 Sume, catelle; negat: si non des, optat. amator
 Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, an non,
 Quod rediturus erat non arcessitus; et hæret 261
 Invisis foribus. Nec nunc, cum me vocet ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Exclusit; revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce
 Servus non paulo sapientior: O here, quæ res 265
 Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
 Tractari non vult. in amore hæc sunt mala: bellum,
 Pax rursus. hæc si quis tempestatis prope ritu
 Mobilia, cæcâ fluitantia sorte, laboret
 Reddere certa sibi; nihilo plus explicet, ac si 270
 Insanire paret certâ ratione modoque.
 Quid? cum Picens excerpens semina pomis,
 Gaudes, si cameram percussit fortè; penes te es?
 Quid? cum balba feris annoso verba palato,
 Ædificante casus qui sanior? adde cruorem 275
 Stultitiæ, atq; ignem gladio scrutare. modò, inquam
 Hellade percussâ, Marius cum præcipitat, se,
 Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
 Ex more imponens cognata vocahula rebus? 280
 Libertinus erat, qui circum compita ficcus
 Lautis manè senex manibus currebat, et unum,
 (Quid tam magnum? addens) unum me surpите morti
 Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
 Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus, 285
 Exciperet

Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fecundâ in gente Menenî.

Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit; illo 290

Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus medicusve levârit
Ægrum ex præcipiti; mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.

Quone malo mentem concussa? timore Deorum. 295

Hæc mihi Stertinius, Sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.

Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris: 300

Quâ me stultitiâ (quoniam non est genus unum)

Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.

Quid? caput abscissum demens cum portat Agave

Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?

Stultum me fateor (liceat concedere veris) 305

Atque etiam insanum: tantum hoc ediffere, quo me

Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum

Ædificas; hoc est, longos imitaris, ab imo

Ad summum totus moduli bipedalis: et idem

Corpore majorem rides Turbonis in armis 310

Spiritum et incessum: quî ridiculus minus illo?

An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum est,

Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?

Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,

Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315

Bellua cognatos eliserit. illa rogare,

Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset.

Major dimidio. Num tanto? Cum magis atque

Se

SATYRARUM LIB. II. 183

Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago. 320
Adde poemata nunc; (hoc est, oleum adde camino)
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem---Jam desine---Cultum
Majorem censu---Teneas, Damasippe, tuis te---
Mille puellarum, puerorum mille furores--- 325
O major tandem parcas insane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quò Catus? Non est mihi tempus aventi
Ponere signa novis præceptis; qualia vincunt
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te sic tempore lævo
Interpellârim: sed des veniam bonus, oro. 5
Quòd si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox:
Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
Ede hominis nomen; simul, an Romanus, an hospes.
Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor. 11
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut succi melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere: namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui ficcis crevit in agris, 15
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam misto mersare Falerno;
Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
Natura est: aliis malè creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.

Aufidius

Ausidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendosè: quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lene decet: leni præcordia mulso
 Prolueris meliùs. si dura morabitur alvus;
 Mitulus et viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implent conchylia lunæ. 30
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Baianâ melior Lucrina peloris:
 Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini:
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem, 35
 Non priùs exactâ tenui ratione saporum.
 Nec satis est carâ pisces averrere mensâ,
 Ignarum quibus est jus aptius, et quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 UMBER, et ilignâ nutritus glande, rotundas 40
 Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vineæ summittit capreas non semper edules.
 Fecundæ leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus, atque avibus, quæ natura, et foret ætas,
 Ante meum nulli patuit quæsita palatum. 46
 Sunt quorum ingenium nova tantùm crustula promit.
 Nequaquam satis in re unâ consumere curam:
 Ut si quis solùm hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si cœlo supponas vina sereno;
 Nocturnâ, si quid crassi est, tenuabitur aurâ,
 Et decedet odor nervis inimicus: at illa
 Integrum perdunt lino vitata saporem.
 Surrentina vaser qui miscet fæce Falernâ 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo:

Quatenus

SATYRARUM LIB. II. 185

Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Afrâ
 Potorem cochleâ: nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho: pernâ magis; ac magis hillis
 Flagitat in morsus refici: quin omnia malit, 61
 Quæcunque immundis fervent allata popinis.
 Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. simplex è dulci constat olivo;
 Quod pingui miscere mero muriâque decebit, 65
 Non aliâ quàm quâ Byzantia putruit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
 Picens cedunt pomis Tiburtia succo: 70
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
 Hanc ego cum malis, ego sæcem primus, et alec,
 Primus et invenior piper album cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagas pisces urgere catino.
 Magna movent stomacho fastidia; seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lütulentâ radere palmâ,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
 Oblitum, quanto curam sumtumque minorem 85
 Hæc habeant, tanto reprimi justius illis,
 Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis?
 Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam

Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
 Non tamen interpres tantundem juveris. adde 91
 Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
 Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
 Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ. 95

SATYRA V.

HOC quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
 Responde: quibus amissas reparare queam res
 Artibus atque modis---quid rides? Jamne dolofo,
 Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
 Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut 5
 Nudus inopsque domum redeam, te vate: neque illic
 Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
 Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior algâ est.

Quando pauperiem (missis ambagibus) horres;
 Accipe quâ ratione queas ditescere. turdus, 10
 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
 Res ubi magna nitet, domino fene: dulcia poma,
 Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
 Ante Larem gustet venerabilior Lare dives:
 Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15
 Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
 Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
 Utne tegam spureo Damæ latus? haud ita Trojæ
 Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
 Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
 Et quondam majora tuli. tu protinus, unde 21
 Divitias, ærisque ruam, dic, Augur, acervos.
 Dixi equidem, et dico. captes astutus ubique
 Testamenta senum: neu, si vaser unus et alter
 Insidiatorem præroso fugerit hamo, 25
 Aut

Aut spem
 Magna n
 Vivet ut
 Qui meli
 Defensor
 Sperne,
 Quinte,
 Auricula
 Jus ance
 Eripiet
 Contem
 Ne quid
 Pellicula
 Persta,
 Infantes
 Furius
 Nonne
 Inquiet
 Plures
 Si cu
 Præclar
 Cælibis
 Arrepe
 Hæres
 In vacu
 Qui tes
 Abnue
 Sic tam
 Cera v
 Veloci
 Scriba
 Captat
 Nun

Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
 Magna minorve foro si res certabitur olim;
 Vivet uter locuples sine gnatis, improbus ultro
 Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
 Defensor: famâ civem causâque priorem 30
 Sperne, domi si gnatus erit, fecundave conjux.
 Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prænومine molles
 Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
 Jus anceps novi; causas defendere possum.
 Eripiet quisvis oculos citiùs mihi, quàm te 35
 Contemptum casâ nuce pauperet. hæc mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum, atque
 Pelliculam curare jube. si cognitor ipse:
 Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas; seu pingui tentus omalo 40
 Furius hibernas canâ nive conspuet Alpes.
 Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
 Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
 Plures annabunt thynni, et cetaria crescent.
 Si cui præterea validus malè filius in re 45
 Præclarâ sublatus aletur; ne manifestum
 Cælibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Arrepe officiosus, ut et scribare secundus
 Hæres; et, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias: perrarè hæc alea fallit. 50
 Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
 Abnuere, et tabulas à te remove memento:
 Sic tamen, ut limis rapias quid prima secundo
 Cera velit versu: solus, multisne cohæres
 Veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem:
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.
 Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
 O Laertiade,

O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non :
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60

Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.

Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Æneâ, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Nasicae metuentis reddere soldum. 65

Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
Ut legat, orabit: multum Nasica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.

Illud ad hæc jubeo: mulier si fortè dolosa, 70
Libertusve senem delirum temperet; illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longè prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?

Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro 75
Penelopen facilis potiori trade. Putasne,

Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juvenus,
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ. 80
Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, à corio nunquam absterrebitur uncto.

Me sene, quod dicam, factum est: anus improba
Ex testamento sic est elata: cadaver [Thebis
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres; 86
Scilicet elabi si posset mortua: credo,

Quod nimium institerat viventi. cautus adito:
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendet garrulus ultro. 90
Non etiam fileas. Davus sis comicus; atque

Stes

Stes capit
Obsequio
Cautus ut
Oppositis
Importun
Ad cœlum
Crescente
Cum te se
Et certum
Audieris
Nusquam
Spargere sul
Gaudia p
Permissum
Egregie fa
Fortè coh
Dic, ex p
Emtor, g
Imperiosa

HOC

Hor
Et paulum
Dī meliùs
Maiâ nate
Si neque
Nec sum
Si venero
Proximus
O si urna
Thesauru
Illum ipsi

Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare : mone, si increbuit aura,
 Cautus uti velet carum caput : extrahe turbâ
 Oppositis humeris : aurem substringe loquaci. 95
 Importunus amat laudari ? donec, obe jam,
 Ad cœlum manibus sublatis dixerit, urge ; et
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curâque levârît ;
 Et certum vigilans, Quartæ sit partis Ulysses, 100
 Audieris hæres : Ergo nunc Dama sodalis
 Nusquam est ? unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?
 Sparge subinde : et, si paulum potes, illacrymare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue. funus 105
 Egregiè factum laudet vicinia. si quis
 Fortè cohæredum senior malè tussiet ; huic tu
 Dic, ex parte tuâ, seu fundi, sive domûs sit
 Em̃tor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque. 110

SATYRA VI.

HOC erat in votis : modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons
 Et paulum silvæ super his foret. auctius, atque
 Dî melius fecere. bene est : nihil amplius oro,
 Maiâ nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis. 5
 Si neque majorem feci ratione malâ rem,
 Nec sum facturus vitio culpâve minorem :
 Si veneror stultus nihil horum, O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum !
 O si urnam argenti fors quæ mihi monstret ! ut illi,
 Thesauro invento qui mercenarius agrum 11
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico

Hercule ;

Hercule: si, quod adest, gratum juvat: hac prece te oro;
 Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
 Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
 Quid prius illustrem Satyris Musâque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.

Matutine pater, seu Jane libentiùs audis, 20
 Unde homines operum primos vitæque labores
 Instituunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium. Romæ sponforem me rapis: Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.

Postmodo, quod mî obfit, clarè certumque locuto,
 Luctandum in turbâ; facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, et quas res agis? (improbis urget
 Iratis precibus) tu pulses omne quod obstat, 30
 Ad Mæcenatem memori si mente recurras.

Hoc juvat, et melli est; non mentiar. at simul atra
 Ventum est Esquilias; aliena negotia centum
 Per caput, et circa saliant latus. Ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras. 35

De re communi scribæ magnâ atque novâ te
 Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
 Imprimat his cura Mæcenatæ signa tabellis.

Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit; et instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40
 Ex quo Mæcenatæ me cœpit habere suorum
 In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rhedâ
 Vellet, iter faciens, et cui concedere nugas [par]
 Hoc genus: Hora quota est? Threx est Gallina Syro
 Matutina parum cautos jam frigora mordent; 45

Et qua
 Per tot
 Invidia
 Luserat
 Frigidu
 Quicun
 Scire,
 Numqu
 Semper
 Si quid
 Prædia
 Jurante
 Scilicet
 Perd
 O rus,
 Nunc v
 Ducere
 O quan
 Unctâ
 O noct
 Ante L
 Pasco li
 Siccat i
 Legibus
 Pocula;
 Sermo c
 Nec ma
 Pertinet
 Divitiis
 Quidve
 Et quæ
 Cervius
 Ex re fa

Et quæ rimosâ bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus, subjectior in diem et horam
 Invidiæ. Noster ludos spectaverat unâ,
 Luserat in Campo, Fortunæ filius, omnes.
 Frigidus à Rostris manat per compita rumor; 50
 Quicumque obvius est, me consulit: O bone, (nam te
 Scire, Deos quoniam propiùs contingis, oportet)
 Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
 Semper eris derisor! At omnes Dî exagitent me,
 Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra
 Prædia Cæsar, an est Italâ tellure daturus? 56
 Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem altique silenti.

Perditur hæc inter misero lux, non sine votis:
 O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,
 Ducere sollicitæ jucunda obliuia vitæ?
 O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
 Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes, cænæque Deûm! quibus ipse, meique 65
 Ante Larem proprium vescor; vernaſque procaces
 Pasco libatis dapibus, prout cuique libido est,
 Siccat inæquales calices conviva, solutus
 Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
 Pocula; seu modicis uvescit lætiùs. ergo 70
 Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
 Nec malè necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos
 Pertinet, et nescire malum est, agitamus: utrûmne
 Divitiis homines, an sint Virtute beati:
 Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos: 75
 Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
 Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
 Ex re fabellas. nam si quis laudat Aſellâ

Solicitas

Sollicitas ignarus opes; sic incipit: Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Accepisse cayo, veterem vetus hospes amicum;
 Asper, et attentus quæstis; ut tamen arctum
 Solveret hospitii animum. quid multa? neque illi
 Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ;
 Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi 85
 Frustra dedit, cupiens variâ fastidia cœnâ
 Vincere tangentis malè singula dente superbo:
 Cùm pater ipse domûs paleâ porrectus in hornâ
 Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens. 89
 Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
 Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
 Via' tu homines urbemque feris præponere silvis?
 Earpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,
 Aut magno aut parvo, lethi fuga. quo, bone, circa,
 Dum lieet, in rebus jucundis vive beatus: 96
 Vive memor, quam sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
 Agrestem pepulere; domo levis exsilit: inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Mœnia nocturni subrepere. jamque tenebat 100
 Nox medium cœli spatium, cùm ponit uterque
 In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magnâ superessent fercula cœnâ,
 Quæ procul exstructis inerant hesternæ canistris. 105
 Ergo ubi purpureâ porrectum in veste locavit
 Agrestem; veluti succinctus cursitat hospes,
 Continuatque dapes; necnon vernaliter ipsis
 Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
 Ille cubans gaudet mutatâ sorte, bonisque 110
 Rebus agit lætum convivam: cùm subito ingens
 Valvarum

Valvarum
 Currere
 Exanim
 Personu
 Est opu
 Tutus a

J AM
 Pau
 Mancip
 Ur vital
 (Quand
 Pars
 Proposit
 Interdu
 Cum tri
 Vixit in
 Ædibus
 Mündio
 Jam ma
 Vivere;
 Scurra V
 Contudi
 Mitteret
 Conduct
 In vitis
 Qui jam
 Non c
 Furcifer
 Fortunat
 Si quis a
 Aut quia

Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave; magisque
 Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis 114
 Personuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vitâ
 Est opus hac, ait; et valeas: me silva, cavusque
 Tutus ab infidiis tenui solabitur ervo.

SATYRA VII.

JAM DUDUM ausculto; et cupiens tibi dicere servus
 Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus, amicū
 Mancipium domino, et frugi, quod sit satis: hoc est,
 Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
 (Quando ita majores voluerunt) utere: narra. 5

Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urget
 Propositum: pars multa natat, modò recta capeffiens,
 Interdum pravis obnoxia. sæpe notatus
 Cum tribus anellis, modò lævâ Priscus inani,
 Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas; 10
 Ædibus ex magnis subitò se conderet, unde
 Mündior exiret vix libertinus honestè;

Jam mæchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
 Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
 Scurra Volanerius, postquam illi justa chiragra 15
 Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
 Mitteret in phimum talos, mercede diurnâ
 Conductum pavit: quanto constantior idem
 In vitis, tanto leviùs miser ac prior ille,
 Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20

Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
 Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
 Fortunam et mores antiquæ plebis; et idem,
 Si quis ad illa Deus subitò te agat, usque recuses:
 Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25

K

Aut

Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres;
 Nequicquam cæno cupiens evellere plantam.
 Romæ rus optas; absentem rusticus Urbem
 Tollis ad astra levis. si nusquam es fortè vocatus
 Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam
 Vincetus eas, ita te felicem dicis, amasque, 31
 Quòd nusquam tibi sit potandum: jusserit ad se
 Mæcenæ serum sub lumina prima venire
 Convivam; Nemon' oleum fert ociùs? ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
 Milvius et scurræ, tibi non referenda precati,
 Discedunt. etenim fateor, me, dixerit ille,
 Duci ventre levem: nasum nîdore supinor:
 Imbecillus, iners: si quid vis, adde, popino.
 Tu, cùm sis quod ego, et fortassis nequior, ultro 40
 Infectere, velut melior? verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso
 Quingentis emto drachmis deprênderis? aufer
 Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
 Dum; quæ Crispini docuit me janitor, edo. 45

Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 Natura incendit; sub clarâ nuda lucernâ
 Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit, neque famosum, neque sollicitum, ne
 Ditiore, aut formæ melioris meiat eodem.
 Tu, cùm projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu prodis ex judice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacernâ;
 Non es quod simulas? metuens induceris, atque 55
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis, ferroque necari

Auctoratus

Auctoratus
 (Quòd tibi)
 Contradictum
 Matronæ
 In cœno
 Non habet
 Cùm te
 Ibis sub
 Committit
 Evâsti?
 Quæres
 Possis. C
 Cùm sem
 Non sum
 Prætereo
 Jam vaga
 Tune mihi
 Tot tantis
 Imposita, h
 Adde sup
 Sive vicari
 Vester ait)
 Tu, mihi
 Duceris, u
 Quisnam
 Quem neq;
 Responsare
 Fortis; et in
 Externi ne
 In quem ma
 Ex his, ut p
 oscit te mu
 erfundit ge

Auctoratus eas; an turpi clausus in arca
(Quò te demisit peccati conscia herilis). 60

Contractum genibus tangas caput? estne marito
Matronæ peccantis in ambos iusta potestas?

In corruptiorem vel justior: illa tamen se
Non habitu, mutatave loco, peccatae supernè;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti. 65

Ibis sub furcam, prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore fa-
Evâsti? credo metues, doctusque cavebis. [mam. 70

Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. O toties servus! quæ bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis? 75

Non sum, mæchus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi
Prætereo sapiens argentea. tolle periculum, [vasa
Jam vaga profiliet frænis natura remota.

Tunc mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75
Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
Imposita, haud unquam miserâ formidine privet?

Adde supra dictis, quod non levius valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret, (utî mos. 79
Vester ait) seu conservus; tibi quid sum ego? nempe

Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi que imperiosus:
Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent:
Respondere cupidinibus, contemnere honores 85

Fortis; et in seipso totus teres atque rotundus:
Externi ne quid valeat per leve morari:
In quem manca ruit semper Fortuna. potesne

Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta
oscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
Infundit gelidâ; rursus vocat: eripe turpi,

Colla jugo : liber, liber sum, dic age : non quis :
 Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
 Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
 Vel cùm Pauisiacâ torpes, insane, tabellâ; 95
 Quî peccas minùs atque ego, cùm Fulvî Rutubæque
 Aut Placideiani contento poplite miror
 Prælia rubricâ picta aut carbone, velut si
 Re verâ pugnent, seriant, vitentque moventes
 Arma viri? nequam et cessator Davus; at ipse 100
 Subtilis veterum judex et callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante : tibi ingens
 Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est : cur?
 Tergo plector enim : quî tu impunitior, illa, 105
 Quæ parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
 Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitiæ;
 Illusique pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvâ
 Furtivam mutat strigilem? qui prædia vendit, 110
 Nil servile, gulæ parens, habet? adde, quòd idem
 Non horam tecum esse potes, non otia rectè
 Ponere; teque ipsum vitas fugitivus ut erro,
 Jam vino quærens, jam somno fallere curam : 114
 Frustra : nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
 Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sa-
 gittas?
 Aut insanit homo, aut versus facit. Ociùs hinc te
 Ni rapis, acedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
 Nam mihi quærenti convivam, dictus herè illic
 De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam

In vit
 Quæ
 In
 Captus
 Rapula
 Pervel
 His ub
 Gausap
 Subleg
 Posses
 Cum sa
 Cæcuba
 Hic her
 Te mag
 Divit
 Fundan
 Summ
 Si mem
 Vibidius
 Noment
 Ridicul
 Noment
 Indice m
 Nos, inq
 Longè di
 Ut vel c
 Ingustata
 Post hoc
 Ad lunan
 Audieris
 Nos, nifi
 Et calices
 Tum par

In vitâ fuerit meliùs. Da (si grave non est)
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca. 5

In primis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices; qualia lassum
Pervellunt stomachum; siser, alec, fæcula Coa.
His ubi sublati, puer altè cinctus acernam 10

Gausape purpureo mensam perterfit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Possit cœnantes offendere; ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris experts. 15
Hic herus; Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.

Divitias miseras! sed quis cœnantibus unâ,
Fundani, pulchrè fuerit tibi, nôsse laboro. 19

Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas.

Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè lateret, 25
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto celantia succum:

Ut vel continuò patuit, cùm passeris atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi. 30

Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interfit, ab ipso
Audieris meliùs. tum Vibidius Balatroni;
Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti:
Et calices poscit majores. vertere pallor 35
Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres

Potores: vel quodd maledicunt liberius; vel
 Fervida quodd subtile exfurdant vina palatum.
 Invertunt Alliphanis vinaria tōta
 Vibidius Balatroque, secutis omnibus: imi 40
 Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
 Affertur squillas inter muræna natantes [quit,
 In patinâ porrecta. sub hoc herus. Hæc grvida, in-
 Capta est; deterior post partum carne futura.
 His mistum jus; oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella; garo de succis piscis Iberi;
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur (cocto Chlum sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud) pipere albo; non sine aceto,
 Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere; illutos Curtillus echinos,
 Ut melius muriâ, quam testa marina remittit.
 Interea suspensa graves aulæa ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atrî 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere: quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappâ compefcere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
 Hæc est conditio vivendi, aiebat: eoque 63
 Responsura tuo nunquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
 Solitudine districtum? ne panis adustus,
 Ne malè conditum jus apponatur? ut omnes

Præc
 Adde
 Ut m
 Sed c
 Adve
 Nafic
 Com
 Et fo
 Strid
 N
 Redd
 Quæ
 Quod
 Ride
 Nafic
 Eme
 Maz
 Mem
 Ping
 Et le
 Quæ
 Vidi
 Suav
 Natu
 Ut n
 Cani

Præcincti rectè pueri contique ministrent? 70

Adde hos præterea casus aulae ruant si,
Ut modò; si patinam pede lapsus frangat agaso.

Sed convivoris, uti ducis, ingenium res

Adversæ nudare solent, celare secundæ. 74

Nasidienus ad hæc: Tibi Dî, quæcunque præceris,

Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis:

Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres

Stridere secretâ divisos aure fufurros.

Nullos his malle ludos spectasse. sed illa

Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum 80

Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,

Quòd sibi poscenti non dentur pocula; dumque

Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo;

Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut arte

Emendaturus fortunam. deinde secuti 85

Mazonomo pueri magno discerpta ferentes

Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,

Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi,

Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos, 89

Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto

Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes;

Suaves res, si non causas narraret earum, et

Naturas dominus: quem nos sic fugimus uli,

Ut nihil omnino gustaremus; velut illis

Canidia afflasset pejor serpentibus Afris. 95

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER I.

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA I.

Lynch
PRIMA dicte mihi, summâ dicende camœnâ,
P Spectatum satis, et donatum jam rude,
quæris, [ludo.
Mæcenas, iterum antiquo me includere
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro, 5
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem;
Solve senescentem maturè sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cætera ludicra pono; 10
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in
hoc sum:

Condò, et compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne fortè roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes. 15
Nunc agilis fio, et mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20
Longa

Longa
Pupillis
Sic mih
Confilii
Æquè
Æquè
Restat,
Non po
Non tar
Nec, q
Nodosâ
Est quâ
Fervet
Sunt v
Possis,
Laudis
Ter pu
Invidus
Nemo
Si mod
Virt
Stultiti
Esse m
Quanto
Impige
Per ma
Ne cur
Discer
Quis c
Magna
Cui fit
Vili
O cive

Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
 Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
 Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
 Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
 Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè, 25
 Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
 Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis:
 Non possis oculo quantum contendere Lynceus;
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
 Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
 Est quâdam prodire tenus, si non datur ultra.
 Fervet avaritiâ miseroque Cupidine pectus?
 Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem. 35
 Laudis amore tûmes? sunt certa piacula, quæ te
 Ter purè lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
 Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modò culturæ patientem commodet aurem. 40
 Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
 Stultitiâ caruisse. vides, quæ maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi capitisque labore:
 Impiger extremos curris mercator ad Indos, 45
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
 Ne cures ea, quæ stultè miraris et optas,
 Discere, et audire, et meliori credere non vis?
 Quis circum pagos et circum compita pugnat
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quærenda pecunia primum est;

Virtus post nummos: hæc Janus summus ab imo
 Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata senesque, 55
 Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
 Si quadringentis sex septem millia defunt;
 Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque;
 Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
 Si rectè facies. Hic murus aheneus esto, 60
 Nil conscire sibi, nullâ pallefcere culpâ.
 Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
 Nænia, quæ regnum rectè facientibus offert,
 Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
 Isne tibi meliùs suadet, qui rem facias; rem, 65
 Si possis rectè; si non, quocunque modo rem;
 Ut propius spectes lacrymosa poemata Puppî:
 An qui fortunæ te responsare superbæ
 Liberum et erectum præsens hortatur, et aptat?
 Quod si me populus Romanus fortè roget, cur 70
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem,
 Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse vel odit;
 Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
 Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. 75
 Bellua multorum es caput. nam quid sequar, aut
 quem?
 Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Crustis et pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fœnore. verùm 80
 Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
 Idem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe sinus Baiis præluet amœnis,
 Si dixit dives; lacus et mare sentit amorem
 Festinantis heri: cui si vitiosa Libido 85
 Fecerit

Fecerit
 Tolle
 Nil a
 Si no
 Quo
 Quid
 Balne
 Naus
 Si
 Occu
 Trita
 Rides
 Quod
 Æst
 Diru
 Infan
 Nec
 A pr
 Cùm
 De t
 A
 Liber
 Præc

T
 Qui,
 Plan
 Cur
 F

55 Fecerit auspicium; cras ferramenta Teanum
 Tolletis, fabri. lectus genialis in aulâ est?
 Nil ait esse prius; melius nil cœlibe vitâ:
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? 90
 Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
 60 Balnea, tonsōres; conducto navigio æquè
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 Si curtatus inæquali tonsore capillos
 Occurri; rides: si fortè subucula pexæ 95
 Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar;
 65 Rides: quid, meâ cùm pugnat sententia secum?
 Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit?
 Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto?
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis? 100
 Insanire putas solennia me, neque rides,
 70 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A prætore dati; rerum tutela mearum
 Cùm sis, et pravè sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici. 105
 Ad summam, Sapiens uno minor est Jove, dives,
 75 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
 aut Præcipuè sanus, nisi cùm pituita molesta est.

AD LOLLIVM.

EPISTOLA II.

80 **T**ROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Romæ, Prænestæ relégi:
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpes, quid utile, quid non,
 Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
 Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem

Græcia

Græcia Barbariæ lento collisa duello,
 Stultorum regum et populorum continet ætus.
 Antenor censet belli præcidere causam.
 Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat et inter Atriden:
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, et irâ, 15
 Iliacos intra muros peccatur, et extra.

Rufus, quid virtus, et quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulysses:
 Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes 19
 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
 Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
 Sirenum voces, et Circes pocula nôsti:
 Quæ si cum fociis stultus cupidusque bibisset;
 Sub dominâ meretrice fuisset turpis et excors, 25
 Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
 Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
 In cute curandâ plus æquo operata juvenus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et 30
 Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
 Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, cures hydropicus: et ni
 Posces ante diem librum cum lumine, si non 35
 Intendes animum studiis et rebus honestis;
 Invidiâ vel amore vigil torquere. Nam cur,
 Quæ lædunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?

Dimidiump

Dimidi
 Incipe
 Rustic
 Labitu
 Qua
 Uxor;
 Quod
 Non d
 Ægro
 Non a
 Si com
 Qui cu
 Ut lip
 Auricu
 Sincer
 Sperne
 Sempe
 Invidu
 Invidi
 Majus
 Infect
 Dum
 Ira fun
 Imper
 Fingit
 Ire via
 Temp
 Milita
 Pector
 Quo
 Testa
 Nec t

EPISTOLARUM LIB. I. 103

Dimidium facti qui cœpit habet. sapere aude: 40

Incipe. vivendi rectè qui p̄rogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor; et incultæ pacantur vomere silvæ. 45

Quod satis est, cui contingit, nihil ampliùs optet.

Non domus, et fundus, non æris acervus et auri

Ægroto domini deduxit corpore febres,

Non animo curas. Valeat possessor oportet,

Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50

Qui cupit aut metuit; juvat illum sic domus, et res,

Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,

Auriculas citharæ collectâ sorde dolentes.

Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.

Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas. 55

Semper avarus eget: certum voto pete finem.

Invidus alterius macrescit rebus opimis:

Invidiâ Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,

Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60

Dum pœnas odio per vim festinat inulto.

Ira furor brevis est. animum rege; qui nisi paret,

Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catenâ.

Fingit equum tenerâ docilem cervice magister

Ire viam, quam monstrat eques: venaticus, ex quo

Tempore cervinam pellem latravit in aulâ, 66

Militat in silvis catulus. nunc adbibe puro

Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu. quòd si cessas, aut strenuus anteis; 70

Nec tardum opperior, nec præcedentibus inсто.

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
 An freta vicinas inter currentia turres,
 An pingues Asiae campi collesque morantur? 5
 Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo,
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
 Fastidire lacus et rivos ausus apertos:
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, auspice Musâ?
 An tragicâ desæviret et ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
 Privatas ut quærat opes, et tangere vivet 16
 Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
 Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes? 20
 Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
 Seu linguam caussis acuis, seu civica jura
 Respondere paras: seu condidis amabile carmen;
 Prima feres edere victricis præmia. quodd si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli;
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ, 30
 Quantæ

Quan
 Grat
 Seu
 Indo
 Vivi
 Pasci

A
 Scrib
 An t
 Cura
 Non
 Dî ti
 Q
 Qui
 Grati
 Et m
 In
 Omn
 Grati
 M
 Cùm

SI
 N
 Supr
 Vina

EPISTOLARUM LIB. 1. 207

Quantæ conveniat, Munatius: an malè facta
 Gratia nequicquam coit, et rescinditur? at vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
 Indomitâ cervice feros. ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus, 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPISTOLA IV.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat;
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
 Non tu corpus eras sine pectore. Dî tibi formam,
 Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 Qui sapere et fari possit quæ sentiat; et cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abundè, 10
 Et mundus victus, non deficiente crumenâ?

Inter spem curamque, timores inter et iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet quæ non sperabitur hora.
 Me pinguem et nitidum bene curatâ cute vises, 15
 Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPISTOLA V.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
 Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ;
 Supremo te sole domi, Torquate, maneho.
 Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres

Inter

Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
 Si melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
 Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. cras nato Cæsare festus
 Dat veniam somnumque dies: impunè licebit 10
 Æstivam sermone benigno tendere noctem.
 Quò mihi fortuna, si non conceditur uti?
 Parcus ob hæredis curam, nimiumque severus,
 Assidet infano. potare et spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid non ebrietas designat? operata recludit,
 Spes jubet esse ratas, ad prælia trudit inertem,
 Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
 Fœcundi calices quem non fecere disertum?
 Contractâ quem non in paupertate solutum? 20
 Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
 Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
 Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
 Et, nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. locus est et pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
 Tu, quotus esse velis, rescribe; et rebus omissis
 Atria servantem postico falle clientem. 31

AD NUMICIUM.

EPISTOLA VI.

NIL admirari, prope res est una, Numici,
 Solaque quæ possit facere et servare beatum.
 Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
 Tempora

Tempora
 Imbuti
 Quid n
 Ludicr
 Quo sp
 Qui tin
 Quo cu
 Improv
 Gaudea
 Si, qui
 Defixis
 Infani
 Ultra,
 I nu
 Suspice
 Gaude,
 Gnavus
 Ne plus
 Mutus
 Hic tibi
 Quidqu
 Defodie
 Porticus
 Ire tam
 Si latus
 Quære
 Si Virtu
 Hoc age
 Lucum
 Ne Ciby
 Mille ta
 Tertia
 Scilicet

Tempora momentis, sunt qui formidine nullâ
 Imbuti spectent. quid censes munera terræ? 5
 Quid maris, extremos Arabas ditantis et Indos?
 Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis.
 Quo spectanda modo, quo sensu credis, et ore?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto: pavor est utrobique molestus: 10
 Improvisa simul species exterret utrumque:
 Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem;
 Si, quidquid vidit melius pejusve suâ spe,
 Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
 Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui; 15
 Ultra, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

I nunc, argentum, et marmor vetus, æraque et artes
 Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
 Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem:
 Gnavus manè forum, et vespertinus pete tectum, 20
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus: (et indignum, quòd sit pejoribus ortus,)
 Hic tibi sit potiùs, quàm tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas;
 Defodiet, condetque nitentia. cùm bene notum 25
 Porticus Agrippæ, et via te conspexerit Appi;
 Ire tamen restat Numa quò devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
 Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
 Si Virtus hoc una potest dare, fortis omisiss 30
 Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
 Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
 Ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas:
 Mille talenta rotundentur, totidem altera; porrò
 Tertia succedant, et quæ pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
 Et

110 Q. HORATII FLACCI

Et gentes, et formam, regina pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat Sunda, Venusque.
 Mancipiis locuples, egit æris Cappadocum rex:
 Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 Si posset centum scenæ præbere rogatus, [bebo,
 Qui possum tot? ait: tamen et quæram, et quot ha-
 Mittam: post paulò scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydam; partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt, 45
 Et dominum fallunt, et profunt furibus. ergo
 Si res solâ potest facere et servare beatum;
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.

Si fortunatum species et gratia præstat;
 Mercemur servum, qui dicet nomina, lævum 50
 Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
 Porrigere. Hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ:
 Cuilibet hic fasces dabit; eripietque curule,
 Cui volet, importunus ebur. Frater, Pater, adde:
 Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui cœnat, bene vivit: lucet; eamus,
 Quò ducit gula; piscemur, venemur: (ut olim
 Gargilius, qui manè plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum, populumque jubebat:
 Unus ut è multis populo spectante referret 60
 Euntum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ
 Digni; remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi;
 Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
 Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque 65
 Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
 Vive: vale. si quid novisti rectius istis;
 Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EPISTOLARUM LIB. I. 273

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror. atqui,
 Si me vivere vis sanum recteque valentem;
 Quam mihi das ægro, dabis ægrôtare timenti,
 Mæcenas, veniam; dum ficus prima calorque
 Designatorem decorat lictoribus atris: 5
 Dum pueris omnis pater, et matercula pallet:
 Officiosaque sedulitas, et opella forensis
 Adducit febres et testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis illinet agris; 10
 Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcat,
 Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
 Cum Zephyris, si concedes, et hirundine primâ.
 Non, quo more pyrïs vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes. 15
 Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benignè.
 Non invisa ferēs pueris munuscula parvis.
 Tam teneor dono, quàm si dimittar onustus.
 Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigas et stultus donat quæ spernit et odit: 20
 Hæc sages ingratos talit, et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens, dignis ait esse paratum;
 Nec tamen ignorat quid dissent æra lupinis.
 Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam discedere; reddes 25
 Forte latus, nigros angustâ fronte capillos:
 Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et
 Inter vîna fugam Cynaræ morere protervæ.
 Fortè per angustam tenuis nitedula rimam
 Repserat in cumeram frumenti; pastaque, rursus 30
 In

Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
 Nec somnum plebis laudo satur altitium, nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto,
 Sæpe verecundum laudasti: Rexque, Paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens.
 Inspice si possum donata reponere lætus,
 Haud male Telemachus, proles patientis Ulyssæi; 40
 Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
 Porrectus spatiis, neque multæ prodigus herbæ:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
 Sed vacuum Tiber placet, aut imbelles Tarentum. 45
 Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
 Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
 Adrasum quendam vacuâ tonsoris in umbrâ 50
 Cultello proprios purgantem leniter unguis.
 Demetri, (puer hic non lævè iussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære, et refer; unde domo; quis;
 Cujus fortunæ; quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, et narrat; Vulteium nomine Mænam, 55
 Præconem, tenui censu, sine crimine notum;
 Et properare loco, et cessare, et quærere, et uti
 Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
 Et ludis, et, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. dic 60
 Ad cœnam veniat. Non sanè credere Mæna:
 Mirari secum tacitus. quid multa? Benignè,
 Respondet, Negat ille mihi? Negat improbus, et te.
 Negligit,

Negligi
 Vilia
 Occup
 Excus
 Quod
 Provic
 Me til
 Post n
 Ut ve
 Tand
 Occul
 Manè
 Rura
 Impos
 Non c
 Et sibi
 Dum
 Promi
 Merca
 Quam
 Sulcos
 Immo
 Verun
 Spem
 Offens
 Arrip
 Quem
 Durus
 Esse m
 Si vell
 Quod
 Obsc
 Qui fi

EPISTOLARUM LIB. I. 213

Negligit, aut horret. Vulteiū manē Philippus
 Viliā vendentem tunicato scruta popello 65
 Occupat, et salvere iubet prior. ille Philippo
 Excusare laborem et mercenaria vincla,
 Quòd non manē domum venisset; denique quòd non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cœnam est; dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. hìc ubi sæpe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Manē cliens, et jam certus conviva; jubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum cœlumque Sabinum
 Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum:
 Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
 Quàm satis est morer; ex nitido sit rusticus, atque
 Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
 Immoritur studiis, et amore senescit habendi. 85
 Verùm ubi oves furto, morbo periere capellæ,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus;
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris 91
 Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quòd te per Genium, dextramque, Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor; vitæ me redde priori. 95
 Qui simul aspexit, quantùm dimissa petitis
 Præsent;

Præstent; maturè redeat, repetatque relicta.

Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPISTOLA VIII.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
Si quæret, quid agam; dic, multa et pulchra minan-
tem,

Vivere nec rectè, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit æstus; 5

Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris:

Sed quia mente mindus validus, quàm corpore toto,

Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum;

Fidis offendar medicis, irascar amicis,

Cur me funesto properent arcere veterno? 10

Quæ nocuere sequar; fugiam quæ profore credam;

Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.

Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat et se;

Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.

Si dicet, Rectè; primùm gaudere, subinde 15

Præceptum auriculis hoc instillare memento:

Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM.

EPISTOLA IX.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis;
Munere cum fungi propioris censet amici; 5
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.

Multa

Multa q
Sed tim
Dissimu
Sic ego,
Frontis
Depositi
Scribe t

UR
R
Multum
Fraterni
Annuin
Tu nidi
Rivos,
Quid qu
Quæ vo
Utque s
Pane eg
Viver
Ponend
Novistin
Est ubi
Leniat
Cum se
Est, ubi
Deterius
Purior i
Quàm q
Nempe
Laudatu

EPISTOLARUM LIB. I. 213

Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulatoꝝ opis propriæ, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
 Frontis ad urbanæ descendi præmia. quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPISTOLA X.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet unâ
 Multum dissimiles, at cætera penè gemelli:
 Fraternalis animis: quidquid negat alter, et alter:
 Annuimus pariter, vetuli notique columbi.
 Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni
 Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quæris? vivo et regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum fertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso;
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturæ si convenienter oportet,
 Ponendæque domo quærenda est area primùm;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plûs tepeant hiemes? ubi gratior aura.
 Leniat et rabiem Cænis et momenta Leonis,
 Cùm semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est, ubi depellat somnos minùs invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
 Quàm quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas,
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam

216 Q. HORATII FLACCI

Naturam expellas furcâ; tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25

Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potentia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quàm qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plùs nimio delectavere secundæ, 30
Mutatæ quatiunt. si quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges et regum vitâ præcurrere amicos.

Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo 35
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso; non frænum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque 40
Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res; ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Lætus forte tuâ vives sapienter, Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
Cogere, quàm satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.

Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ;
Excepto, quod non simul esses, cætera lætus. 50

AD BULLATIUM.

EPISTOLA XI.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane famî?

Cunctane

Cuncta
An ver
An Le
Scis Le
Fidenis
Oblitu
Neptun
Sed ne
Adspere
Frigus
Ut fort
Nec si
Idcirco
Incolun
Pænula
Per bru
Dum lie
Romæ
Tu, qu
Gratâ si
Ut, qu
Te dica
Non loc
Cælum,
Strenua
Quadrig
Est Ulu

FRUC
Si
Ab Jove

EPISTOLARUM LIB. I. 217

Cunctane præ Campo et Tiberino flumine sordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una? 5
 An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
 Scis Lebedus, quid sit? Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
 Oblitusque meorum, obliuiscendus et illis,
 Neptunum procul è terrâ spectare furem. 10
 Sed neque, qui Capuâ Romam petit imbre lutoque
 Adpersus, volet in cauponâ vivere; nec, qui
 Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
 Ut fortunatam plenè præstantia vitam:
 Nec si te validus iactaverit Auster in alto, 15
 Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
 Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
 Pænula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dum licet, ac vultum servat Fortuna benignum, 20
 Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens:
 Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
 Gratâ sume manu; nec dulcia differ in annum:
 Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. nam si ratio et prudentia curas, 25
 Non locus effusi latè maris arbiter, aufert;
 Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt;
 Strenua nos exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
 Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

AD ICCIUM.

EPISTOLA XII.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
 Si rectè fruëris; non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas:

I.

Pauper

Lesbos?
 a Sardis?
 ne fami?
 Cunctane

Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil 3
 Divitiæ poterunt regales addere majus.
 Si fortè in medio positorum abstemius herbis
 Vivis, et urticâ; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus Fortunæ rivus inaret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas unâ Virtutè minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox?
 Cùm tu inter scabiem tantam et contagia luci,
 Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures; 15
 Quæ mare comescant causæ; quid temperet annum;
 Stellæ sponte suâ, jussæne vagentur et errent;
 Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem;
 Quid velit et possit rerum concordia discors;
 Empedocles, an Stertinium deliret acumen. 20
 Verùm, seu pisces, seu porrum et cæpe trucidas,
 Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit et æquum.
 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

Ne tamen ignores quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
 Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
 Cæsaris accepit genibus minor. aurea fruges
 Italiz pleno diffudit Copia cornu.

AD VINIUM ASELLAM.

EPISTOLA XIII.

UT proficiscentem docui te sæpe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vini,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis

Sedulus

Sedul
 Si te
 Abjici
 Clitell
 Cogn
 Viribu
 Victori
 Sic po
 Fascicu
 Ut vin
 Ut cur
 Ne vul
 Carmin
 Cæsaris
 Vade,

VILL
 QU
 Quinqu
 Certern
 Evellas
 Me q
 Fratrem
 Insolabil
 Fert, et
 Rure ego
 Cui place
 Stultus u
 In culpâ
 Tu medi
 Nunc Ur

EPISTOLARUM LIB. I. 219

Sedulus importes, operâ vehemente minister. 5
 Si te fortè meæ gravis uret sarcina chartæ;
 Abjicito potiùs; quàm quò perferre juberis
 Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
 Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas. 10
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus; ne fortè sub alâ
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
 Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ,
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possint oculos auresque morari
 Cæsaris. oratus multâ prece, nitere porrò.
 Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILlicum suum.

EPISTOLA XIV.

VILlicE silvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres;
 Certemus, spinas animone ego fortiùs, an tu
 Evellas agro; et melior sit Horatius, an res. 5
 Me quamvis Lamiæ pietas et cura moretur
 Fratrem mœrentis, raptò de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum: 10
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum immeritum causatur iniquè;
 In culpâ est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacitâ prece rura petebas:
 Nunc Urbem, et ludos, et balnea villicus optas. 15

Me constare mihi scis, et discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
 Non eadem miramur: eo disconvenit inter
 Meque et te. nam quæ deserta et inhospita tesqua
 Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; et odit 20
 Quæ tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt Urbis desiderium, video; et quod
 Angulus iste feret piper et thus ocius uvâ;
 Nec vicina subest vinum præbere taberna
 Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus 25
 Ad strepitum salias terræ gravis: et tamen urges
 Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, et strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multâ mole docendus aprico parcere prato. 30
 Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi,
 Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni; 34
 Cœna brevis juvat, et prope rivum somnus in herbâ:
 Nec luisse pudet, sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morfuque venenat:
 Rident vicini glebas et saxa moventem. 40
 Cum servis urbana diaria rodere mavis:
 Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.
 Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

Qu
 Quor
 Musa
 Me fa
 Per m
 Dicta
 Sulfur
 Qui ca
 Clusini
 Mutan
 Præte
 Est ite
 Dicit
 Major
 Collec
 Dulcis
 Rure
 Ad ma
 Quod
 In ven
 Quod
 Tractu
 Utra m
 Pingu
 Scriber
 Mæ
 Fortite
 Scurra
 Impran

EPISTOLARUM LIB. I. 221

AD C. NUMONIUM VALAM.

EPISTOLA XV.

QUÆ fit hiems Velizæ, quod cælum, Vala, Salerni,
nam

Quorum hominum regio, et qualis via: nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius; et tamen illis
Me facit invisum, gelidâ cum perluor undâ
Per medium frigus. sanè myrteta relinqui, 5

Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit; invidus ægris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.

Mutandus locus est, et diversa nota 10

Præteragendus equus. Quò tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias, lævâ stomachosus habenâ
Dicet eques: sed equi frænato est auris in ore.)

Major utrum populum frumenti copia pascat;
Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15
Dulcis aquæ: (nam vina nihil moror illius oræ:

Rure meo possum quidvis perferre patique:

Ad mare cùm veni, generosum et lene requiro,

Quod curas abigat, quod cum spe divite manet

In venas animumque meum, quod verba ministret,
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.) 21

Tractus uter plures lepores, uter educet apros:

Utra magis pisces et echinos æquora celent,

Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti;

Scribere te nobis, tibi nos accredere par est. 25

Mænius ut rebus maternis atque paternis

Fortiter absuntis, urbanus cœpit haberi;

Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;

Impransus non qui civem dignosceret hoste;

Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus; 30
 Pernicies, et tempestas, barathrumque macelli;
 Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
 Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
 Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
 Vilis, et agninæ; tribus urfis quod satis esset: 35
 Scilicet ut ventres lampâ candente nepotum
 Diceret urendos corrector Bestius. idem,
 Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona: cùm sit obeso 40
 Nil melius turdo, nil vulvâ pulchrius ampliâ.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
 Cùm res deficient, satis inter vilia fortis:
 Verùm, ubi quid melius contingit et unctius; idem
 Vos sapere, et solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspectitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINTIUM.

EPISTOLA XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
 Pomisne, et pratis, an amictâ vitibus ulmo;
 Scribetur tibi forma loquaciter, et situs agri.
 Continui montes, ni dissocientur opacâ 5
 Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
 Lævum discedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. quid si rubicunda benignè
 Corna vepres et pruna ferant? si quercus, et ilex
 Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbra?
 Dicis adductum propius frondere Tarentum. 11
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,

Infirmitas

Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ, 15
 Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
 Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jampridem omnis te Roma beatum :
 Sed vereor ne cui de te plùs quàm tibi credas ;
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum ; 20
 Neu, si te populus sanum rectèque valentem
 Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terrâ pugnata marique 25
 Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures ;
 Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
 Jupiter : Augusti laudes agnoscere possis :
 Cùm pateris sapiens emendatusque vocari ; 30
 Respondesne tuo, dic sodes, nomine ? nempe
 Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet : ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem :
 Pone ; meum est, inquit : pono, tristisque recedo.
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum, 36
 Contendat laqueo collum pressisse paternum ;
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores ?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret
 Quem, nisi mendosum et mendacem ? vir bonus est
 quis ? 40
 Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat ;
 Quo multæ magnæque secantur judice lites ;
 Quo responfore, et quo causæ teste tenentur.
 Sed vidit hunc omnis domus et vicinia tota,
 Introrsum turpem, speciosum pelle decorâ. 45
 Nec

Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus, et frugi: Renuit negat atque Sabellus,
 Cautus enim metuit foveam lupo, accipiterque 50
 Suspectos laqueos, et opertum milivus hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore;
 Tu nihil admittes in te formidine pœnæ,
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cum furripis unum; 55
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tri-
 bunal,
 Quandocunque Deos vel porco vel bove placat;
 Jane pater, clarè, clarè cum dixit Apollo;
 Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna, 60
 Da mihi fallere; da justum sanctumque videri:
 Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
 Quis melior servo, quis liberior sit Avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro 65
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli:
 Serviet utiliter: sine pascat durus aretque, 70
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis,
 Annonæ profit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere, Pentheu,
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
 Indignum coges? Adimam bona: Nempè pecus, rem,
 Lectos, argentum: tollas licet. In manicis et 76
 Compedibus sævo te sub custode tenebo.

Ipse

Ipse
Hoc

Q
 Disce
 Cæc
 Et n
 Si
 Dele
 Si la
 Nam
 Nec
 Si p
 Te
 Si p
 Noli
 Fast
 Ver
 Cur
 Mor
 Scu
 Spl
 Off
 Dan
 Om
 Ter
 Cor
 Mi
 Alt
 Qu

EPISTOLARUM LIB I. 225

Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit; moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCÆVAM.

EPISTOLA XVII.

QUAMVIS, Scæva, satis per te tibi consulis, et scis
Quo tandem pacto deceat maioribus uti:

Disce, docendus adhuc quæ censet amicus: ut si
Cæcus iter monstrare velit: tamen aspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 5

Si te grata quies et primam somnus in horam
Delectat: si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si lædet caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis:
Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit. 10

Si prodesse tuis, pauloque benigniùs ipsum
Te tractare voles; accedes succus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15

Verba probes et facta, doce: vel junior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipse mihi; populo tu. rectius hoc et
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex.

Officium facio: tu poscis vilia rerum, 21
Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
Tentantem majora, fere præsentiùs æquum:

Contrà, quem duplici panno patientia velat, 25
Mirabor, vitæ via si conversa decebit.

Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,

I. 5

Personamque

Personamque feret non inconcinnus utramque :

Alter Miletī textam cane pejus et angue 30

Vitabit chlamydem ; morietur frigore, si non

Retuleris pannum : refer, et sine vivat ineptus.

Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,

Attingit solum Jovis, et cœlestia tentat.

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Sedit, qui timuit ne non succederet : esto :

Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? atqui

Hic est, aut nusquam, quod quaerimus. hic onus hor-
ret,

Ut parvis animis, et parvo corpore majus ; 40

Hic subit, et perfert. aut Virtus nomen inane est,

Aut decus et pretium rectè petit experiens vir.

Coram rege suo de paupertate tacentes,

Plus poscente ferent. distat, sumasne pudenter,

An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45

Indotata mihi soror est, paupercula mater,

Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,

Qui dicit ; clamat, Victum date : succinit alter,

Et mihi dividuo findetur munere quadra.

Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50

Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.

Brundisium comes, aut Surrentum ductus amœnum,

Qui queritur salebras, et acerbum frigus, et imbres,

Aut cistam effractam, et subducta viatica plorat ;

Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, 55

Sæpe periscelidem raptam sibi flentis : uti mox

Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.

Nec semel irrisus, triviis attollere curat

Fracto crure planum : licet illi plurima manet

Lacryma ; per sanctum juratus dicat Osirim, 60

Credite ;

Credite; non ludo: crudeles tollite claudum.
 Quære peregrinum, vicinia rauca reclamation.

AD LOLLIIUM.

EPISTOLA XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurræ distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus; 5
 Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque,
 Quæ se commendat tonsâ cute, dentibus atris;
 Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
 Alter in obsequium plûs æquo pronus, et imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;
 Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes minimum tractare secundas:
 Alter rixatur de lanâ sæpe caprinâ; 15
 Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides; et, verè quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos plus;
 Brundisium Minucî meliùs via ducat, an Appi. 20
 Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
 Quem tenet argenti litis importuna famelique,
 Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
 Sæpe decem vitiis instructior, odit et horret; 25
 Aut si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quàm se sapere, et virtutibus esse priorem
 Vult; et ait prope vera; Meæ (contendere noli)
 Stulticiam

Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est:
 Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
 Dormiet in lucem, scorto postponet honestum
 Officium, nummos alienos pascet; ad imum 35
 Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
 Commissumque teges, et vino tortus et irâ.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprêndes:
 Nec, cùm venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. fraternis cêssisse putatur
 Moribus Amphion: tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros 45
 Ætolis onerata plagis jumenta, canesque,
 Surge, et inhumanæ senium depone Camænæ,
 Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta;
 Romanis solenne viris opus, utile famæ,
 Vitæque, et membris: præsertim cùm valeas, et 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet. scis quo clamore coronæ
 Prælia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti, 55
 Sub Duce, qui templis Parthorum signa refigit,
 Nunc et, si quid abest, Italiam adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,

Te

Te duce, per pueros hostili more refertur :
 Adversarius est frater ; lacus, Adria : donec
 Alterutrum velox victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.

Protinus ut moneam ; (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, sæpe videto.
 Percontatorem fugito : nam garrulus idem est ;
 Nec retinent patulæ commissa fideliter aures ; 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
 Intra marmoreum venerandi limen amici :
 Ne dominus pueri pulchri caræve puellæ
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75

Qualem commendes, etiam atque etiam aspice : ne
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem. [mox
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri ;
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves, 80
 Tutorisque tuo fidentem præsidio : qui

Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
 Ad te post paulò ventura pericula sentis ?
 Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet :
 Et neglecta solent incendia sumere vires. 85

Dulcis inexpertis cultura potentis amici :
 Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocos,
 Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi : 90
 Potores bibuli mediâ de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula : quamvis
 Nocturnos jures te formidare tepores.
 Deme supercilio nubem : plerumque modestus

Occupat

Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.

93

Inter cuncta leges et percontabere doctos,

Quâ ratione queas traducere leniter ævum;

Ne te semper inops agitet vexetque cupido,

Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:

Virtutem doctrina paret, Naturane donet:

100

Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:

Quid purè tranqillet; honos, an dulce lucellum,

An secretum iter, et fallentis semita vitæ.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,

Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;

105

Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?

Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; ut mihi vivam

Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:

Sit bona librorum et provisæ frugis in annum

Copia: ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.

110

Sed satis est orare Jovem quæ donat et aufert;

Det vitam, det opes: æquum mî animum ipse parabo.

AD MÆCENATEM.

EPISTOLA XIX.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino;

Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,

Quæ scribuntur aquæ potoribus. ut malè sanos

Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;

Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ.

5

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

Prosiluit dicenda. Forum, putealque Libonis

Mandabo ficcis, adimam cantare severis.

Hoc simul edixi; non cessavere poetæ

10

Nocturno certare mero, putere diurno.

Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,

Exiguæque togæ simulet textore Catonem;

Virtutemne

Virtut

Rupit

Dum

Decipi

Pallere

O imi

Bilem

Libe

Non a

Dux,

Ostend

Archil

At ne

Quod

Temp

Temp

Nec s

Nec s

Hunc

Vulga

Ingen

Scie

Laudè

Non e

Imper

Non e

Gram

Hinc

Script

Si dix

Serva

Te fo

Form

EPISTOLARUM LIB. I. 231

Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
 Rupit Hiarbitam Timagenis æmula lingua, 15
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. quod si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus, ut mihi sæpe
 Bilem, sæpe jocum vestri movere tumultus! 20
 Libera per vacuum posui vestigia princeps,
 Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
 Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio, numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben. 25
 At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem:
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
 Temperat Alcæus: sed rebus et ordine dispar,
 Nec socerum quærit, quem versibus oblinat atris, 30
 Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector 35
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosæ plebis suffragia venor
 Impensis cœnarum, et tritæ munere vestis:
 Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor. 40
 Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
 Servas: fidis enim manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti 45
 Formido; et luctantis acuto ne fecer ungui,

Displicet

Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
 Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPISTOLA XX.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris:
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves, et grata figilla pudico:
 Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
 Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis: 5
 Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
 Quid volui? dices, ubi quis te læserit. et scis
 In breve te cogi, cùm plenus languet amator.
 Quòd si non odio peccantis desipit augur,
 Carus eris Romæ, donec te deferat ætas. 10
 Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 Cœperis; aut tineas pasces taciturnus inertes.
 Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
 Qui malè parentem in rupes protrusit asellum 15
 Iratus. quis enim invitum servare laboret?
 Hoc quoque te manet, ut plures elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
 Cùm tibi Sol tepidus plures admoverit aures;
 Me libertino natum patre, et in tenui re 20
 Majores pennas nido extendisse loqueris:
 Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
 Me primis Urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, præcanum, solibus aptum,
 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
 Fortè meum si quis te percontabitur ævum;
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATHI

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.

AD AUGUSTUM.

EPISTOLA I.

UM tot sustineas et tanta negotia solus,
C Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda pec-
cem,

Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux, 5
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram, 10
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.

Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.
Præsentī tibi maturos largimur honores, 15
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliās, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modoque 20
Æstimat; et, nisi quæ terris semota, suisque

Temporibus

Temporibus defuncta videt, fastidit et odit;
 Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes.
 Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera Regum,
 Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis, 25
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano Musas in monte locutas.

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
 Scripta vel optima; Romani pensantur eadem
 Scriptores trutinâ; non est quodd multa loquamur: 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
 Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
 Psallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
 Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
 Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus. 35
 Scriptor ab hinc annos centum qui decedit, inter
 Perfectos veteresque referri debet, an inter
 Viles atque novos? excludat iurgia finis.
 Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
 Quid; qui deperiit minor uno mense, vel anno; 40
 Inter quos referendus erit; veteresne poetas,
 An quos et præsens et postera respuet ætas?
 Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
 Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
 Utor permissio, caudæque pilos ut equinæ, 45
 Paulatim vello, et demo unum, demo etiam unum;
 Dum cadat elusus ratione ruentis æcervi.
 Qui redit ad fastos, et virtutem æstimat annis,
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacra vit.
 Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus, 50
 Ut critici dicunt, leviter, curare videtur,
 Quod promissa cadant, et somnia Pythagorea.
 Nævius in manibus non est? et mentibus hæret
 Penè recens? adeo sanctum est vetus omne poema.

Ambigitur

Amb
 Pacu
 Dicit
 Plaut
 Vinc
 Hos
 Spect
 Ad n
 Inter
 Si ve
 Ut ni
 Si qu
 Dicer
 Et sap
 Non
 Esse r
 Orbili
 Pulch
 Inter
 Si ve
 Injust
 Indign
 Comp
 Nec v
 Rectè
 Fabul
 Cunct
 Quæ
 Vel q
 Vel q
 Imber
 Jam S
 Quod

Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti:
 Dicitur Afranî toga convenisse Menandro;
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
 Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
 Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro 60
 Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
 Ad nostrum tempus, Livî scriptoris ab ævo.
 Interdum vulgus rectum videt: est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poetas,
 Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat: 65
 Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè
 Dicere credit eos, ignavè multa fatetur;
 Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
 Non equidem insector, delendaque carmina Livî
 Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo 70
 Orbilium dictare; sed emendata videri,
 Pulchraque, et exactis minimùm distantia, miror:
 Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, et
 Si versus paulo concinnior unus et alter;
 Injustè totum ducit venditque poema. 75
 Indignor quidquam reprehendi, non quia crassè
 Compositum, illepidève putetur, sed quia nuper;
 Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia posci.
 Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem 80
 Cuncti penè patres, ea cùm reprehendere coner,
 Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
 Vel quia turpe putant parere minoribus, et quæ
 Imberbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;

Ingeniis

Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, pos nostraque lividus odit.

Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset, 90

Quàm nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,

Quod legeret tereretque viritim publicus usus?

Ut primùm positis nugari Græcia bellis

Cœpit, et in vitium fortunâ labier æquâ;

Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum; 95

Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;

Suspendit pictâ vultum mentemque tabellâ;

Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:

Sub nutrice puella velut si luderet infans,

Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit. 100

Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?

Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.

Romæ dulce diu fuit et solenne, reclusâ

Manè domo vigilare, clienti promere jura,

Cautos nominibus certis expendere nummos, 105

Majores audire, minori dicere, per quæ

Crescere res posset, minui damnosa libido.

Mutavit mentem populus levis, et calet uno

Scribendi studio: pueri patrosque severi

Fronde comas vincti cœnant, et carmina dicant. 110

Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

Invenior Parthis mendacior, et priùs orto

Sole, vigil calamum, et chartas, et scrinia posco.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro

Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,

Promittunt medici: tractant fabrilia fabri: 116

Scribimus indocti doctique poemata passim.

Hic error tamen, et levis hæc infania quantas

Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus

Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum;

Detrimenta,

Detrim

Non fi

Pupillo

Militia

Si das

Os ten

Torqu

Mox e

Asperi

Rectè

Instrui

Castis

Discer

Poscit

Cœlest

Averti

Impetr

Carmin

Agr

Condit

Corpus

Cum f

Tellur

Florib

Fescen

Verfibi

Libert

Lusit

In rab

Ire do

Dente

Condit

Pœna

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet; 122
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo; vivit filiquis, et pane secundo;
 Militiæ quanquam piger et malus, utilis Urbi.
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari, 125
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat;
 Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
 Mox etiam pectus præceptis format amicis;
 Asperitatis et invidiæ corrector et iræ;
 Rectè facta refert; orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis; inopem solatur et ægrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, et præsentia numina sentit;
 Cœlestes implorat aquas doctâ prece blandus; 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
 Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
 Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.
 Agricolæ præci, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140
 Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum pueris et conjuge fidâ,
 Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
 Floribus et vino Genium, memorem brevis ævi.
 Fescennina per hunc inventa licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Ludit amabiliter: donec jam sævus apertam
 In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
 Ire domos impunè minax. doluere cruento 150
 Dente laceffiti: fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi: quin etiam lex
 Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
 Describi.

Describi. vertère modum, formidine fustis
 Ad bene dicendum delectandumque reducti. 155
 Græcia capta, ferum victorem cepit, et artes
 Intulit agresti Latio. sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
 Munditiæ pepulere: sed in longum tamen ævum
 Manserunt, hodieque manent, vestigia ruris. 160
 Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
 Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,
 Quid Sophocles et Thespis et Æschylus utile ferrent:
 Tentavit quoque rem si dignè vertere posset:
 Et placuit sibi, naturâ sublimis, et acer: 165
 Nam spirat tragicum satis, et feliciter audet:
 Sed turpem putat inscitè metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum; sed habet Comædia tanto
 Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus 170
 Quo pacto partes tutetur amanti ephebi,
 Ut patris attenti, lenonis et insidiosi;
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
 Quàm non astricto percurrat pulpita focco:
 Gessit enim nummum in loculos demittere; post hoc
 Securus, cadat an recto stet fabula talo. 176
 Quém tulit ad scenam ventoso Gloria cursu,
 Rerum lenius spectator, sedulus inflat:
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
 Quod numero plures, virtute et honore minores,
 Indocti, stolidique, et depugnare parati,
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

Verum

Verum
 Omnis
 Quatu
 Dum
 Mox
 Effeda
 Captiv
 Si fore
 Diverf
 Sive el
 Specta
 Ut fibi
 Scripto
 Fabella
 Evalue
 Gargan
 Tanto
 Divitia
 Cùm s
 Dixit a
 Lana T
 Ac n
 Cùm r
 Ille per
 Ire poe
 Irritat
 Ut mag
 Veru
 Quàm
 Curam
 Vis con
 Ut stud
 Mult

Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ad incertos oculos, et gaudia vana.
 Quatuor aut plures aulae premuntur in horas;
 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae:
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis; 191
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves;
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Sive elephas albus vulgi converteret ora.
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi praebentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret a fello
 Fabellam surdo. nam quae pervincere voces 200
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
 Divitiaeque peregrinae: quibus oblitus actor
 Cum stetit in scenâ, concurrat dextera laeva. 205
 Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne fortè putes, me, quae facere ipse recusam,
 Cum rectè tractent alii, laudare malignè;
 Ille per extensum funem mihi posse videtur 210
 Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit.
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus; et modò me Thebis, modò ponit Athenis.

Verùm age, et his, qui se lectori credere malunt,
 Quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam redde brevem; si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
 Ut studio majore petant Helicon virentem.

Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,

(Ut

(Ut vineta egomet cædam mea) cùm tibi librum 220
 Solicito damus, aut fessò: cùm lædimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprêndere versum:
 Cùm loca jam recitata revolvimus irrevocati:
 Cùm lamentamur non apparere labores
 Nostros, et tenui deducta poemata filo: 225
 Cùm speramus eò rem venturam, ut simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
 Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
 Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
 Ædituos habeat belli spectata domique 230
 Virtus, indigno non committenda poetæ.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Chærilus, incultis qui versibus et malè natis
 Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 Atramenta, fere scriptores carmine fœdo
 Splendida facta linunt. idem Rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit;
 Ediçto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
 Pingeret, aut alius Lyfippo duceret æra 240
 Fortis Alexandri vultum simulantia: quòd si
 Judicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros, et ad hæc Musarum dona vocares;
 Bæotum in crasso jurares aere natum.
 At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245
 Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ;
 Nec magis expressi vultus per athenæa signa,
 Quàm per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum apparent: nec Sermones ego mallem 250
 Repentes per humum, quàm res componere gestas,
 Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces
 Montibus

Mont
 Auspic
 Claust
 Et forn
 Si quan
 Carmer
 Rem to
 Sedulit
 Præcip
 Discit e
 Quod q
 Nil mor
 In peju
 Nec pra
 Ne rub
 Cum sc
 Defetar
 Et piper

FLo
 Si q
 Tibure v
 " Candi
 " Fiet e
 " Verna
 " Literu
 " Cuilib
 " Quin
 " Multa
 " Lauda

EPISTOLARUM LIB. II. 241

Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum, 255
 Et formidatam Parthis, te Principe, Romam;
 Si quantum cuperem, possem quoque: sed neque par-
 Carmen majestas recipit tua, nec meus audet [vum
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
 Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget; 260
 Præcipuè cùm se numeris commendat et arte.
 Discit enim citiùs, meminitque libentiùs illud
 Quod quis desideret, quàm quod probat et veneratur.
 Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265
 Nec pravè factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere, et unà
 Cum scriptore meo, capsâ porrectus apertâ,
 Deferar in vicum vendentem thus et odores,
 Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA II.

FLORUM, bono claroque fidelis amice Neroni,
 Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat: "Hic et
 "Candidus, et talos à vertice pulcher ad imos,
 "Fiet eritque tuus nummorum millibus octo; 5
 "Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
 "Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
 "Cuilibet: argillâ quidvis imitaberis udâ:
 "Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
 "Multa fidem promissâ levant, ubi plenius æquo
 "Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

M

"Res

" Res urget me nulla: meo sum pauper in ære.
 " Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere à me
 " Quivis ferret idem. semel hic cessavit; et, ut fit,
 " In scalis latuit metuens pendentis habenæ. 15
 " Des nummos, excepta nihil te si fuga lædit.

Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.
 Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
 Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniquâ.

Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum: ne mea sævus
 Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25

Luculli miles collecta viatica, multis
 Ærumnis lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
 Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt, 30
 Summè munito, et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit et his dena super sestertia nummum.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere Prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cæpit eundem 35
 Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem.
 I bone, quod virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum præmia. quid stas?
 Post hæc ille catus, quantumvis rusticus, Ibit,
 Ibit eò, quod vis, qui zonam perdidit, inquit. 40

Romæ nutrirî mihi contigit, atque doceri
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
 Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,

Atque

Atque inter silvas Academi quærere verum. 49
 Dura sed emovere loco me tempora grato;
 Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
 Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primùm me dimisere Philippi,
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris et fundi, paupertas impulit audax
 Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem,
 Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
 Nî melius dormire putem, quàm scribere versus?
 Singula de nobis anni prædantur euntes; 55
 Eripuere jocos, venerem, convivias, ludum;
 Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque.
 Carmine tu gaudes: hic delectatur Iambis;
 Ille Bioneis sermonibus, et Sale nigro. 60
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multùm diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter:
 Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.
 Præter cætera, me Romæne poemata censes 65
 Scribere posse, inter tot curas totque labores?
 Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
 Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
 Intervals vides humanè commoda. Verùm 70
 Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
 Tristia robustis luctantur funera plaustris:
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. 75
 I nunc, et versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,

Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbrâ.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum? 80
 Ingenium, sibi quod vacuas desumfit Athenas,
 Et studiis annos septem dedit, insenuitque
 Libris et curis, statuâ taciturnius exit
 Plerumque, et risu populum quatit: hîc ego rerum
 Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis 85
 Verba lyræ motura sonum connectere digner?

Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores:
 Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mucius illi.
 Quî minùs argutos vexat furor iste poetas? 90
 Carmina compono, hic elegos; mirabile visu,
 Cælatumque novem Musis opus. aspice primùm,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuum Romanis vatibus ædem. 94
 Mox etiam (si fortè vacas) sequere, et procul audi,
 Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
 Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcæus puncto illius; ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus; 100
 Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
 Multa sero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo, et supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, et mente receptâ,
 Obturem patulas impunè legentibus aures. 105

Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
 Gaudent scribes, et se venerantur, et ultro,
 Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110

Audebit

EPISTOLARUM LIB. II. 245

Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ:
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
 Nunc situs informis premit et deserta vetustas:
 Adfiscet nova, quæ genitor produxerit usus: 119
 Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ:
 Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
 Levabit cultu, virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit; et torquebitur, ut qui 124
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.

Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quàm sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragædos,
 In vacuo lætus fessor plausorque theatro: 130
 Cætera qui vitæ servaret munia recto
 More; bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et signo læso non insanire lagenæ:
 Posset qui rupem, et puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
 Non servâstis, ait; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140

Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum;
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,

Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ, 146
 Narrares medicis: quodd quanto plura parâsti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi monstratâ radice vel herbâ
 Non fieret levius, fugeres radice vel herbâ 150
 Proficiente nihil curarier: audieras, cui
 Rem Dî donârint, illi decedere pravam
 Stultitiam; et cùm sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen utêris monitoribus isdem?
 At si divitiæ prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minûs te; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.

Si proprium est, quod quis librâ mercatus et ære est,
 Quædam (si credis consultis) mancipat usus:
 Qui te paucit ager, tuus est; et villicus Orbî, 160
 Cùm segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
 Te dominum sentit. das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cādum temeti: nempe modo isto
 Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam supra, nummorum millibus emtum. 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 Emtor Aricini quondam, Veientis et arvi,
 Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat; emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
 Sed vocat usque suum, quâ populus adsita certis 170
 Limitibus vicina refugit jurgia: tanquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte supremâ,
 Permutet dominos, et cedat in altera jura.
 Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et hæres 175
 Hæredem alterius, velut unda supervenit undam;

Quid

Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adjecti Lucani; si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro?

Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
 Argentum, vestes Gætulo melle tinctas, 181
 Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
 Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi
 Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
 Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu 185
 Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
 Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
 quodque caput, vultu mutabilis, albus, et ater. 189

Utar, et ex modico, quantum res poseet, acervo
 Tollam: nec metuam, quid de me judicet hæres,
 Quòd non plura datis invenerit, et tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet, et quantum discordet parcus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
 Invitus facias, neque plura parare labores; 196
 Ac potiùs, puer ut festis Quinquatribus olim,
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

Pauperies immunda domûs procul absit. ego, utrùm
 Nave terar magnâ an parvâ; ferar unus et idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
 Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.

Non es avarus: abi. quid? cætera jam simul isto -
 Cum vitio fugère? caret tibi pectus inani 206
 Ambitione? caret mortis formidine, et irâ?
 Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos lemures, portentaque Thessala rides?

Natales gratè numeras ? ignoscis amicis ? 210
 Lenior et melior sis accedente senectâ ?
 Quid te exempta juvat spinis de pluribus una ?
 Vivere si rectè nescis, decede peritis.
 Lufisti fatis, edisti fatis, atque bibisti :
 Tempus abire tibi est : ne potum largiùs æquo 215
 Rideat et pulset lasciva decentiùs ætas.

Q. HORATII FLACCI
DE ARTE POETICA.

LIBER.

AD PISONES.

U M A N O capiti cervicem pictor equinam
H Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici? 5
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. *Pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas. 10
Scimus, et hanc veniam petimusque damusq; vicissim:
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna professis,
Purpureus, latè qui splendeat, unus et alter 15
Assuitur pannus; cùm lucus, et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exsipes 20
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui: currente rotâ cur urceus exit?
Denique sit quod vis, simplex duntaxat et unum.

Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
 Decipimur specie recti. brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio: sectantem lêvia, nervi
 Deficiunt animique: professus grandia, turget:
 Serpit humi, tutus nimium, timidusque procellæ:
 Qui vuriare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber imus et ungues
 Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
 Infelix operis summâ, quia ponere totum
 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quàm pravo vivere naso,
 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
 Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

Ordinis hæc virtus erit, et venus, aut ego fallor,
 Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
 Pleraque differat, et præsens in tempus omittat;
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45

In verbis etiam tenuis cautusque serendis:
 Dixeris egregiè, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. si fortè necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget, dabiturque licentia sumta pudenter:
 Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
 Græco fonte cadent, parcè detorta. quid autem
 Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
 Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca 55
 Si possum, invidor; cùm lingua Catonis et Ennî

Sermonem

Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
 Nomina protulerit? Llcuit, semperque licebit
 Signatum præsente notâ producere nomen.
 Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos; 60
 Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.
 Debemur mortì nos nostraque: sive receptus
 Terrâ Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus; sterillisque diu palus, aptaque remis 65
 Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum:
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
 Nedum sermonum stet bonos, et gratia vivax.
 Multa renascentur, quæ jam cecidere; cadentque, 70
 Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus;
 Quem penès arbitrium est, et jus, et norma loquendi.
 Res gestæ regumque ducumque, et tristia bella,
 Quo scribi possent numero monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia primum, 75
 Pòst etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emisserit auctor,
 Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo:
 Hunc focci cepere pedem grandæque cothurni, 80
 Alternis aptum sermonibus, et populares
 Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
 Et juvenum curas, et libera vina referre. 85
 Descriptas servare vices operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, poeta salutor?
 Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comicæ non vult:
 Indignatur

Indignatur item privatis ac prope focco 90
 Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
 Singula quæque locum teneant sortita decenter.
 Interdum tamen et vocem Comœdia tollit,
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore :
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri. 95
 Telephus et Peleus, cùm pauper et exsul uterque,
 Projicit ampullas et sesquipedalia verba ;
 Si curat cor spectantis tetigisse querelâ.
 Non satîs est pulchra esse poemata ; dulcia sunt,
 Et quocunque volent, animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
 Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi ; tunc tua me infortunia lædent.
 Telephe, vel Peleu, malè si mandata loquëris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. tristia mœstum 105
 Vultum verba decent ; iratum, plena minarum ;
 Ludentem, lasciva ; severum, seria dicta,
 Format enim Natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum ; juvat, aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit : 110
 Pòst effert animi motus interprete linguâ.
 Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 Intererit multum, Divusne loquatur, an heros ;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventâ 115
 Fervidus ; an matrona potens, an sedula nutrix ;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli ;
 Colchus, an Assyrius ; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
 Scriptor. honoratum si fortè reponis Achillem ; 120
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Sit

DE ARTE POETICA LIBER. 253

Sit Meleia ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

Si quid inexpertum scenæ committis, et audes 125

Personam formare novam; servetur ad imum

Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.

Difficile est propriè communia dicere: tuque

Rectius Iliacum carmen deducis in actus,

Quàm si proferres ignota indictaque primus. 130

Publica materies privati juris erit, si

Non circa vilem patulumque moraberis orbem;

Nec verbum verbo curabis reddere fidus

Interpres; nec desilies imitator in arctum,

Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex. 135

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:

Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus?

Parturiunt montes: nascetur ridiculus mus.

Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè: 140

Dic mihi, Musa, virum, capta post tempora Trojæ,

Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat, 144

Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:

Semper ad eventum festinat; et in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit: et quæ

Desperat tractata nitescere posse, relinquit: 150

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.

Si plausoris eges aulæa manentis, et usque

Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat; 155

Ætatis

Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
 Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
 Signat humum; gestit paribus colludere, et iram
 Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas. 160
 Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine Campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus æris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix. 165
 Conversis studiis, ætas animusque virilis
 Quærit opes et amicitias, inservit honori;
 Commisisse cavet quod mox mutare labore.
 Multa senem circumveniunt incommoda; vel quodd
 Quærit, et inventis miser abstinet, ac timet uti; 170
 Vel quodd res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, ipers, avidusque futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigatoremque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt. Ne fortè seniles.
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
 Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 Segniùs irritant animos demissa per aurem, 180
 Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, et quæ
 Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
 Digna geri, promes in scenam; multaue tolles
 Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
 Nec pueros coram populo Medea trucidet; 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Nex

Ne
 Fabul
 Nec I
 Incide
 AC
 Defen
 Quod
 Ille b
 Et re
 Ille d
 Justit
 Ille t
 Ut re
 T
 Æm
 Aspi
 Non
 Quod
 Et f
 Post
 Lati
 Plac
 Acc
 Inde
 Rus
 Sic
 Tib
 Sic
 Et
 Uti
 Sor
 C
 Mo

DE ARTE POETICA LIBER. 255

Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, et spectata reponi. 190

Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes Chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat, et hæreat aptè. 195

Ille bonis faveatque et consilietur amicè,
Et regat iratos, et amet peccare timentes:
Ille dapes laudet mensæ brevis, ille salubrem
Justitiam, legesque, et apertis otia portis:
Ille tegat commissa, Deosque precetur, et oret 200
Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.

Tibia non, ut nunc, orichalcho vincta, tubæque
Æmula; sed tenuis, simplexque foramine pauco
Aspirare, et adesse choris erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu; 205

Quò sanè populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
Postquam cæpit agros extendere victor, et Urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impunè diebus; 210

Accessit numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ motumque et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem: 215

Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper

Incolumni

Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quòd
 Illecebris erat et gratâ novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
 Verùm ita risores, ita commendare dicaces 225
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
 Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur Heros,
 Regali conspectus in auro nuper et ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas;
 Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet. 230
 Effutire leves indigna Tragœdia versus:
 Ut festis matrona moveri jussâ diebus,
 Intererit Satyris paulùm pudibunda protervis.
 Non ego inornata, et dominantia nomina solùm,
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo: 235
 Nec sic enitar tragico differre colori,
 Ut nihil intersit, Davusne loquatur, et audax
 Pythias, emunêto lucrata Simone talentum;
 An custos famulusque Dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis 240
 Speret idem; sudet multùm, frustraue labore
 Ausus idem. tantum series juncturaque pollet:
 Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
 Ne velut innati triviis, ac penè forenses, 245
 Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
 Aut immunda crepent, ignominiosaque d'cta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res:
 Nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
 Æquis accipiunt animis, donantve coronâ. 250
 Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
 Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit
 Nomen iambeis, cùm senos redderet ictus,
 Primus ad extremum similis sibi. non ita pridem,
 Tardior

Taro
 Spon
 Com
 Cede
 Nob
 In se
 Aut
 Aut
 Non
 Et d
 Iddir
 Visu
 Spen
 Non
 Noct
 At n
 Laud
 Ne d
 Scim
 Legit
 Ig
 Dicit
 Quæ
 Post
 Æsc
 Et do
 Succ
 Laud
 Dign
 Turp
 Ni
 Nec
 Aufi

DE ARTE POETICALIBER. 257

Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures, 255

Spondeos stables in jura paterna recepit

Commodus et patiens; non ut de sede secundâ

Cederet aut quartâ socialiter. hic et in Acci

Nobilibus trimetris apparet rarus, et Ennî

In scenam missos magno cum pondere versus, 260

Aut operæ celeris nimum, curâque carentis,

Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.

Non quisvis videt immodulata poemata iudex:

Et data Romanis venia est indigna poetis.

Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes 265

Visuros peccata putem mea, tutus, et intra

Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,

Non laudem merui. Vos exemplaria Græca

Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

At nostri proavi Plautinos et numeros et 270

Laudavere sales; nimum patienter utrumque,

Ne dicam stultè, mirati; si modò ego et vos

Scimus inurbanum lepido seponere dicto,

Legitimumque sonum digitis callemus, et aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ 275

Dicitur, et plaustris vexisse poemata Thespis,

Quæ canerent agerentque peruncti sæcibus ora.

Post hunc personæ pallæque repertor honestæ

Æschylus, et modicis instravit pulpita tignis, 280

Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.

Successit vetus his Comœdia, non sine multâ

Laude: sed in vltium libertas excidit, et vim

Dignam lege regi: lex est accepta, chorusque

Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Nil intentatum nostri liquere poetæ, 285

Nec minimum meruere decus, vestigia Græca

Ausi deferere, et celebrare domestica facta,

Vel

Vel qui Prætextas, vel qui docuere Togatas.
 Nec virtute foret clarisve potentius armis,
 Quàm linguâ, Latium, si non offenderet unum- 290
 quemque poetarum limæ labor, et mora. Vos, ô
 Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
 Multa dies et multa litura coercuit, atque
 Perfectum decies non castigavit ad unguem.

Ingenium miserâ quia fortunatius arte 295

Credit, et excludit sanos Helicone poetas

Democritus; bona pars non unguis ponere curat,

Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.

Nanciscetur enim pretium nomenque poetæ,

Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam 300

Tonfori Licino commiserit. ô ego lævus,

Qui purgor bilem sub verni temporis horam!

Non alius faceret meliora poemata: verùm

Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi: 305

Munus et officium, nil scribens ipse, docebo;

Unde parentur opes; quid alat formetque poetam;

Quid deceat, quid non; quod virtus, quod ferat error.

Scribendi rectè, sapere est et principium et fons.

Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ: 310

Verbaque provisam rem non invita sequentur.

Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis,

Quo sit amore parens, quo frater amandus, et hospes,

Quod sit conscripti, quod iudicis officium, quæ

Partes in bellum missi ducis; ille profectò 315

Reddere personæ scit convenientia cuique.

Respicere exemplar vitæ morumque jubebo

Doctum imitatorem, et veras hinc ducere voces.

Interdum speciosa locis, morataque rectè

Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte, 320

Valdiùs

Valdiùs

Quàm

Grai

Musa l

Roman

Discunt

Filius A

Uncia,

Rem po

Semis.

Cum se

Posse li

Aut

Aut fin

Quidqu

Percipia

Omne f

Ficta vo

Nec qu

Neu pra

Centuri

Celsi pr

Omne t

Lectore

Hic me

Et longu

Sunt

Nam ne

Poscenti

Nec sem

Verùm

Offenda

Aut hui

Valdiùs oblectat populum, meliùsque moratur,
Quàm versus inopes rerum nugæque canoræ.

Gravis ingenium, Gravis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius avaris.

Romani pueri longis rationibus affem 325

Discunt in partes centum diducere. dicat

Filius Albinus, si de quincunce remota est

Uncia, quid superat? poteris dixisse---Triens. Eu!

Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid sit?

Semis. An hæc animos ærugo et cura peculî 330

Cùm semel imbuerit, speramus carmina fingi

Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso?

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ;

Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ.

Quidquid præcipies, esto brevis: ut citò dicta 335

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Ficta voluptatis causâ, sint proxima veris:

Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:

Neu pransæ Lamiae vivum puerum extrahat alvo:

Centuriæ seniorum agitant expertia frugis: 340

Celsi prætereunt austerâ poemata Rhamnes.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,

Lectorem delectando, pariterque monendo.

Hic meret æra liber Sosis; hic et mare transit, 345

Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:

Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus et

Poscentiq; gravem persæpe remittit acutum; [mens,

Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus. 350

Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,

Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?

Ut

Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, veniâ caret; et citharædus
 Ridetur chordâ qui semper oberrat eâdem: 356
 Sic mihi qui multum cessat, sit Chærilus ille,
 Quem bis terque bonum, cum risu miror; et idem
 Indignor quandoque bonus dormitat Homerus?
 Verum opere in longo fas est obrepere somnum. 360

Ut pictura, poësis: erit, quæ, si propius stes,
 Te capiat magis; et quædam, si longius abstes;
 Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,
 Judicis argutum quæ non formidat acumen:
 Hæc placuit semel; hæc decies repetita placebit. 365

O major juvenum, quamvis et voce paternâ
 Fingeris ad rectum, et per te sapis; hoc tibi dictum
 Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
 Rectè concedi: consultus juris, et actor
 Causarum mediocris, abest virtute disertâ 370
 Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus;
 Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
 Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
 Ut gratas inter mensas symphonia discors, 375
 Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver
 Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis:
 Sic animis natum inventumque poema juvandis,
 Si paulum summo decessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
 Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit; 380
 Ne spissæ risum tollant impunè coronæ:
 Qui nescit, versus tamen audet fingere. Quid ni?
 Liber et ingenuus, præsertim census equestrem
 Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
 Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ: 385
 Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim

Scripteris,

Scripteris
 Et patris
 Membra
 Quod no
 Silves
 Cædibus
 Dictus o
 Dictus e
 Saxa mo
 Ducere q
 Publica p
 Concubiti
 Oppida n
 Sic hono
 Carminib
 Tyrtæus
 Versibus
 Et vitæ n
 Pieris te
 Et longor
 Sit tibi M
 Naturâ
 Quæsitum
 Nec rude
 Altera po
 Qui stude
 Multa tul
 Abstiniuit
 Tibicen,
 Nunc sati
 Occupet
 Et, quod
 Ut præ

DE ARTE POETICA LIBER. 261

Scripteris, in Metii descendat iudicis aures,
Et patris, et nostras, nonumque prematur in annum.
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390

Silvestres homines sacer interpresque Deorum
Cædibus et victu sædo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones;
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blandâ 395

Ducere quò vellet. fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.

Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,

Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictæ per carmina sortes,
Et vitæ monstrata via est, et gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus, 405

Et longorum operum finis: ne fortè pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, et cantor Apollo.

Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est. ego nec studium sine divite venâ,
Nec rude quid prosit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amicè. 411

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; sudavit et alsit,
Abstinent venere et vino: qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415

Nunc satîs est dixisse, Ego mira poemata pango:
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sanè nescire fateri.

Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Assentatores

Assentatores jubet ad lucrum ire poeta 420

Dives agris, dives positis in sœnore nummis.

Si verò est unctum qui rectè ponere possit,

Et spondere levi pro paupere, et eripere atris

Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-

noscere mendacem verumque beatus amicum. 425

Tu seu donâris, sep quid donare voles cui;

Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Lætitiae: clamabit enim, *Pulchre, bene, rectè!*

Pallescet super his; etiam stillabit amicus

Ex oculis rorem; saliet; tundet pede terram. 430

Ut qui conducti plorant in funere, dicunt

Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic

Derisor vero plûs laudatore movetur.

Reges dicantur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perspexisse laborent, 435

An sit amicitia dignus. si carmina condēs,

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quintilio si quid recitares, Corrige, fodes,

Hoc, aiebat, et hoc: meliùs te posse negares,

Bis terque expertum frustra; delere jubebat, 440

Et malè tornatos incudi reddere versus:

Si defendere delictum, quàm vertere, malles;

Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,

Quia sine rivali teque et tua solus amares.

Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,

Culpabit duros, incommis allinet atrum 446

Transverso calamo signum; ambitiosa recidet

Ornamenta; parùm claris lucem dare coget;

Arguet ambigüe dictum; mutanda notabit;

Fiet Aristarchus: nec dicet, Cur ego amicum 450

Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent

In mala derisum semel, exceptumque finistrè.

Ut

DE ARTE POETICA LIBER. 263

Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
 Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
 Vesenum tetigisse timent fugiuntque poetam, 455
 Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
 Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
 Si veluti merulis intentus decedit auceps
 In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
 Clamet, io cives; non sit qui tollere curet. 460
 Si quis curet opem ferre, et demittere funem;
 Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
 430 Servari nolit? dicam, Siculique poetæ
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
 Insiluit. sit jus, liceatque perire poetis. 466
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 435 Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam
 Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet, cur versus factitet; utrùm 470
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Moverit incestus: certè furit, ac velut ursus,
 440 Objectos cavere valuit si frangere clathros;
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem verè arripuit, tenet, occiditque legendo, 475
 Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.

F I N I S.

Lately published by T. POTE, at Eton, neat and correct Editions of the following Books; and may also be had at No. 2, Crane-Court, Fleet-Street.

- I. **M. T. CICERONIS OPUSCULA**; hoc est, Cato Major, seu, de Senectute; Lælius, seu, de Amicitia; Paradoxa; Somnium Scipionis. Præfigitur ejusdem M. T. Ciceronis *Vita Litteraria* nunc primum in lucem data.
- II. **EXCERPTA EX C. CORN. TACITO.** De Situ Moribus et Populis Germaniæ: etiam Julii Agricolæ Vita. In usum Juventutis. Cum Notis.
- III. **C. JULII CÆSARIS** de Bello Gallico Commentariorum libri V. Accessere Index Geographicus, et Galliæ veteris, ad Cæsarem, Tabula.
- IV. **M. T. CICERONIS** Orationum XII. Selectarum Liber. 12mo.
- V. **DE FIDE** et Officiis Christianorum Excerpta, ex cl. Burneti et Grotii libellis, in usum Juventutis Christianæ. Editio nova recognita.
- VI. **GER. VOSSII ELEMENTA RHETORICA**, Orationis ejusdem Partitionibus accommodata. Accedit Appendix de Interpunctionibus Verborum; præcipuè ex Vossio et J. Ward.
- VII. **ELEMENTA RHETORICA**, ad Elocutionem spectantia; ex M. T. Cicerone et *Quintiliano*, ut plurimum excerpta. Subjicitur *Quintiliani* de præstantioribus cum Græcis tum Latinis Scriptoribus Judicium.

cor.
alfo

ato
eu,
æ-
ria

itu
gri-

en-
us,

uma

ex
ntis

O-
ac-
m;

em
ut
æ-
ous